

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

KUNGL. BIBL.
15 AUG 1961
STOCKHOLM

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1961:39

SOU
1961:39 A

Socialdepartementet

**LAG OM ALLMÄN
FÖRSÄKRING, M. M.**

FÖRSLAG UTARBETADE INOM
SOCIALDEPARTEMENTET

Stockholm 1961

STATENS

OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1961

Kronologisk förteckning

1. Totalisatorverksamheten. Idun. 140 s. Jo.
2. Sparstimulerande åtgärder. Idun. 121 s. Fi.
3. Effektivare prisövervakning. Idun. 177 s. H.
4. Automatisk databehandling inom folkbokförings- och uppbördsväsendet. Idun. 230 s. Fi.
5. Begravningsplatser och gravar. Norstedt & Söner. 188 s. Ju.
6. Underrätterna. Idun. 339 s. Ju.
7. Enhetlig ledning av krigsmakten. Beckman. 120 s. Fö.
8. Om läkarbehov och läkartillgång. Idun. 228 s. I.
9. Principer för en ny kommunindelning. Beckman. 248 s. I.
10. Preliminär nationalbudget för år 1961. Marcus. V + 105 s. Fi.
11. Den allmänna brottsregistreringen. Kihlström. 319 s. Ju.
12. Statliga belastningsbestämmelser av år 1960 för byggnadsverk. Idun. 50 s. K.
13. Lantbrukets yrkesskolor. Kihlström. 206 s. Jo.
14. Pensionsstiftelser. I. Marcus. 184 s. Ju.
15. Polisens brottsbekämpande verksamhet. Idun. 251 s. + 2 s. ill. I.
16. Kriminalvård i frihet. Idun. 137 s. Ju.
17. Hjälpmedel i skolarbetet. Idun. 244 s. + 12 s. ill. E.
18. Totalförsvarets upplysningsverksamhet. Kihlström. 90 s. Fö.
19. Byggnadsindustrins arbetskraft. Idun. 150 s. S.
20. Vissa frågor rörande allmänna val. Idun. 173 s. Ju.
21. Författningsutredningen. V. Organisationer. Beslutsteknik. Valsystem. Idun. 362 s. Ju.
22. Den svenska utvecklingshjälpens administration. Kihlström. 74 s. U.
23. Svensk trafikpolitik. I. Idun. 397 s. K.
24. Svensk trafikpolitik. II. Idun. 163 s. K.
25. Flygbuller som samhällsproblem. Idun. 200 s. Fö.
26. Reviderad nationalbudget för år 1961. Marcus. V + 87 s. Fi.
27. Skifferoljefrågan. Norstedt & Söner. 144 s. H.
28. Kungl. Teatern. Verksamhet och ekonomi. Marcus. 320 s. E.
29. Förtidspensionering och sjukpenningförsäkring m. m. Idun. 341 s. S.
30. Grundskolan. Hæggström. 881 s. E.
31. Läroplaner för grundskola och fackskolor. Idun. 388 s. E.
32. Handläggning av bostadslån. Idun. 101 s. S.
33. Redareansvarets begränsning. Idun. 101 s. Ju.
34. Huvudmannaskapet för polisväsendet m. m. Kihlström. 227 s. I.
35. Ändamålsenliga studentbostäder. Idun. 224 s. S.
36. Tandsjukvården vid de odontologiska läroanstalterna. Kihlström. 102 s. E.
37. Stämpel- och expeditonsavgifter. Idun. 294 s. Fi.
38. Stöd åt barnaföderskor. Idun. 122 s. S.
39. Lag om allmän försäkring, m. m. Idun. 143 s. S.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1961:39

Socialdepartementet

LAG OM ALLMÄN
FÖRSÄKRING, M. M.

FÖRSLAG UTARBETADE INOM

SOCIALDEPARTEMENTET

IDUNS TRYCKERIAKTIEBOLAG ESSELTE AB
STOCKHOLM 1961

STATENS ÖFFENTLIGA VÄRDEBOKS FÖR 1881

Statens offentliga värdebok för 1881

FÖRSÄKRING, M. M.
LAG OM ALLMÄN

TORSTEN BILBERG
SOCIÉTÉTS FÖR FÖRSÄKRING

LAGEN OM ALLMÄN
FÖRSÄKRING

Innehåll

Inledning	5
Förslag till Lag om allmän försäkring	7
Första avdelningen. Inledande bestämmelser	7
1 kap. Försäkringens omfattning m. m.	7
Andra avdelningen. Sjukförsäkring	9
2 kap. Om sjukvårdersättning	9
3 kap. Om sjukpenning och moderskapspenning	12
4 kap. Särskilda bestämmelser om sjukförsäkring	18
Tredje avdelningen. Folkpensionering	20
5 kap. Allmänna bestämmelser om folkpension	20
6 kap. Om ålderspension	20
7 kap. Om förtidspension	21
8 kap. Om familjepension	22
9 kap. Om tilläggsförmåner till folkpension m. m.	24
10 kap. Särskilda bestämmelser om folkpension	25
Fjärde avdelningen. Försäkring för tilläggspension	27
11 kap. Om pensionsgrundande inkomst m. m.	27
12 kap. Om ålderspension	29
13 kap. Om förtidspension	30
14 kap. Om familjepension	32
15 kap. Särskilda bestämmelser om tilläggspension	34
Femte avdelningen. Vissa bestämmelser om pension	36
16 kap. Om utgivande av pension m. m.	36
17 kap. Om sammanträffande av förmåner m. m.	38
Sjätte avdelningen. För försäkringen gemensamma bestämmelser	41
18 kap. Om allmänna försäkringskassor	41
19 kap. Om försäkringens finansiering	48
20 kap. Gemensamma bestämmelser i övrigt	52
Sjunde avdelningen. Frivillig försäkring	56
21 kap. Om frivillig sjukpenningförsäkring	56
22 kap. Om frivillig pensionsförsäkring	56
Förslag till Lag angående införande av lagen om allmän försäkring	58
Förslag till Lag om vissa tillägg till folkpension.	66
Förslag till Lag om finansiering av folkpensioneringen	70

Motivering till förslaget till lag om allmän försäkring	73
Första avdelningen. Inledande bestämmelser	74
1 kap. Försäkringens omfattning m. m.	74
Andra avdelningen. Sjukförsäkring	81
2 kap. Om sjukvårdersättning	81
3 kap. Om sjukpenning och moderskapspenning	83
4 kap. Särskilda bestämmelser om sjukförsäkring	88
Tredje avdelningen. Folkpensionering	90
5 kap. Allmänna bestämmelser om folkpension	90
6 kap. Om ålderspension	90
7 kap. Om förtidspension	91
8 kap. Om familjepension	92
9 kap. Om tilläggsförmåner till folkpension m. m.	100
10 kap. Särskilda bestämmelser om folkpension	101
Fjärde avdelningen. Försäkring för tilläggs pension	103
11 kap. Om pensionsgrundande inkomst m. m.	103
12 kap. Om ålderspension	106
13 kap. Om förtidspension	106
14 kap. Om familjepension	107
15 kap. Särskilda bestämmelser om tilläggs pension	109
Femte avdelningen. Vissa bestämmelser om pension	110
16 kap. Om utgivande av pension m. m.	110
17 kap. Om sammanträffande av förmåner m. m.	112
Sjätte avdelningen. För försäkringen gemensamma bestämmelser	114
18 kap. Om allmänna försäkringskassor	114
19 kap. Om försäkringens finansiering	118
20 kap. Gemensamma bestämmelser i övrigt	124
Sjunde avdelningen. Frivillig försäkring	132
21 kap. Om frivillig sjukpenningförsäkring	132
22 kap. Om frivillig pensionsförsäkring	132
Motivering till förslaget till lag angående införande av lagen om allmän försäkring	133
Motivering till förslaget till lag om vissa tillägg till folkpension	140
Motivering till förslaget till lag om finansiering av folkpensioneringen	142

Inledning

I sitt i maj 1961 daterade slutbetänkande Förtidspensionering och sjukpenningförsäkring m. m. (SOU 1961: 29) har 1958 års socialförsäkringskommitté framlagt förslag till förbättrad invalidpensionering och sjukpenningförsäkring. Kommitténs förslag, som för sitt genomförande förutsätter ingripande ändringar i lagstiftningen om sjukförsäkring, folkpensionering och försäkring för allmän tilläggspension, innehåller icke något utarbetat förslag till lagtext.

Eftersom det visat sig att socialförsäkringskommitténs förslag inte skulle låta sig infoga inom ramen för gällande lagstiftning, har det ansetts lämpligast att utarbetandet av ny lagtext finge ankomma på socialdepartementets rättsavdelning, som därvid kunde beakta behovet av samordning och enhetlighet vid utformandet av lagreglerna för de varandra närstående socialförsäkringsgrenarna sjuk- och moderskapsförsäkring, folkpensionering och försäkring för allmän tilläggspension.

Bestämmelserna rörande de nyssnämnda socialförsäkringsgrenarna har i huvudsak samlats i det förslag till lag om allmän försäkring, som härmed framlägges. Yrkesskadeförsäkringens anknytning till det system, som de angivna försäkringsgrenarna representerar, skall enligt vad chefen för socialdepartementet förutskickat i prop. 45/1961 bli föremål för en särskild utredning. Denna försäkring lämnas därför utanför förslaget till lag om allmän försäkring.

Detta lagförslag bygger i de delar, som behandlats av 1958 års socialförsäkringskommitté, på kommittéförslagen. Vidare har socialpolitiska kommitténs förslag rörande förbättrad moderskapshjälp (SOU 1961: 38) inarbetats i förslaget till lag om allmän försäkring, varjämte i ett visst hänseende beaktats ett förslag, som enligt vad utredningen om s. k. beroende uppdragstagare meddelat inom kort kommer att framläggas av denna utredning.

I övrigt innebär förslaget till lag om allmän försäkring i huvudsak ett sammanförande och i viss utsträckning en redaktionell omarbetning av gällande bestämmelser i lagarna om allmän sjukförsäkring, moderskapshjälp, folkpensionering och försäkring för allmän tilläggspension. På en del punkter innefattar dock förslaget nyheter i materiellt hänseende. Detta gäller främst i fråga om änkepension för fränskilda kvinnor, utlandssvenskars och utlän-

ningars ställning inom den allmänna pensioneringen samt finansieringen av sjuk- och moderskapsförsäkringarna. I fråga om det administrativa handhavandet av den allmänna försäkringen ansluter sig lagförslaget till de beslut, som statsmakterna i år fattat (prop. 45; L²U 45; rskr 294).

Utöver förslaget till lag om allmän försäkring framlägges förslag till lag om vissa tillägg till folkpension samt till lag om finansiering av folkpensioneringen. Båda lagförslagen bygger, till den del de innehåller nyheter, på förslag av 1958 års socialförsäkringskommitté. De ämnen, som dessa lagförslag behandlar, har inte ansetts höra hemma i en lag om allmän försäkring. Vad gäller folkpensioneringens finansiering må hänvisas till att reglerna härom, som får anses ha en i viss mån provisorisk karaktär, inte låter sig inordna i det förhållandevis enhetliga schema, som representeras av bestämmelserna om finansiering av sjukförsäkring och försäkring för allmän tilläggspension. Förslaget till lag om vissa tillägg till folkpension innehåller bestämmelser om hustrutillägg och kommunala bostadstillägg som, om man bortser från änkepensionen till kvinnor som blivit änkor före den 1 juli 1960, är de enda inkomstprövade folkpensionsförmåner som återstår efter ett genomförande av socialförsäkringskommitténs förslag beträffande invalidpensioneringen. Dessa bestämmelser avviker i så hög grad från de regler som rör de icke inkomstprövade folkpensionsförmånerna att en lagreglering utanför en kommande lag om allmän försäkring ansetts motiverad.

För att inte lagtexten i onödan skall tyngas med stadganden av mera detaljbetonad karaktär har i förslaget till lag om allmän försäkring uteslutits vissa bestämmelser, som återfinnas i nu gällande lagar på området. Avsikten är att dessa bestämmelser skall inflyta i särskilda författningar. Förslag till sådana författningar, som i allmänhet inte torde bjuda på några sakliga nyheter, framlägges inte i detta sammanhang.

Genomförandet av förslaget till lag om allmän försäkring förutsätter ett omfattande komplex av övergångsregler. Förslag till sådana bestämmelser har sammanfattats i ett förslag till lag angående införande av lagen om allmän försäkring.

De inom socialdepartementet upprättade lagförslagen åtföljes av en kortfattad kommentar, som i den mån den inte avser nya bestämmelser, vars materiella innehåll grundar sig på överväganden inom departementet, i huvudsak inskränker sig till att hänvisa till vederbörande kommittéförslag och till motsvarigheter i gällande lagstiftning.

Stockholm i socialdepartementet i juli 1961.

Förslag

till

Lag om allmän försäkring

Härigenom förordnas som följer.

FÖRSTA AVDELNINGEN

Inledande bestämmelser

1 kap. Försäkringens omfattning m. m.

1 §.

Den allmänna försäkringens består av sjukförsäkring, folkpensionering och försäkring för tilläggspension.

Till den allmänna försäkringens äro anslutna en frivillig sjukpenningförsäkring och en frivillig pensionsförsäkring.

2 §.

Den allmänna försäkringens handhaves av riksförsäkringsverket, de allmänna försäkringskassorna samt de lokala organ, som Konungen bestämmer.

3 §.

Försäkrade enligt denna lag äro svenska medborgare, så ock de som utan att vara svenska medborgare äro mantalsskrivna i riket.

Såvitt angår försäkringens för tilläggspension är den som tillgodoräknats pensionspoäng enligt vad i 11 kap. 6 § sägs försäkrad, även om han ej längre uppfyller förutsättningarna enligt första stycket.

4 §.

Från och med den månad varunder försäkrad uppnår sexton års ålder skall han, därest han är bosatt i riket, vara inskriven hos allmän försäkringskassa. Den försäkrade skall vara inskriven, därest han är mantalsskriven i riket, hos den kassa, inom vars verksamhetsområde han är mantalsskriven, och eljest hos den kassa, inom vars verksamhetsområde han är bosatt vid årets ingång, eller, om han bosätter sig härstädes senare under året, hos den kassa, inom vars verksamhetsområde bosättningen äger rum.

5 §.

Allmän försäkringskassa skall inskriva försäkrad, så snart kassan erhållit kännedom om att han skall vara inskriven hos kassan.

Skall försäkrad, som ej är mantalsskriven i riket, vara inskriven hos försäkringskassa enligt vad i 4 § sägs, åligger det honom att inom två veckor från den tidpunkt då sådant förhållande inträdde att han skall vara inskriven anmäla sig till den kassa, hos vilken inskrivning skall ske. Göres anmälan inom tid som nu sagts, skall den försäkrade inskrivas från den tidpunkt, då han blev bosatt i riket.

Så snart allmän försäkringskassa, genom anmälan eller eljest, erhållit kännedom om att försäkrad ej längre är bosatt i riket, skall kassan avföra honom från sitt register över inskrivna försäkrade från tidpunkten för bosättningsens upphörande. Allmän försäkringskassa skall ock från nämnda register avföra försäkrad, då han inskrives hos annan allmän försäkringskassa.

6 §.

Inom folkpensioneringen och försäkringen för tilläggspension skola de beräkningar, som nedan angivas, göras med utgångspunkt från ett *basbelopp*.

Basbeloppet fastställes av Konungen för varje månad och utgör fyratusen kronor multiplicerat med det tal, vilket anger förhållandet mellan det allmänna prisläget under tredje månaden före den som basbeloppet avser och prisläget i september 1957. Ökning av nämnda tal må ej föranleda höjning av basbeloppet, med mindre talet stigit med minst tre procent sedan närmast föregående ändring av basbeloppet vidtogs. Där talet, efter att hava föranlett höjning av basbeloppet, åter nedgår, skall basbeloppet lämnas oförändrat, så länge talet icke nedgått med minst tre procent. Vid beräkning av basbeloppet sker avrundning till närmaste hundratal kronor.

ANDRA AVDELNINGEN

Sjukförsäkring

2 kap. Om sjukvårdsersättning

1 §.

Försäkrad äger i enlighet med vad nedan sägs rätt till ersättning för utgifter för läkarvård, tandläkarvård och sjukhusvård ävensom i samband därmed företagna resor, så ock till sådan ersättning, varom föreskrift meddelats enligt 7 §.

2 §.

Ersättning för utgifter för *läkarvård* utgår vid varje sjukdom, som enligt läkares utsago kräver sådan vård, med tre fjärdedelar av utgifterna eller, då dessa överstigit det belopp, vartill de enligt av Konungen fastställd taxa skola beräknas uppgå, med tre fjärdedelar av sistnämnda belopp. I utgifter för läkarvård skola inräknas kostnader för läkares resa och för läkarintyg, som erfordras för utfående av sjukpenning. Med läkarvård avses icke vård, som lämnas försäkrad vilken åtnjuter sjukhusvård.

Taxa, som i första stycket sägs, skall avse sådan vård — däri inbegripen röntgen- och annan undersökning — som kan meddelas av varje läkare, så ock röntgenundersökning samt röntgen- och radiumbehandling, som utföres av därför särskilt utbildad läkare.

Är uppenbart att försäkrad vid samma sjukdom utan fog sökt mer än en läkare eller att läkare anlåtats vid flera tillfällen än som varit behöfligt, utgår ersättning allenast för den vård, som lämnats av den först rådfrågade läkaren, eller för de besök, som skäligen varit behöfliga. Har försäkrad, oaktat han uppenbarligen utan risk för försämring av hälsotillståndet kunnat besöka läkare, påkallat besök av läkare i sin bostad eller annorstädes, må ersättningen nedsättas till belopp, som skulle hava utgivits för det fall att den försäkrade besökt läkaren.

3 §.

Ersättning för utgifter för *tandläkarvård* utgår vid sådan behandling, som angives i en av Konungen fastställd förteckning och som meddelas vid centraltandpoliklinik, tandläkarhögskola eller allmänt sjukhus.

Ersättning för utgifter för tandläkarvård utgår jämväl vid sådan, kvinnlig försäkrad meddelad behandling, som angives i en av Konungen fastställd förteckning och som utförts under tid då den försäkrade var havande eller inom tvåhundra och trettio dagar från förlossningsdagen.

Ersättning utgår med tre fjärdedelar av utgifterna eller, då dessa överstigit det belopp, vartill de enligt av Konungen fastställd taxa skola beräknas uppgå, med tre fjärdedelar av sistnämnda belopp.

4 §.

Ersättning för utgifter för *sjukhusvård*, som på grund av sjukdom varit erforderlig, utgår,

då vården beretts å hemortssjukhus, med belopp, som motsvarar den för sådan vård vid sjukhuset tillämpade avgiften å allmän sal,

då erforderlig vård ej kunnat beredas å hemortssjukhus eller behovet av sjukhusvården uppkommit utanför den landstingskommun eller landstingskommun ej tillhörande stad, där den sjuke är bosatt, och den sjuke med anledning härav måst intagas å annat allmänt sjukhus, med belopp, som motsvarar den lägsta avgift, mot vilken den sjuke kunnat erhålla vården å sjukhuset,

då vården annorstädes än å allmänt sjukhus beretts genom riks försäkringsverkets försorg, med belopp, som motsvarar den lägsta för sådan vård utgående avgiften, samt

i övriga fall med belopp, motsvarande den lägsta avgift, mot vilken den sjuke kunnat erhålla vården å allmän sal vid hemortssjukhus, lämpat för sjukdomens behandling.

Konungen äger fastställa taxa för beräkning av ersättning, som avses i första stycket. Har sådan taxa fastställts, utgår ej ersättning för belopp, varmed vårdavgiften överstiger i taxan angivet belopp.

Med sjukhusvård avses vård, som å sjukhus lämnas där intagen försäkrad, ävensom vård å annan sjukvårdsinrättning, om vården beredes genom riks försäkringsverkets försorg.

Såsom sjukhus räknas i denna lag dels allmänt sjukhus, varmed förstås sjukvårdsinrättning som tillhör staten eller till vars drift statsbidrag utgår eller som drives av landstingskommun eller stad, som ej tillhör sådan kommun, och ej är anordnad vid hem, som avses i 18 § lagen om socialhjälp, ävensom sjukvårdsinrättning varöver riks försäkringsverket förfogar, dels ock annan sjukvårdsinrättning som enligt av Konungen fastställd förteckning är att anse såsom sjukhus jämlikt denna lag. Hemortssjukhus är allmänt sjukhus, drivet av landstingskommun eller stad, inom vars område försäkrad är bosatt.

5 §.

Har försäkrad åtnjutit läkarvård, tandläkarvård eller sjukhusvård som avses i 2 §, 3 § första stycket eller 4 §, skall ersättning enligt vad Konungen med riksdagen förordnar utgå för utgifter i anledning av *resor* till och från läkaren eller sjukvårdsinrättningen, där ej med hänsyn till resans längd samt den sjukets tillstånd skäligen kunnat fordras att han gått eller färdats på annat sätt, som icke krävt särskild kostnad.

6 §.

Vad i 2, 4 och 5 §§ stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om utgifter för läkarvård, som är erforderlig vid förlossning annorstädes än å förlossningsanstalt, ävensom för vård å förlossningsanstalt samt för resor till och från sådan anstalt.

Med förlossningsanstalt förstås i denna lag barnbördsavdelning å allmänt sjukhus ävensom annan inrättning, som Konungen förklarar skola anses som förlossningsanstalt enligt denna lag.

7 §.

Konungen äger föreskriva, att ersättning enligt av Konungen fastställda grunder skall utgå för försäkrads utgifter för annan vård eller behandling i anledning av sjukdom än i 2—4 §§ sägs.

8 §.

Har kommun genom att anställa eller eljest träffa avtal med läkare eller på annat sätt vidtagit åtgärder för att bereda medellösa eller mindre bemedlade personer läkarvård, må Konungen på framställning av kommunen förordna, att den efter grunder som av Konungen fastställas skall vara berättigad att av vederbörande allmänna försäkringskassa erhålla ersättning för kostnad för läkarvård, som sålunda beretts försäkrad. Sådan ersättning må i varje särskilt fall utgivas allenast i den mån ersättning i anledning av vården ej tillkommit den försäkrade själv samt må ej överstiga vad som skolat utgivas till denne, därest han fått vidkännas motsvarande kostnad.

Allmän försäkringskassa äger med arbetsgivare, som anordnar läkarvård eller vidtager andra sjukvårdande åtgärder så att kassans utgifter för sjukvårdsersättning kunna antagas minska, överenskomma om skälig gottgörelse för arbetsgivarens ifrågavarande kostnader.

Allmän försäkringskassa äger jämväl med kommun eller transportföretag, som åtager sig att ombesörja transporter, för vilka ersättning från sjukförsäkringen må utgivas, träffa överenskommelse om skälig gottgörelse härför samt om avgifter, vilka kommunen eller företaget må uttaga av de försäkrade för utförda transporter.

Överenskommelse som avses i andra eller tredje stycket skall för att vara gällande fastställas av riksförsäkringsverket.

Om redare för svenskt fartyg jämlikt sjömanslagen haft att vid sjömans sjukdom vidkännas kostnad som avses i 2 §, 3 § första stycket, 4, 5 eller 7 §, äger han hos den allmänna försäkringskassa, där sjömannen är inskriven, erhålla gottgörelse för kostnaden enligt bestämmelserna i denna lag.

9 §.

Försäkrad, som icke är bosatt i riket, äger rätt till sjukvårdsersättning endast om vårdbehovet uppkommit under vistelse härstädes eller ock i land, där den försäkrade ej kunnat erhålla tillfredsställande vård, för vilken er-

sättning utgår jämlikt utländsk lagstiftning eller på grund av överenskommelse med främmande makt.

Äger försäkrad, som icke är bosatt i riket, rätt till ersättning för vården jämlikt annan svensk lagstiftning eller utländsk lagstiftning eller på grund av överenskommelse med främmande makt, skall sådan ersättning avdragas från motsvarande ersättning enligt denna lag.

10 §.

Ersättning för sjukvård utom riket utgår endast i den utsträckning Konungen förordnar.

Har redare för svenskt fartyg jämlikt sjömanslagen haft att för sjömans sjukvård utom riket vidkännas kostnad, som omfattas av föreskrifter, meddelade med stöd av första stycket, äger han från den allmänna försäkringskassa, hos vilken sjömannen är inskriven, i den ordning Konungen bestämmer erhålla gottgörelse för kostnaden enligt nämnda föreskrifter.

Har genom utrikesförvaltningens försorg åt försäkrad lämnats ekonomiskt bistånd avseende sjukvård utom riket, äger utrikesförvaltningen från den allmänna försäkringskassa, hos vilken den försäkrade är inskriven, erhålla gottgörelse därför enligt vad i andra stycket sägs.

3 kap. Om sjukpenning och moderskapspenning

1 §.

Hos allmän försäkringskassa inskriven försäkrad, vars inkomst av förvärvsarbete för år räknat uppgår till minst ettusenåttahundra kronor, skall med hänsyn till sagda inkomst vara placerad i sjukpenningklass, efter vilken den försäkrades sjukpenning utgår. Placeringen i sjukpenningklass skall tillika innefatta angivande av i vad mån den grundas på inkomst av anställning eller på inkomst av annat förvärvsarbete. Äro båda inkomstslagen för handen, skall placeringen anses grundad på inkomsten av anställning såvitt avser den sjukpenningklass, i vilken den försäkrade skulle placerats med hänsyn enbart till sagda inkomst, och i övrigt på inkomsten av annat förvärvsarbete.

Med inkomst av förvärvsarbete avses den inkomst i penningar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad, som försäkrad kan antagas komma att tills vidare åtnjuta av eget arbete, antingen såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst (*inkomst av anställning*) eller ock eljest (*inkomst av annat förvärvsarbete*). Ersättning i penningar eller naturaförmåner som nyss sagts för arbete som försäkrad utför för annans räkning utan att vara anställd i dennes tjänst anses såsom inkomst av anställning, såvida den försäkrade och den som utgivit ersättningen äro ense därom samt överenskommelse tillika träffas enligt 11 kap. 2 § andra stycket; och skall i dylikt fall den förre anses såsom arbetstagare och den senare såsom arbetsgivare.

Beräkning av inkomst av förvärvsarbete skall, där förhållandena ej eljest äro kända för försäkringskassan, grundas på de upplysningar, som kassan

kan inhämta av den försäkrade eller dennes arbetsgivare eller som må kunna framgå av den uppskattning, som vid taxering gjorts av den försäkrades inkomst. Inkomst av arbete för egen räkning må ej beräknas högre än som motsvarar skäligen avlöning för liknande arbete för annans räkning.

För tid då undantagande från försäkringen för tilläggspension enligt 11 kap. 7 § äger giltighet för den försäkrade, är han jämväl undtagen från sjukförsäkringen, såvitt avser mot inkomst av annat förvärvsarbete svarande sjukpenning, i den mån denna enligt 4 § andra stycket utgör tilläggssjukpenning.

2 §.

Kvinnlig försäkrad, som är inskriven hos allmän försäkringskassa men vars inkomst av förvärvsarbete icke uppgår till ettusenåttahundra kronor för år, skall likväl vara placerad i sjukpenningklass, såframt hon är gift och stadigvarande sammanbor med sin make eller, i annat fall, stadigvarande sammanbor med barn under sexton år eller med någon med vilken hon varit gift eller har eller har haft barn.

3 §.

Försäkrad, som åtnjuter hel förtidspension enligt denna lag eller under månaden närmast före den, varunder han uppnått sextiosju års ålder, åtnjuter sådan pension eller ock på grund av 4 kap. 3 § icke vidare äger komma i åtnjutande av sjukpenning, må ej vara placerad i sjukpenningklass. Ej heller må kvinna på grund av vad i 2 § stadgas vara placerad i sjukpenningklass för tid efter ingången av den månad, varunder hon fyller sextiosju år.

4 §.

Försäkrad som avses i 2 § skall tillhöra sjukpenningklass nr 1. Hel sjukpenning i denna klass utgör fyra kronor. Övriga sjukpenningklasser och beloppet av hel sjukpenning i varje klass framgår av följande tabell:

Sjukpenningklass nr	Inkomsten av förvärvsarbete uppgår för år		Sjukpenning kr
	till kr	men en ej till kr	
2	1 800	2 400	4
3	2 400	3 000	5
4	3 000	3 600	6
5	3 600	4 200	7
6	4 200	5 000	8
7	5 000	5 800	9
8	5 800	6 800	10
9	6 800	8 400	12
10	8 400	10 200	14
11	10 200	12 000	16
12	12 000	14 000	18
13	14 000	16 000	20
14	16 000	18 000	22
15	18 000	21 000	25
16	21 000	—	28

Av sjukpenningbeloppet i varje klass utgör fyra kronor grundsjukpenning och återstoden tilläggssjukpenning.

För tid då försäkrad åtnjuter sjukhusvård skall sjukpenning minskas med fem kronor för dag, dock med högst hälften av sjukpenningens belopp. Minskning skall intill ett belopp av två kronor för dag anses belöpa på grundsjukpenning.

För kvinnlig försäkrad, som är placerad i sjukpenningklass, utgör sjukpenningen vid sjukhusvård lägst fyra kronor, såframt hon stadigvarande sammanbor med barn under tio år.

5 §.

Allmän försäkringskassa skall i samband med inskrivning av försäkrad besluta huruvida denne skall vara placerad i sjukpenningklass och, om så finnes vara fallet, vilken sjukpenningklass han skall tillhöra. Kassan skall ock, när till dess kännedom kommit att försäkrads inkomstförhållanden undergått ändring av betydelse för placeringen i sjukpenningklass, utan dröjsmål meddela det beslut, som därav påkallas. Den försäkrades placering i sjukpenningklass skall alltid omprövas, då undantagande som avses i 1 § fjärde stycket blir giltigt eller upphör att äga giltighet samt då förtidspension enligt denna lag beviljas den försäkrade eller redan utgående sådan pension ändras med hänsyn till vad i 7 kap. 2 § stadgas.

Ändring av försäkrads placering i sjukpenningklass till följd av beslut som avses i första stycket andra eller tredje punkten må ej ske förrän vid det månadsskifte, som inträffar närmast efter det beslutet härom fattats. Ändring av försäkrads placering i sjukpenningklass i annat fall skall ske vid månadsskiftet närmast efter det anledning till ändringen uppkommit eller, i fall då kvinnas placering i sjukpenningklass enligt 2 § skall upphöra på grund av att man med vilken hon stadigvarande sammanbott avlider, vid fjärde månadsskiftet efter dödsfallet.

Under tid då försäkrad lider av sjukdom som avses i 7 § må hans placering i sjukpenningklass icke ändras i annat fall än då

a) undantagande som avses i 1 § fjärde stycket blir giltigt eller upphör att äga giltighet;

b) rätt till sjukpenning upphör till följd av vad i 4 kap. 3 eller 5 § stadgas;

c) förtidspension enligt denna lag beviljas eller sådan pension ändras med hänsyn till vad i 7 kap. 2 § stadgas eller skulle hava beviljats eller ändrats om den försäkrade varit svensk medborgare.

Under tid då försäkrad efter förmedling av arbetsvårdsorgan undergår arbetsprövning, yrkesutbildning eller, för en tid av högst sex månader, arbetsträning, må han i annat fall än som avses i första stycket tredje punkten ej placeras i lägre sjukpenningklass än den han tillhörde, då arbetsprövningen, yrkesutbildningen eller arbetsträningen började.

6 §.

Försäkrad är skyldig att så snart ske kan och senast inom två veckor till försäkringskassan anmäla sådan stadigvarande ändring i sina inkomstförhållanden, som är av betydelse för placeringen i sjukpenningklass.

Beslut angående försäkrads placering i sjukpenningklass skall skriftligen delgivas denne.

7 §.

Försäkrad, som är placerad i sjukpenningklass, äger vid sjukdom, som förorsakar nedsättning av arbetsförmågan med minst hälften, för varje dag rätt till *sjukpenning*. Såsom sjukdom anses jämväl sådant tillstånd av nedsatt arbetsförmåga, som förorsakats av sjukdom för vilken sjukpenning utgivits och som alltjämt kvarstår efter sjukdomens upphörande.

Vid fullständig nedsättning av arbetsförmågan utgives hel sjukpenning. I annat fall utgår halv sjukpenning.

Allmän försäkringskassa må, där skäl äro därtill, påfordra att nedsättning av arbetsförmåga styrkes genom intyg av läkare.

8 §.

Vid bedömande huruvida fullständig nedsättning av arbetsförmågan föreligger skall, om sjukdomen kan antagas vara kortvarig, särskilt beaktas huruvida den försäkrade på grund av sjukdomen är urståndsatt att utföra sitt vanliga eller därmed jämförligt arbete.

Är den försäkrade föremål för åtgärd av beskaffenhet, som anges i 4 kap. 2 §, skall arbetsförmågan under tiden för åtgärden anses nedsatt i den mån den försäkrade därigenom är hindrad att utföra förvärvsarbete.

Ätnjuter den försäkrade förtidspension enligt denna lag, skall vid prövning av den försäkrades rätt till sjukpenning bedömningen av hans arbetsförmåga ske med bortseende från den nedsättning av arbetsförmågan, som ligger till grund för utgående pension.

9 §.

Till sjukpenning utgives *barntillägg* för barn under sexton år, med vilket den försäkrade stadigvarande sammanbor. Detsamma gäller där den försäkrade är underhållsskyldig beträffande barn under sexton år, med vilket han icke stadigvarande sammanbor, såframt han på sätt riksförsäkringsverket föreskriver styrker att underhållsskyldigheten fullgöres.

Barntillägg för barn över tio år utgår ej till sjukpenning, som tillkommer kvinna, därest hennes make eller man med vilken hon stadigvarande sammanbor är placerad i sjukpenningklass. Allmän försäkringskassa må dock, såframt kvinnans inkomst av förvärvsarbete överstiger mannens, medgiva, att barntillägg skall utgå till hennes sjukpenning. Sådant medvande medför att barntillägg ej skall utgå till sjukpenning, som tillkom-

mer mannen, och gäller från och med månaden näst efter den, varunder medgivandet lämnats, intill dess kassan annorlunda bestämt.

Barntillägg till hel sjukpenning utgör en krona för ett eller två barn, två kronor för tre eller fyra barn samt tre kronor för fem eller flera barn, allt för dag. Till sjukpenning, vilken tillkommer kvinnlig försäkrad som stadigvarande sammanbor med barn under tio år, utgör dock barntillägg lägst två kronor för dag.

Barntillägg till halv sjukpenning utgår med hälften av belopp som i föregående stycke sägs.

10 §.

Sjukpenning må ej utgivas för de tre första dagarna av varje sjukperiod, den dag då sjukdomsfallet inträffade inräknad, (*karenstid*) och ej heller för tid, innan anmälan om sjukdomsfallet gjorts hos den allmänna försäkringskassan, där ej hinder mött för sådan anmälan eller eljest särskilda skäl föranleda att sjukpenning bör utgå.

Därest försäkrad gör anmälan därom till den allmänna försäkringskassan, skall i fråga om sjukperiod, som börjar efter nästkommande månads-skifte, för hans del gälla en karenstid av trettiotre eller nittiotre dagar, såvitt angår sådan tilläggsjukpenning, som svarar mot inkomst av annat förvärvsarbete.

Har anmälan som avses i andra stycket skett, må övergång till kortare karenstid äga rum endast om den försäkrade ej fyllt femtiofem år samt har god hälsa. Den kortare karenstiden skall gälla från och med månaden närmast efter den, då framställning härom gjordes hos kassan, men må ej äga tillämpning vid sjukdom, som inträffat innan den kortare karenstiden blivit gällande.

Vid beräkning av karenstid skola, därest sjukperiod börjar inom tjugu dagar efter föregående sjukperiods slut, de båda perioderna anses såsom en sjukperiod. Karenstid enligt första stycket tillämpas ej, när den försäkrade vid sjukperiodens början äger uppbära daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa.

Såsom sjukperiod anses tid, varunder försäkrad i oavbruten följd lider av sjukdom som avses i 7 §.

11 §.

Upphör undantagande som avses i 1 § fjärde stycket att äga giltighet, må tilläggsjukpenning, som svarar mot inkomst av annat förvärvsarbete, ej utgivas för sjukdom, som inträffat dessförrinnan, och skall för sådan sjukpenning gälla en karenstid av nittiotre dagar, den försäkrade dock otaget att under de förutsättningar som angivas i 10 § tredje stycket och i enlighet med vad där i övrigt stadgas välja en karenstid av tre eller trettiotre dagar.

12 §.

Kvinnlig försäkrad äger vid barnsbörd uppbära *moderskapspenning* med åttahundra kronor, dock att vid flerbörd moderskapspenning utgår med ytterligare fyrahundra kronor för varje barn utöver ett.

Av moderskapspenningen äger den försäkrade lyfta tvåhundra kronor före nedkomsten, dock tidigast å etthundratjugonde dagen före den beräknade tidpunkten härför.

Är kvinna vid tiden för nedkomsten intagen i barnhem, ungdomsvårds-skola, fångvårds- eller tvångsarbetsanstalt eller allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare, skall, på framställning av föreståndare för inrättningen, moderskapspenningen utbetalas till denne att användas till kvinnans och barnets nytta.

13 §.

Kvinnlig försäkrad som omedelbart före nedkomsten eller den beräknade tidpunkten därför under minst tvåhundraåttio dagar i följd varit placerad i sjukpenningklass nr 3 eller högre sjukpenningklass är, även om sjukdom som i 7 § sägs icke är för handen, för dag varunder hon i anledning av barnsbörd avhåller sig från förvärvsarbete berättigad till tilläggsjukpenning.

Sjukpenning som i första stycket sägs utgår tidigast från och med den sextionde dagen före den beräknade tidpunkten för nedkomsten och senast från och med förlossningsdagen så länge kvinnan utan avbrott avhåller sig från förvärvsarbete, dock högst för etthundraåttio dagar. Från och med den trettionde dagen efter förlossningsdagen utgår sjukpenning endast om kvinnan har eller på grund av sjukdom är förhindrad att hava barnet i sin vård.

Till sjukpenning enligt denna paragraf utgår ej barntillägg.

14 §.

Försäkrad, som äger rätt till moderskapspenning, må ej åtnjuta grund-sjukpenning för tiden från och med förlossningsdagen till och med den tjugunionde dagen därefter.

15 §.

Sjukpenning utgår ej för tid då försäkrad

- a) fullgör tjänstgöring såsom värnpliktig;
- b) är intagen i annat barnhem än mödrahem eller i ungdomsvårdsskola;
- c) är häktad eller intagen i fångvårds- eller tvångsarbetsanstalt;
- d) vårdas å allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare;
- e) i annat fall än ovan sagts av annan orsak än sjukdom tagits i förvar på det allmännas bekostnad.

16 §.

Beträffande arbetstagare, som på grund av lag eller författning, utfärdad av Konungen, eller bestämmelse, som beslutats av kommun, är berättigad att uppbära lön vid sjukdom, äger Konungen föreskriva undantag helt eller delvis från vad som är stadgat om placering i sjukpenningklass.

Har undantag som i första stycket sägs icke föreskrivits eller gäller det endast delvis, äger arbetsgivaren i den ordning Konungen bestämmer från den allmänna försäkringskassan erhålla arbetstagaren tillkommande sjukpenning jämte barntillägg, i den mån nämnda förmåner icke överstiga den utbetalda lönen.

Har försäkrad, som drabbats av sjukdom utom riket, därvid erhållit underhåll genom utrikesförvaltningens försorg, äger förvaltningen i den ordning Konungen bestämmer från den allmänna försäkringskassan erhålla den försäkrade tillkommande sjukpenning jämte barntillägg, i den mån nämnda förmåner icke överstiga utgivet underhåll.

17 §.

Sjukpenning jämte barntillägg må skäligen nedsättas eller helt indragas, såframt försäkrad

a) vägrar att mottaga besök av person, som erhållit i uppdrag att verkställa sjukkontroll;

b) under sjukdom ändrar vistelseort utan att underrätta försäkringskassan därom eller avreser till utlandet, där ej kassan medgivit att sjukpenning må utgå under vistelse därstädes;

c) utan giltigt skäl underlåter att på sätt i 6 § första stycket stadgas anmäla sådan ändring i sina inkomstförhållanden, som är av betydelse för placeringen i sjukpenningklass.

Angående nedsättning eller indragning av sjukpenning i andra fall stadgas i 20 kap. 3 §.

4 kap. Särskilda bestämmelser om sjukförsäkring

1 §.

Ersättning enligt 2 och 3 kap. utgives av den allmänna försäkringskassa, hos vilken den försäkrade är inskriven eller skulle hava varit inskriven, därest han uppfyllt åldersvillkoret i 1 kap. 4 §. Ersättning åt försäkrad, som icke är och ej heller under förutsättning som nyss sagts skulle hava varit inskriven hos allmän försäkringskassa, utgives av den kassa, inom vars verksamhetsområde vården erhålles.

2 §.

Har ersättning för sjukhusvård eller sjukpenning utgivits för nittio dagar i följd eller föreligger eljest skäligen anledning därtill, har den allmänna för-

säkringskassan att, i den utsträckning riks försäkringsverket föreskriver, undersöka huruvida skäl föreligger att vidtaga åtgärder, som äro ägnade att förkorta sjukdomstiden eller att eljest helt eller delvis förebygga eller häva nedsättning av den försäkrades arbetsförmåga, samt tillse att, där åtgärder äro erforderliga, lämpliga sådana vidtagas.

3 §.

För tid efter ingången av den månad, varunder försäkrad fyllt sextiosju år eller dessförinnan börjat åtnjuta ålderspension enligt denna lag, må ersättning för sjukhusvård eller sjukpenning icke utgå för mer än etthundra-åttio dagar. Vad nu sagts skall i fråga om ersättning för sjukhusvård äga motsvarande tillämpning där den försäkrade kommit eller, om han varit svensk medborgare, skulle hava kommit i åtnjutande av hel förtidspension, så länge sådan pension åtnjutes eller skulle hava åtnjutits samt för tid i omedelbar anslutning därtill om rätt till ålderspension enligt 6 kap. 1 § första stycket eller 12 kap. 1 § första stycket föreligger eller skulle hava förelegat.

4 §.

Ersättning för sjukhusvård utgår icke för sådan del av en vårdperiod, som infaller efter det att vården pågått sjuhundratrettio dagar. Vid avbrott i vården anses ny vårdperiod icke föreligga, därest vården återupptages inom tjugu dagar.

5 §.

Drabbas någon, som är försäkrad enligt denna lag, av skada för vilken han är obligatoriskt försäkrad enligt lagen om yrkesskadeförsäkring, må för tid efter utgången av den i 11 § sistnämnda lag omförmälda samordningstiden ersättning från sjukförsäkringen ej utgivas med anledning av skadan.

Omfattas skadan av frivillig försäkring enligt lagen om yrkesskadeförsäkring, må för tid efter det den skadade blivit berättigad till livränta enligt sagda lag ersättning från sjukförsäkringen ej utgivas med anledning av skadan.

Vid sjukdom, som enligt annan lag än lagen om yrkesskadeförsäkring eller enligt särskild författning eller enligt Konungens förordnande medför rätt till motsvarande ersättning, som bestämmes av eller utbetalas från riks försäkringsverket eller bolag varom sägs i 1 § lagen om yrkesskadeförsäkring, utgives sjukhjälp enligt denna lag endast i den mån sjukhjälpens belopp överstiger vad som i motsvarande hänseende utgår i sådan ersättning.

Vad i tredje stycket sägs skall äga motsvarande tillämpning vid sjukdom, som medför rätt till ersättning enligt utländsk lagstiftning om yrkesskadeförsäkring.

TREDJE AVDELNINGEN

Folkpensionering

5 kap. Allmänna bestämmelser om folkpension

1 §.

Folkpension enligt vad nedan sägs tillkommer svensk medborgare, som är mantalsskriven i riket eller varit mantalsskriven härstädes för det år varunder han fyllt sextiotvå år och för de fem åren närmast dessförinnan.

Har barn, som är svensk medborgare, till följd av sin ålder icke blivit mantalsskrivet här i riket, äger barnet likväl rätt till barnpension enligt vad nedan sägs.

2 §.

Den, som kommit i åtnjutande av folkpension enligt vad i 1 § första stycket sägs men vars rätt enligt nämnda lagrum upphört, må även i fortsättningen åtnjuta folkpension, därest Konungen för vissa fall så förordnat eller det med hänsyn till omständigheterna skulle framstå såsom oskäligt att indraga pensionen. Vid tillämpning av 6—10, 16, 17 och 20 kap. skall pensionsberättigad som i denna paragraf sägs anses som försäkrad, även om han icke uppfyller förutsättningarna i 1 kap. 3 § första stycket.

6 kap. Om ålderspension

1 §.

Rätt till folkpension i form av *ålderspension* tillkommer försäkrad från och med den månad, varunder han fyller sextiosju år.

På särskild framställning av försäkrad utgår ålderspension för tid före den månad, varunder han fyller sextiosju år, dock tidigast från och med den månad, då han uppnår sextiotre års ålder. Pension enligt vad nu sagts må ej utgå till försäkrad, som äger komma i åtnjutande av tilläggs pension enligt 12 kap. 1 § andra stycket, med mindre han tillika gör framställning enligt nämnda lagrum.

2 §.

Ålderspension utgör, där ej annat följer av vad i andra stycket sägs, för år räknat nittio procent eller, för gift försäkrad vars make åtnjuter folkpension i form av ålders- eller förtidspension eller äger rätt till pension enligt 1 § första stycket, sextiosju och en halv procent av basbeloppet. Åtnjuter

maken enligt 7 kap. 2 § andra eller tredje stycket två tredjedelar eller en tredjedel av hel förtidspension, utgår dock ålderspension i förra fallet med sjuttiofem och i senare fallet med åttiotvå och en halv procent av basbeloppet.

Börjar ålderspension utgå tidigare än från och med den månad, varunder den försäkrade fyller sextiosju år, skall pensionen minskas med sex tiondels procent för varje månad, som då pensionen börjar utgå återstår till ingången av den månad varunder den försäkrade fyller sextiosju år. Om pensionen börjar utgå senare än från och med sistnämnda månad, ökas pensionen med sex tiondels procent för varje månad, som då pensionen börjar utgå förflutit från ingången av den månad varunder den försäkrade uppnådde nämnda ålder. Härvid må hänsyn dock ej tagas till tid efter ingången av den månad, under vilken den försäkrade fyllt sjuttio år, och ej heller till tid, då den försäkrade icke varit berättigad till folkpension eller åttnjutit tilläggspension i form av ålderspension.

7 kap. Om förtidspension

1 §.

Rätt till folkpension i form av *förtidspension* tillkommer försäkrad, som fyllt sexton år, för tid före den månad, då han fyller sextiosju år eller ålderspension enligt denna lag dessförinnan börjar utgå till honom, därest hans arbetsförmåga på grund av sjukdom, psykisk efterblivenhet, vanförhet eller annat lyte är nedsatt med minst hälften och nedsättningen kan anses varaktig.

Kan nedsättningen av arbetsförmågan icke anses varaktig men kan den antagas bliva bestående avsevärd tid, äger den försäkrade jämväl rätt till förtidspension. Sådan förtidspension skall vara begränsad till viss tid.

2 §.

Försäkrad, vars arbetsförmåga är nedsatt i sådan grad att intet eller endast en ringa del därav återstår, erhåller hel förtidspension.

Är arbetsförmågan nedsatt i mindre grad men likväl med avsevärt mer än hälften, utgår två tredjedelar av hel förtidspension.

I övriga fall utgives en tredjedel av hel förtidspension.

3 §.

Vid bedömande i vad mån arbetsförmågan är nedsatt skall hänsyn tagas till den försäkrades förmåga att vid den sjukdom eller det lyte, varom är fråga, bereda sig inkomst genom sådant arbete, som motsvarar hans krafter och färdigheter och som rimligen kan begäras av honom med hänsyn till hans utbildning och tidigare verksamhet samt ålder, bosättningsförhållan-

den och därmed jämförliga omständigheter. Med inkomst av arbete likställs i skälig omfattning värdet av hushållsarbete i hemmet. Vid bedömning av nedsättningen av arbetsförmågan må den försäkrades arbetsinkomst såsom fullt arbetsför icke beräknas till högre belopp än som motsvarar sju och en halv gånger basbeloppet.

Är den försäkrade föremål för åtgärd av beskaffenhet, som angives i 4 kap. 2 §, skall arbetsförmågan under tiden för åtgärden anses nedsatt i den mån den försäkrade därigenom är hindrad att utföra förvärvsarbete.

4 §.

Hel förtidspension utgör för år räknat nittio eller, för gift försäkrad vars make åtnjuter folkpension i form av ålders- eller förtidspension eller äger rätt till pension enligt 6 kap. 1 § första stycket, sextiosju och en halv procent av basbeloppet. Åtnjuta båda makarna förtidspension och är pensionen för endera eller båda sådan som i 2 § andra eller tredje stycket sägs, skall dock vid beräkning av pension hel förtidspension utgöra, om två tredjedelar av hel förtidspension utgår till andra maken, sjuttiofem och, om en tredjedel av hel förtidspension utgår till denne, åttiotvå och en halv procent av basbeloppet.

8 kap. Om familjepension

1 §.

Rätt till folkpension i form av *änkepension* tillkommer för tid före den månad, då änka fyller sextiosju år eller folkpension i form av ålderspension dessförinnan börjar utgå till henne,

a) änka, som har vårdnaden om och stadigvarande sammanbor med barn under sexton år, därest barnet vid makens död stadigvarande vistades i makarnas hem eller hos änkan; samt

b) annan änka än under a) sägs, som vid makens död fyllt trettiosex år och varit gift med honom minst fem år.

Ogift eller frånskild kvinna eller änka, som stadigvarande sammanbodde med ogift eller frånskild man eller änklings vid dennes död och som varit gift med eller har eller har haft barn med honom, likställs med änka i fråga om rätt till änkepension. Den tid, under vilken kvinnan oavbrutet sammanbott med mannen fram till tidpunkten för dennes död, jämsättes vid tillämpningen av första stycket b) med tid, varunder äktenskap bestått.

Frånskild kvinna, som enligt rättens beslut eller på grund av avtal är berättigad till underhållsbidrag av sin förutvarande make, är, även om fall som i andra stycket sägs ej är för handen, för tid varunder bidraget skolat utgå likställd med änka i fråga om rätt till änkepension vid dennes död, varvid dock i fall som avses i första stycket a) beaktas endast barn till den avlidne, vilket stadigvarande vistades i kvinnans hem både vid tiden för

äktenskapsskillnaden eller hemskillnad, som föregått äktenskapsskillnaden, och vid dödsfallet, samt i fall som avses i första stycket b) skall gälla att äktenskapet varat minst femton år.

2 §.

Upphör rätt till änkepension jämlikt 1 § första stycket a), skall vid bedömandet av rätt till pension jämlikt 1 § första stycket b) anses som om mannen avlidit, då rätten till pension enligt första stycket a) upphörde, samt äktenskapet varat till nämnda tidpunkt.

3 §.

Kvinna äger icke rätt till änkepension efter man, från vilken hon vid dennes död levde åtskild, därest på talan av mannen dömts till hemskillnad jämlikt 11 kap. 2 § första stycket giftermålsbalken eller kvinnan efter det sammanlevnaden med mannen upphörde stadigvarande sammanbott med annan man, med vilken hon varit gift eller har eller har haft barn.

Änkepension skall indragas om den pensionsberättigade ingår äktenskap eller stadigvarande sammanbor med man, med vilken hon varit gift eller har eller har haft barn. Har änkepension indragits enligt vad nyss sagts, skall pensionen ånyo börja utgå, om äktenskapet upplöses eller samboendet upphör innan det bestått i fem år samt förutsättningarna i övrigt för rätt till änkepension alltjämt äro för handen.

4 §.

Änkepension utgör, där ej annat följer av vad nedan sägs, för år räknat nittio procent av basbeloppet.

Utgår änkepension med tillämpning av 1 § första stycket b) och hade den pensionsberättigade ej fyllt femtio år vid mannens död eller vid den tidpunkt, som avses i 2 §, minskas pensionen med en femtondel för varje år, varmed antalet år som den pensionsberättigade fyllt vid mannens död eller vid nämnda tidpunkt understiger femtio.

5 §.

Rätt till folkpension i form av *barnpension* tillkommer barn, vars fader eller moder eller båda föräldrar avlidit och som icke fyllt sexton år.

6 §.

Barnpension utgör för år räknat tjugufem procent av basbeloppet. För barn, vars båda föräldrar avlidit, och för barn utom äktenskap, som fyllt tre år och beträffande vilket faderskapet ej fastställts, utgör dock barnpensionen trettiofem procent av basbeloppet.

7 §.

Om begränsning i vissa fall av storleken av familjepension stadgas i 17 kap. 2 och 3 §§.

9 kap. Om tilläggsförmåner till folkpension m. m.

1 §.

Till folkpension i form av ålderspension eller förtidspension må enligt vad i 2—4 §§ sägs utgå barntillägg, hjälptillägg, vårdtillägg och blindtillägg.

2 §.

Barntillägg utgår för varje barn under sexton år till försäkrad eller försäkrads hustru, därest den försäkrade stadigvarande bor tillsammans med eller har vårdnaden om barnet eller ock enligt rättens beslut eller på grund av avtal är skyldig att utgiva underhållsbidrag till barnet. Barntillägg enligt vad nu sagts utgår ej till pension, som tillkommer gift kvinna, eller till ålderspension som utgår med tillämpning av 6 kap. 1 § andra stycket. Ej heller utgår barntillägg för barn, som är berättigat till pension enligt denna lag.

Barntillägg till ålderspension eller hel förtidspension utgör för år räknat tjugufem procent av basbeloppet. Utgår enligt 7 kap. 2 § andra eller tredje stycket två tredjedelar eller en tredjedel av hel förtidspension, utgör barntillägget motsvarande andel av barntillägg till hel förtidspension.

Åtnjuter den försäkrade tilläggs pension enligt denna lag, minskas honom tillkommande barntillägg med hälften av tilläggs pensionen i den mån denna för år räknat överstiger halva basbeloppet. Barntillägg skall jämväl minskas med bidragsförskott, som utgår till barnet enligt bidragsförskottslagen.

3 §.

Försäkrad som är ur stånd att reda sig själv äger, om han är i behov av avsevärd fortlöpande hjälp av annan person och behovet därav uppkommit innan han fyllt sextiotre år, rätt till *hjälp*tillägg. Föreligger behov av ständig tillsyn och vård, vilket uppkommit å tid som nyss sagts, utgår i stället *vård*tillägg.

Hjälp

tillägg eller vårdtillägg tillkommer ej försäkrad, som är berättigad till blindtillägg, och ej heller försäkrad, som stadigvarande vårdas å anstalt tillhörande staten eller kommun eller å enskild anstalt till vars drift statsbidrag utgår eller ock genom anstaltens försorg utom densamma.

Hjälp

tillägg utgör för år räknat tjugu procent och vårdtillägg trettio procent av basbeloppet.

4 §.

Blindtillägg utgår till försäkrad, som innan han fyllt sextiotre år blivit blind. Såsom blind anses den vars synförmåga, sedan ljusbrytningsfel rättats, är så nedsatt att han saknar ledsyn.

Blindtillägg tillkommer ej försäkrad, som enligt gällande bestämmelser om blindundervisning är skolpliktig.

Blindtillägg utgör för år räknat trettio procent av basbeloppet.

5 §.

Är försäkrad som i 4 § första stycket sägs icke berättigad till pension enligt denna lag, äger han, därest han fyllt sexton år, rätt till *blindhetsersättning*.

Vad i 4 § andra stycket stadgas äger motsvarande tillämpning i fråga om blindhetsersättning.

Blindhetsersättning utgör för år räknat fyrtiofem procent av basbeloppet.

6 §.

Lider försäkrad, som fyllt sexton men ej sextiosju år och som ej åtnjuter ålderspension enligt denna lag, av höggradig nedsättning i rörelse- och stödorganens funktion men är hans förmåga att genom eget arbete bereda sig inkomst likväl sådan, att han uteslutes från rätt till förtidspension enligt denna lag, äger han, om han för att kunna utföra sitt arbete är i behov av avsevärd fortlöpande hjälp av annan person eller får vidkännas betydande merutgifter för färdmedel eller andra hjälpmedel, rätt till *vanförelersättning*. Är den försäkrade icke utesluten från rätt till förtidspension men erhåller han lägre sådan pension än eljest skulle hava utgått, äger han i stället rätt till *vanföretillägg*.

För år räknat utgör vanförelersättning trettio procent och vanföretillägg tjuugu procent av basbeloppet.

7 §.

Förmån som avses i 2—6 §§ utgör folkpension. Beträffande sådan förmån skall, där ej annorlunda sägs, gälla vad i denna lag stadgas om den pension, till vilken förmånen utgör tillägg.

8 §.

Om folkpension i form av hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg förordnar Konungen med riksdagen.

10 kap. Särskilda bestämmelser om folkpension

1 §.

Gift pensionsberättigad, vilken stadigvarande lever åtskild från sin make, skall, där ej särskilda skäl till annat föranleda, vid tillämpningen av 6 och 7 kap. likställas med ogift pensionsberättigad.

Med gift pensionsberättigad likställes vid tillämpning av nämnda kapitel pensionsberättigad, som stadigvarande sammanbor med annan, med vilken den pensionsberättigade varit gift eller har eller har haft barn.

2 §.

För hel månad, varunder pensionsberättigad är intagen i fångvårds- eller tvångsarbetsanstalt eller hålles häktad eller eljest är på statens bekostnad intagen i anstalt eller ock tillfälligt vistas utom anstalten, må av folkpension ej utgå högre belopp än som för år räknat motsvarar femton procent av basbeloppet. Kan den pensionsberättigade på grund av sitt tillstånd uppenbarligen icke tillgodogöra sig nämnda belopp till sin personliga nytta, må riksförsäkringsverket besluta om nedsättning av beloppet, dock till lägst tvåhundra kronor för år.

Riksförsäkringsverket må medgiva nära anhörig, vilken för sitt uppehälle är beroende av den pensionsberättigade, rätt att uppbära folkpension, som enligt vad i första stycket sägs skall innehållas, eller del därav.

3 §.

Därest pensionsberättigad i annat fall än som avses i 2 § under hel månad är intagen i annan anstalt än sjukhus eller förlossningsanstalt eller ock tillfälligt vistas utom anstalten, äger den som driver anstalten att, i den mån Konungen så förordnar, uppbära så stor del av den pensionsberättigades å månaden belöpande folkpension, som svarar mot kostnaderna för vården eller försörjningen på anstalten, varvid den pensionsberättigade dock skall äga erhålla visst belopp för sina personliga behov. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning beträffande kommuns eller landstingskommuns rätt att uppbära folkpension för det fall att den pensionsberättigade åtnjuter vård eller försörjning mot avgift, som erlægges av kommunen eller landstingskommunen.

4 §.

Är någon för samma månad berättigad till flera änkepensioner, utgives endast den största av dem eller, om de äro lika stora, pensionen efter den sist avlidne mannen.

Föreligger för samma månad rätt till förtidspension samt änkepension eller hustrutillägg, utgives endast en av förmånerna. Utgives i enlighet härmed endast änkepension eller hustrutillägg, skall vid tillämpning av 3 kap. 3, 5 och 8 §§ samt 4 kap. 3 § anses som om den försäkrade kommit i åtnjutande av förtidspension.

FJÄRDE AVDELNINGEN

Försäkring för tilläggspension

11 kap. Om pensionsgrundande inkomst m. m.

1 §.

För varje år, varunder någon varit försäkrad enligt 1 kap. 3 § första stycket, skall för honom enligt vad nedan sägs beräknas pensionsgrundande inkomst på grundval av hans inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete under året. Sådan beräkning skall icke göras för år före det då den försäkrade uppnår sexton års ålder, ej heller för år då den försäkrade avlidit eller för år efter det då han fyllt sextiofem år eller för tidigare år, varunder han åtnjutit tilläggspension i form av ålderspension eller förtidspension enligt 13 kap. 2 eller 4 §.

2 §.

Med *inkomst av anställning* avses den lön i penningar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad, som försäkrad åtnjutit såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst. Till sådan inkomst hänföres dock icke från en och samme arbetsgivare åtnjuten lön, som under ett år ej uppgått till trehundra kronor.

Ersättning i penningar eller naturaförmåner som i första stycket sägs för arbete som försäkrad utfört för annans räkning utan att vara anställd i dennes tjänst skall, om ersättningen under ett år uppgått till minst trehundra kronor, anses såsom inkomst av anställning, såvida den försäkrade och den som utgivit ersättningen varit ense därom; och skall i dylikt fall den förre anses såsom arbetstagare och den senare såsom arbetsgivare.

Vid beräkning av inkomst av anställning skall hänsyn icke tagas till lön eller annan ersättning, som försäkrad åtnjutit från arbetsgivare, vilken är bosatt utom riket eller är utländsk juridisk person, i annat fall än då den försäkrade sysselsatts vid skötseln av här i riket belägen fastighet eller i rörelse som bedrivs från här beläget fast driftställe. Hänsyn skall ej heller tagas till lön eller ersättning från främmande makts härvarande beskickning eller lönade konsulat eller från arbetsgivare, vilken tillhör beskickning eller konsulat som nu sagts och icke är svensk medborgare. Vad i detta stycke sägs skall icke gälla beträffande lön till svensk medborgare, såframt svenska staten eller utländsk beskickning här i riket eller, där lönen härrör från utländsk juridisk person, svensk juridisk person, som äger ett bestäm-

mande inflytande i den utländska juridiska personen, enligt av riksförsäkringsverket godtagen förbindelse har att svara för avgift till försäkringen för tilläggs pension enligt 19 kap. 1 §; och skall den som åtagit sig sådan förbindelse anses såsom arbetsgivare.

3 §.

Med *inkomst av annat förvärvsarbete* avses

- a) inkomst av här i riket bedriven rörelse;
- b) inkomst av här belägen jordbruksfastighet, som brukas av den försäkrade; samt
- c) ersättning i penningar eller naturaförmåner som i 2 § sägs för arbete för annans räkning;

allt i den mån inkomsten icke enligt 2 § är att hänföra till inkomst av anställning.

Har inkomst som avses i första stycket a), b) eller c) icke uppgått till femhundra kronor för år, tages den ej i beräkning.

4 §.

Till grund för beräkningen av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete under visst år skall läggas den försäkrades taxering till statlig inkomstskatt avseende nämnda år. Avser taxeringen beskattningsår som ej sammanfaller med kalenderår, skall inkomst under beskattningsåret anses hava åtnjutits under det kalenderår, som närmast föregått taxeringsåret.

Närmare bestämmelser rörande beräkningen av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete beslutas av Konungen med riksdagen.

Angående beräkningen av inkomst av anställning för försäkrad, som är bosatt utomlands eller som eljest avses med förbindelse enligt 2 § tredje stycket eller som har att erlägga sjömansskatt, stadgas särskilt.

5 §.

Pensionsgrundande inkomst utgöres av summan av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete i den mån summan överstiger det vid årets ingång gällande basbeloppet. Basbeloppet avräknas i första hand mot inkomsten av anställning.

Vid beräkning av pensionsgrundande inkomst bortses från inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete i vad summan därav överstiger sju och en halv gånger det vid årets ingång gällande basbeloppet. Belopp, från vilket sålunda skall bortses, avräknas i första hand å inkomst av annat förvärvsarbete.

Inkomst av anställning eller inkomst av annat förvärvsarbete, som skall ingå i den pensionsgrundande inkomsten, avrundas till närmast lägre hundratal kronor.

6 §.

För varje år, för vilket pensionsgrundande inkomst fastställts för försäkrad, skall *pensionspoäng* tillgodoräknas honom. I den mån pensionsgrundande inkomst härrör från inkomst av annat förvärvsarbete må dock pensionspoäng tillgodoräknas den försäkrade endast såvida tilläggs-pensionsavgift för året till fullo erlagts inom föreskriven tid. Utan hinder av att sådan avgiftsbetalning icke skett skall pensionspoäng tillgodoräknas den försäkrade för det år varunder han fyllt sextiofem år eller, där den försäkrade eller efterlevande till honom ansöker om pension enligt denna lag för tid före det år varunder den försäkrade skulle uppnå sextiosju års ålder, för de båda år som närmast föregått det då pension vid bifall till ansökningen skulle börja utgå.

Pensionspoäng som i första stycket sägs är den pensionsgrundande inkomsten delad med det vid årets ingång gällande basbeloppet. Pensionspoäng beräknas med två decimaler.

För år, varunder försäkrad åtnjutit förtidspension enligt 13 kap. 2 eller 4 §, skall den försäkrade tillgodoräknas pensionspoäng motsvarande vad enligt förstnämnda paragraf skall antagas hava tillgodoräknats honom för samma år. Har försäkrad tillerkänts pension med tillämpning av 13 kap. 3 §, skall en pensionspoäng tillgodoräknas honom för varje år, för vilket pensionspoäng jämlikt sagda paragraf skall antagas hava tillgodoräknats honom.

7 §.

Försäkrad äger göra anmälan om undantagande från försäkringen såvitt angår inkomst av annat förvärvsarbete. Har sådant undantagande skett, skall vid beräkning av pensionsgrundande inkomst för den försäkrade för tid efter ingången av året näst efter det då anmälan gjordes hänsyn icke tagas till inkomst av annat förvärvsarbete.

Anmälan som i första stycket sägs må återkallas av den försäkrade med verkan från nästa årsskifte, dock tidigast från det som inträffar sedan undantagandet ägt giltighet i fem år. Har anmälan återkallats, äger den försäkrade ej ånyo göra dylik anmälan.

12 kap. Om ålderspension

1 §.

Rätt till tilläggs-pension i form av *ålderspension* föreligger från och med den månad, varunder den försäkrade fyller sextiosju år, under förutsättning att pensionspoäng tillgodoräknats honom för minst tre eller, om han icke är svensk medborgare, minst tio år.

På särskild framställning av försäkrad utgår ålderspension för tid före den månad, varunder han fyller sextiosju år, dock tidigast från och med

den månad, då han uppnår sextiotre års ålder. Pension enligt vad nu sagts må ej utgå till försäkrad, som äger komma i åtnjutande av folkpension enligt 6 kap. 1 § andra stycket, med mindre han tillika gör framställning enligt nämnda lagrum.

2 §.

Ålderspension utgör, där ej annat följer av andra och tredje styckena, för år räknat sextio procent av produkten av basbeloppet för den månad, för vilken pension skall utgivas, och medeltalet av de pensionspoäng som tillgodoräknats den försäkrade eller, om pensionspoäng tillgodoräknats honom för mer än femton år, medeltalet av de femton högsta poängtalerna. Har pensionspoäng tillgodoräknats den försäkrade för mindre än trettio år, skall hänsyn tagas endast till så stor del av nämnda produkt som svarar mot förhållandet mellan det antal år, för vilka pensionspoäng tillgodoräknats honom, och talet trettio.

Har undantagande enligt 11 kap. 7 § ägt giltighet för den försäkrade, skall honom tillkommande ålderspension utgöra sextio procent av så stor del av den i första stycket angivna produkten, som svarar mot förhållandet mellan det antal år, dock högst trettio, för vilka pensionspoäng tillgodoräknats den försäkrade, och talet trettio ökat med ett för varje år, för vilket den försäkrade till följd av undantagandet icke tillgodoräknats pensionspoäng eller gått förlustig mer än en poäng. Ej må med tillämpning av vad nu sagts talet trettio ökas till mer än femtio. Vad i detta stycke stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fall då pensionspoäng jämlikt 11 kap. 6 § första stycket på grund av underlåten avgiftsbetalning icke tillgodoräknats den försäkrade.

Börjar ålderspension utgå tidigare än från och med den månad, varunder den försäkrade fyller sextiosju år, skall pensionen minskas med sex tiondels procent för varje månad, som då pensionen börjar utgå återstår till ingången av den månad varunder den försäkrade fyller sextio sju år. Om pensionen börjar utgå senare än från och med sistnämnda månad, ökas pensionen med sex tiondels procent för varje månad, som då pensionen börjar utgå förflutit från ingången av den månad varunder den försäkrade uppnådde nämnda ålder; härvid må hänsyn dock ej tagas till tid efter ingången av den månad, under vilken den försäkrade fyllt sjuttio år, och ej heller till tid, då den försäkrade icke varit berättigad till tilläggspension i form av ålderspension eller åtnjutit folkpension.

13 kap. Om förtidspension

1 §.

Rätt till tilläggspension i form av *förtidspension* tillkommer försäkrad för tid före den månad, då han fyller sextiosju år eller ålderspension enligt denna lag dessförinnan börjar utgå till honom, därest han på grund av sjuk-

dom, psykisk efterblivenhet, vanförhet eller annat lyte har arbetsförmågan nedsatt med minst hälften och nedsättningen kan anses varaktig samt den försäkrade enligt vad nedan sägs äger tillgodoräkna sig pensionspoäng för tid före det år, varunder pensionsfallet inträffat.

Kan nedsättningen av arbetsförmågan icke anses varaktig men kan den antagas bliva bestående avsevärd tid, äger den försäkrade jämväl rätt till förtidspension. Sådan förtidspension skall vara begränsad till viss tid.

Vad i 7 kap. 2 och 3 §§ stadgas skall äga motsvarande tillämpning beträffande förtidspension enligt detta kapitel.

2 §.

Är den försäkrade vid tidpunkten för pensionsfallet placerad lägst i den sjukpenningklass, vilken han skulle hava tillhört om hans årsinkomst av förvärvsarbete uppgått till det vid årets ingång gällande basbeloppet, eller har pensionspoäng tillgodoräknats honom för minst tre av de fyra år, som närmast föregått det år då pensionsfallet inträffar, skall förtidspension utgå med tillämpning av bestämmelserna i andra stycket.

Hel förtidspension motsvarar den tilläggspension i form av ålderspension, som skulle tillkomma den försäkrade, därest sådan pension skulle börja utgå från och med den månad varunder han fyller sextiosju år. Härvid skall den försäkrade för varje år från och med det då förtidspensionen börjar utgå till och med det då han uppnår sextiofem års ålder antagas hava tillgodoräknats pensionspoäng motsvarande medeltalet av de pensionspoängtal, vilka tillgodoräknats honom under de fyra år som närmast föregått det år då pensionsfallet inträffade eller, om pensionen därigenom blir större, under samtliga år från och med det då han fyllt sexton år till och med det som närmast föregått pensionsfallet. Vid beräkningen av nämnda medeltal bortses från de år intill ett antal av hälften, för vilka pensionspoäng ej tillgodoräknats den försäkrade eller för vilka poängtalet är lägst.

3 §.

Vid tillämpning av 1 och 2 §§ skall den försäkrade för tid från och med det år varunder han fyller sjutton år till och med det varunder han uppnår tjuguuåtta års ålder antagas hava tillgodoräknats lägst en pensionspoäng för år, då han på grund av studier eller annan utbildning eller tjänstgöring såsom värnpliktig under större delen av året varit förhindrad att bereda sig inkomst av förvärvsarbete. Vad sålunda stadgas skall dock icke gälla, såframt pensionsfallet inträffat senare än under tredje året efter det, för vilket hinder som nu sagts sist förelegat.

4 §.

Ändå att så ej följer av 2 §, skall pension beräknas enligt nämnda paragraf, såframt pensionsfallet inträffat under år, för vilket hinder som i 3 § sägs förelegat, eller under det närmast därpå följande året.

5 §.

Pension enligt 2 eller 4 § må ej utgå, om undantagande enligt 11 kap. 7 § ägde giltighet för den försäkrade då pensionsfallet inträffade samt undantagandet tillika föranlett, att den försäkrade för något av de fyra närmast föregående åren gått förlustig mer än en pensionspoäng. Ej heller må pension som nu sagts utgå, om den försäkrade vid sextiosju års ålder icke kan komma i åtnjutande av ålderspension enligt 12 kap.

6 §.

Äger den försäkrade icke rätt till förtidspension enligt vad i 2 eller 4 § stadgas men skulle han hava varit berättigad till tilläggspension i form av ålderspension, därest han uppnått sextiosju års ålder det år då pensionsfallet inträffar, skall hel förtidspension utgå med belopp motsvarande vad den försäkrade i sådant fall skulle hava erhållit i ålderspension, om denna börjat utgå från och med den månad varunder han fyllde sextiosju år.

14 kap. Om familjepension

1 §.

Är försäkrad vid sitt frånfälle berättigad till tilläggspension i form av förtidspension eller ålderspension eller skulle han, om fall som avses i 13 kap. 1 § varit för handen vid tidpunkten för dödsfallet, hava varit berättigad till förtidspension, föreligger för änka och barn rätt till tilläggspension i form av familjepension enligt vad nedan sägs.

2 §.

Rätt till *änkepension* tillkommer änka efter den försäkrade, om äktenskapet varat minst fem år och ingåtts senast den dag då den försäkrade fyllde sextio år.

Äro de i första stycket angivna förutsättningarna för rätt till änkepension icke uppfyllda, äger änkan likväl komma i åtnjutande av sådan pension, därest den försäkrade efterlämnar barn, som tillika är barn till änkan.

Frånskild kvinna, som enligt rättens beslut eller på grund av avtal är berättigad till underhållsbidrag av den försäkrade, äger vid dennes död rätt till änkepension för tid varunder bidraget skolat utgå, därest

a) kvinnan har vårdnaden om och stadigvarande sammanbor med barn under sexton år till den försäkrade, vilket tillika är barn till kvinnan och stadigvarande vistades i hennes hem både vid tiden för äktenskapsskillnaden eller hemskillnad, som föregått äktenskapsskillnaden, och vid dödsfallet; eller

b) äktenskapet varat minst femton år och ingåtts senast den dag då den försäkrade fyllde sextio år.

Upphör rätt till änkepension jämlikt tredje stycket a), skall vid bedö-

mande av rätten till pension enligt tredje stycket b) anses som om den försäkrade avlidit, då rätten till pension enligt tredje stycket a) upphörde, samt äktenskapet varat till nämnda tidpunkt.

Rätten till änkepension upphör, därest den pensionsberättigade ingår nytt äktenskap. Upplöses det nya äktenskapet innan det bestått i fem år, skall dock den tidigare änkepensionen ånyo börja utgå om förutsättningarna i övrigt för rätt till änkepension alltjämt äro för handen.

3 §.

Änkepension utgör för år räknat, om den försäkrade efterlämnar barn, som är berättigat till pension efter den försäkrade, trettiofem och i annat fall fyrtio procent av hel förtidspension enligt 13 kap., som den försäkrade var berättigad till eller skulle hava kommit i åtnjutande av därest rätt till sådan pension inträtt vid tidpunkten för dödsfallet, eller, om den försäkrade var berättigad till ålderspension, av dylik pension beräknad enligt 12 kap. 2 § första och andra styckena.

4 §.

Rätt till *barnpension* tillkommer den försäkrades barn, som icke fyllt nitton år.

5 §.

Barnpension för ett barn utgör för år räknat, om den försäkrade efterlämnar någon, som är berättigad till änkepension efter honom, femton och i annat fall fyrtio procent av den förtids- eller ålderspension som i 3 § sägs. Äro de pensionsberättigade barnen flera, ökas de nämnda procentalen med tio för varje barn utöver det första; och skall det sammanlagda barnpensionsbeloppet fördelas lika mellan barnen.

6 §.

Familjepension efter försäkrad, som ej var svensk medborgare, utgår till efterlevande, som icke är svensk medborgare, endast såvida denne var bosatt i riket vid den tidpunkt då den försäkrade avled.

7 §.

Är någon för samma månad berättigad till flera tilläggspensioner i form av familjepension, utgives endast den största av dem eller, om samtliga eller de största äro lika stora, en av dessa. Av lika stora änkepensioner utgives pensionen efter den sist avlidne mannen.

8 §.

Om begränsning i vissa fall av storleken av familjepension stadgas i 17 kap. 2 och 3 §§.

15 kap. Särskilda bestämmelser om tilläggspension

1 §.

Är försäkrad, som är svensk medborgare, född under något av åren 1896—1914, skall vid tillämpning av 12 kap. 2 § första stycket talet trettio utbytas mot talet tjugu. Beträffande försäkrad som nu sagts skall 12 kap. 2 § andra stycket icke äga tillämpning.

Om försäkrad är svensk medborgare och född under något av åren 1915—1923, skall vid tillämpning av 12 kap. 2 § talet trettio utbytas mot talet tjugu ökat med ett för varje år, som den försäkrade är född senare än år 1914; och skall för varje år, som den försäkrade är född senare än år 1914, ökning som i 12 kap. 2 § andra stycket sägs ske med en tiondel av det antal år, för vilket den försäkrade till följd av undantagandet icke tillgodoräknats pensionspoäng eller gått förlustig mer än en poäng.

2 §.

Har försäkrad, som är född år 1927 eller tidigare, visst år under mer än nittio dagar uppburit sjukpenning enligt denna lag eller lagen om yrkeskadeförsäkring eller motsvarande ersättning enligt lagen om ersättning åt smittbärare och har han därvid varit placerad lägst i den sjukpenningklass, vilken han skulle hava tillhört om hans årsinkomst av förvärvsarbete uppgått till det vid årets ingång gällande basbeloppet, skall vid beräkning av det i 12 kap. 2 § första stycket angivna medeltalet av pensionspoäng bortses från nämnda år, därest medeltalet därigenom höjes, samt vid pensionsberäkningen i övrigt alltid så anses som om pensionspoäng tillgodoräknats den försäkrade för det året. Vad nu sagts skall icke avse år, då den försäkrade åtnjutit ålderspension enligt denna lag eller förtidspension enligt 13 kap. 2 § eller då undantagande enligt 11 kap. 7 § varit gällande för honom, och må för en försäkrad ej tillämpas med avseende å mer än tre år.

3 §.

I fråga om pension till den som ej är svensk medborgare skall för tid varunder han ej är bosatt i riket vid tillämpning av 12 kap. 2 § talet trettio utbytas mot talet fyrtiofem samt pensionsberäkningen göras med tillämpning av det basbelopp som gällde vid ingången av det sista år, för vilket pensionspoäng tillgodoräknats den försäkrade. Pension må ej på grund av vad nu sagts utgå med högre belopp än om den pensionsberättigade varit bosatt härstädes.

Är pensionsberättigad som i första stycket sägs ej bosatt i riket, må utan hans samtycke tilläggspension till honom utbytas mot ett engångsbelopp, motsvarande femtio procent av kapitalvärdet av den pension vartill han är

berättigad enligt första stycket. Med den pensionsberättigades samtycke må utbyte ske mot lägre engångsbelopp, dock lägst tjugu procent av nämnda kapitalvärde. Har utbyte ägt rum, föreligger ej rätt till vidare ersättning på grundval av pensionspoäng, som dessförinnan tillgodoräknats den försäkrade. Grunderna för beräkningen av kapitalvärde som nu sagts fastställas av Konungen.

FEMTE AVDELNINGEN

Vissa bestämmelser om pension

16 kap. Om utgivande av pension m. m.

1 §.

Den som önskar komma i åtnjutande av pension skall göra ansökan hos allmän försäkringskassa enligt vad därom stadgas.

Pension beviljas av den allmänna försäkringskassa, hos vilken ansökan skall göras.

2 §.

Då skäl föranleda därtill må pension bestämmas att, intill dess slutligt beslut fattats, utgå enligt de grunder och på de villkor i övrigt, som den allmänna försäkringskassan föreskriver.

Förekommer anledning att pension bör indragas eller minskas, må, intill dess slutligt beslut fattats, förordnas att pensionen tills vidare icke skall utgå eller utgå med lägre belopp.

3 §.

Pension utgives månadsvis.

Vid beräkning av pensionsbelopp för månad skall den årspension, från vilken beräkningen utgår, avrundas till närmast lägre hela krontal, som är jämnt delbart med tolv. Är årspensionsbeloppet lägre än tolv kronor, bortfaller pensionen för den månad som beräkningen avser. Vid tillämpning av vad nu sagts skola samtliga den pensionsberättigade tillkommande pensionsförmåner anses som en pension. Avrundning skall i första hand göras å folkpension enligt 6, 7 eller 8 kap.

4 §.

Ålderspension utgår från och med den månad varunder den försäkrade fyller sextiosju år eller, om han önskar att pensionen skall börja utgå tidigare eller senare, från och med den månad som angives i pensionsansökningsningen. Ålderspension utgår dock ej för längre tid tillbaka än tre månader före den månad, då ansökningsningen gjordes.

Förtidspension ävensom blindhetsersättning och vanföreersättning utgår, i den mån ej annat följer av 5 §, från och med den månad, varunder rätt till förmånen inträtt, dock ej för tid före ansökningsmånaden.

Familjepension utgår från och med den månad då den försäkrade avled eller, om han vid sin död åtnjöt ålders- eller förtidspension, från och

med månaden näst efter den, varunder dödsfallet inträffade. Familjepension utgår dock ej för längre tid tillbaka än tre månader före ansökningsmånaden.

5 §.

Åtnjuter försäkrad ersättning för sjukhusvård eller sjukpenning enligt denna lag, må allmän försäkringskassa tillerkänna den försäkrade förtidspension utan hinder av att han icke gjort ansökan därom. Pension, som beviljats enligt denna paragraf, utgår från och med månaden näst efter den varunder beslutet om pension meddelats.

Åtnjuter försäkrad förtidspension, som är begränsad till viss tid, må tiden förlängas utan att ansökan därom gjorts.

6 §.

Vad i 1 §, 2 § första stycket, 4 § andra stycket samt 5 § stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om ökning av förtidspension.

Ändring av pension i andra fall än i första stycket sägs skall gälla från och med månaden näst efter den varunder anledning till ändringen uppkom.

Vad i denna paragraf stadgas skall ej äga tillämpning i fråga om ändring av pension i anledning av förändring av basbeloppet.

7 §.

Pension utgår till och med den månad, varunder den pensionsberättigade avlidit eller rätten till pension eljest upphört.

8 §.

Därest arbetsförmågan väsentligt förbättras för försäkrad som åtnjuter förtidspension, skall pensionen indragas eller minskas med hänsyn till förbättringen.

Försäkrad som åtnjuter förtidspension är skyldig att, om hans arbetsförmåga väsentligt förbättras, utan oskäligt dröjsmål göra anmälan härom. Är den försäkrade omyndig, åvilar anmälningskyldigheten förmyndaren. Underlåtes sådan anmälan utan giltigt skäl, må pensionen nedsättas eller helt indragas.

9 §.

Har någon under resa eller eljest blivit borta och kan det antagas att han avlidit, äga hans efterlevande åtnjuta familjepension enligt denna lag. Såsom villkor för utbetalning av pension må dock krävas förklaring på heder och samvete av efterlevande att denne saknar varje underrättelse om den bortovarande. I fråga om omyndig må sådan förklaring infordras från hans förmyndare. Finnes den bortovarande sedermera vara vid liv, skall pension ej vidare utgå.

10 §.

Den som genom brottslig gärning uppsåtligen bragt annan om livet eller medverkat till brottet såsom i 3 kap. 4 eller 5 § strafflagen sägs, äger ej rätt till familjepension efter den avlidne.

Familjepension må skäligen nedsättas eller helt indragas, om den efterlevande annorledes än i första stycket sägs vållat dödsfallet genom handling, för vilken ansvarspåföljd genom lagakraftgående dom ådömts honom.

11 §.

För utbetalning av pension utom riket må krävas bevis att rätt till pension alltjämt föreligger.

17 kap. Om sammanträffande av förmåner m. m.

1 §.

Det pensionsbelopp, som först förfaller till betalning efter bifall till ansökan om förtidspension, skall minskas med sjukpenning enligt denna lag jämte barn tillägg i den mån pension och sjukförsäkringsförmåner belöpa på samma månad. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning beträffande belopp, varmed förtidspension ökas i anledning av ytterligare nedsättning av arbetsförmågan.

2 §.

Därest folkpension och tilläggspension i form av familjepension efter en försäkrad sammanlagt skulle uppgå till mer än nio tiondelar av summan av dels ett belopp motsvarande nittio procent av basbeloppet, dels barn tillägg, som skulle hava tillkommit den försäkrade därest han levat och varit berättigad till hel förtidspension, dels ock den förtids- eller ålderspension som i 14 kap. 3 § sägs, skall tilläggspensionen minskas med det överskjutande beloppet, dock endast i den mån tilläggspensionen överstiger tio procent av basbeloppet. Utgår familjepension till flera efterlevande, skall hänsyn tagas till de sammanlagda pensionsbeloppen; och skall minskning göras å tilläggspensionerna i förhållande till deras storlek.

3 §.

Folkpension och tilläggspension i form av änkepension till frånskild kvinna må sammanlagt icke överstiga beloppet av det underhållsbidrag, som mannen var skyldig utgiva till henne vid tidpunkten för sin död.

Tilläggspension som i första stycket sägs må till kvinna, som åtnjuter folkpension i form av ålderspension eller förtidspension, utgå endast i den mån tilläggspensionen tillsammans med sådan folkpension icke överstiger beloppet av det underhållsbidrag, som mannen var skyldig utgiva till henne vid tidpunkten för sin död.

Vad i första och andra styckena stadgas utgör icke hinder för att pension ökas till följd av att basbeloppet stiger.

4 §.

Äger pensionsberättigad uppbära livränta eller sjukpenning jämlikt lagen om yrkesskadeförsäkring eller äger han jämlikt annan lag eller särskild författning eller enligt Konungens förordnande uppbära livränta eller sjukpenning, som bestämmes av eller utbetalas från riksförsäkringsverket eller bolag som avses i 1 § lagen om yrkesskadeförsäkring, minskas honom eljest tillkommande pension enligt vad nedan stadgas. Motsvarande skall äga tillämpning i fall då livränta eller sjukpenning utgår enligt utländsk lagstiftning om yrkesskadeförsäkring.

Förtidspension och ålderspension minskas med tre fjärdedelar av den pensionsberättigade för samma tid tillkommande sjukpenning jämte barntilllägg eller livränta till skadad, dock att avdrag å annan förtidspension än hel sådan må ske endast om skadan inträffat före den tidpunkt från vilken pensionen utgår och att avdrag å tilläggspension icke må ske om skadan inträffat innan den pensionsberättigade äger tillgodoräkna sig pensionspoäng för ett år. Har livränta som nu nämnts eller del därav eller dylik livränta för viss tid utbytt mot ett engångsbelopp, skall anses som om livränta utginge med eller den utgående livräntan vore förhöjd med belopp som enligt de vid utbytet tillämpade försäkringstekniska grunderna svarar mot engångsbeloppet.

Folkpension i form av barnpension, änkepension eller ålderspension ävensom tilläggspension i form av barnpension eller änkepension minskas med tre fjärdedelar av den pensionsberättigade för samma tid tillkommande livränta såsom efterlevande, dock att avdrag å tilläggspension icke må ske om skadan inträffat innan den avlidne ägt tillgodoräkna sig pensionspoäng för ett år.

Utan hinder av vad i denna paragraf stadgas skall folkpension alltid minst utgå med en fjärdedel av barnpension och förtidspension, hälften av änkepension samt tre fjärdedelar av ålderspension som eljest skolat utgå.

5 §.

Vid tillämpning av 1—4 §§ tagas andra tillägg till pension än barntilllägg ej i betraktande.

Vid tillämpning av 1 § och 3 § första stycket skall, där den pensionsberättigade äger åtnjuta såväl folkpension som tilläggspension, minskning av pension i första hand göras å folkpensionen.

Minskning som i 4 § sägs skall i första hand göras å tilläggspension.

Minskning av folkpension skall sist göras å barntilllägg.

6 §.

Det pensionsbelopp som först förfaller till betalning efter beslut om pension eller om ökning av pension eller upphävande av förordnande som i 16

kap. 2 § andra stycket sägs må, där den pensionsberättigade under den tid å vilken pensionsbeloppet belöper i väsentlig mån erhållit sin försörjning av allmänna medel, till den del pensionsbeloppet motsvarar vad den myndighet som tillhandahållit försörjningen visar sig hava för nämnda tid utgivit för den pensionsberättigades samt hans makes och minderåriga barns försörjning uppbäras av myndigheten.

7 §.

I den mån Konungen så förordnar skall från pension enligt denna lag avdragas pension enligt utländsk lägstiftning.

SJÄTTE AVDELNINGEN

För försäkringen gemensamma bestämmelser

18 kap. Om allmänna försäkringskassor

1 §.

För varje landstingskommun samt varje stad, som ej tillhör sådan kommun, skall finnas en allmän försäkringskassa. Då särskilda förhållanden föranleda därtill, må dock försäkringskassas verksamhetsområde omfatta två landstingskommuner eller landstingskommun och stad som nyss sagts. Om antalet försäkringskassor och deras verksamhetsområden förordnar Konungen.

Allmän försäkringskassa skall inrätta lokalkontor i den mån så provas erforderligt.

2 §.

Riksförsäkringsverket utövar tillsyn över de allmänna försäkringskassorna, vilka hava att ställa sig verkets anvisningar till efterrättelse.

Hos riksförsäkringsverket skall föras register över de allmänna försäkringskassorna för inskrivning av de uppgifter, som enligt denna lag eller vad eljest föreskrives skola intagas i registret.

3 §.

För varje allmän försäkringskassa fastställer Konungen firma.

Ej må annan än allmän försäkringskassa i sin firma använda ordet »försäkringskassa» tillsammans med ordet »allmän» eller eljest i firman intaga något, varigenom kan givas sken av att firman innehaves av allmän försäkringskassa.

4 §.

För allmän försäkringskassas förbindelser häfta allenast kassans tillgångar.

Utän riksförsäkringsverkets medgivande må allmän försäkringskassa ej överlåta eller med in-teckning för gäld belasta fast egendom och ej heller upptaga, övertaga eller ikläda sig ansvar för lån eller åtaga sig annan förpliktelse, såvida ej denna har omedelbart sammanhang med kassans verksamhet.

Om vad som skall iakttagas beträffande allmän försäkringskassas tillgångar och skulder, därest kassan upphör eller dess verksamhetsområde ändras, meddelar Konungen bestämmelser i varje särskilt fall.

5 §.

Allmän försäkringskassa må ej bedriva annan verksamhet än som anges i denna lag eller i bestämmelser, som utfärdats med stöd av densamma.

I den mån Konungen så förordnar, är allmän försäkringskassa pliktig att biträda vid handhavandet av annan statlig social försäkrings- eller understödsverksamhet ävensom att tillställa socialregister behöfliga uppgifter.

Allmän försäkringskassa skall tillhandagå statlig eller kommunal myndighet, försäkringsinrättning samt arbetsgivare med yttranden och upplysningar, i den mån hinder enligt lag eller författning ej möter samt mera betydande olägenhet ej därigenom uppkommer för kassan. Myndighet, som handhar arbetslöshetsförsäkring, eller lokalt organ som i 1 kap. 2 § sägs må ej av allmän försäkringskassa förvägras begärt biträde.

6 §.

I allmän försäkringskassa skola finnas styrelse, en eller flera pensionsdelegationer samt försäkringsnämnder enligt vad nedan stadgas. I den mån ej annat föreskrives tillkommer det styrelsen att besluta i angelägenheter, med vilka kassan har att taga befattning.

Stadgar för allmän försäkringskassa skola, på förslag av kassan, fastställas och registreras av riksförsäkringsverket. Stadgarna skola ange var kassans styrelse skall hava sitt säte och hur kassans värde- och övriga säkerhetshandlingar skola förvaras.

7 §.

Styrelse för allmän försäkringskassa skall bestå av sju eller, om kassans verksamhetsområde omfattar två landstingskommuner inom skilda län, åtta ledamöter. En ledamot, som skall vara ordförande, utses av Konungen, en ledamot av medicinalstyrelsen samt en ledamot av länsstyrelsen; om kassans verksamhetsområde tillhör två län, skall vardera länsstyrelsen utse en ledamot. Övriga ledamöter utses av landstinget eller, där fråga är om kassa, vars verksamhetsområde utgöres enbart av stad, av stadsfullmäktige. Omfattar kassans verksamhetsområde två landstingskommuner, skall vardera landstinget utse två ledamöter; utgöres verksamhetsområdet av landstingskommun och stad, som ej tillhör sådan kommun, utses tre ledamöter av landstinget samt en ledamot av stadsfullmäktige.

För varje ledamot utses en suppleant.

8 §.

Styrelseledamot utses för en tid av fyra år, räknat från och med den 1 januari året näst efter det, då han blivit utsedd.

Styrelseledamot må skiljas från uppdraget genom beslut av den som utsett honom.

Avgår styrelseledamot innan den tid, för vilken han blivit utsedd, gått till ända, skall för den återstående tiden utses ny ledamot i den ordning, vari den avgångne ledamoten blivit utsedd.

9 §.

Ledamot av allmän försäkringskassas styrelse skall vara svensk medborgare. Uppdraget må ej innehavas av den som är omyndig eller i konkurstillstånd. Ej heller må den vara styrelseledamot som är ledamot i eller befattningshavare vid försäkringsdomstolen eller som är i riksförsäkringsverkets eller allmän försäkringskassas tjänst.

Styrelseledamot äger ej deltaga i behandling av fråga rörande avtal mellan honom och kassan eller rörande hans försäkring eller eljest hans rätt enligt denna lag. Ej heller må han deltaga i behandling av fråga om avtal mellan kassan och tredje man, om han i frågan äger ett väsentligt intresse, som kan vara stridande mot kassans. Vad sålunda är stadgat äger motsvarande tillämpning beträffande rättegång eller annan talan mot styrelseledamot eller tredje man.

10 §.

Till styrelsesammanträde skola samtliga ledamöter kallas. Är styrelseledamot förhindrad att tjänstgöra, skall till tjänstgöring i första hand inkallas den för honom utsedde suppleanten; och skall vid förfall för ordföranden den för honom utsedde suppleanten föra ordet. Suppleant må även eljest närvara vid styrelsens sammanträden och skall alltid underrättas om tid för sammanträde. Kassans direktör äger deltaga i styrelsens sammanträden men ej i dess beslut.

Styrelsen är beslutförför, då mer än halva antalet ledamöter är närvarande. Såsom styrelsens beslut gäller den mening, om vilken de flesta röstande förena sig, och vid lika röstetal den mening, som biträdes av ordföranden.

Vid styrelsens sammanträden skall föras protokoll. Har ledamot, som deltagit i ärendes behandling, från styrelsens beslut avvikande mening, skall denna antecknas till protokollet.

11 §.

Styrelsen äger bemyndiga styrelseledamot eller befattningshavare hos den allmänna försäkringskassan att teckna kassans firma samt uppdraga åt styrelseledamot eller befattningshavare hos kassan att å styrelsens vägnar fatta beslut i de angelägenheter, beträffande vilka så lämpligen kan ske. Styrelsen äger föreskriva, att rätten till firmateckning får av två eller flera personer utövas allenast i förening.

12 §.

Hos allmän försäkringskassa skola vara anställda en direktör, vilken i enlighet med de anvisningar, som lämnas av kassans styrelse, har att leda arbetet inom kassan, en eller flera föredragande i pensionsärenden samt en eller flera förtroendeläkare. Förtroendeläkare har att tillhandagå försäkringskassan i frågor, som kräva medicinsk sakkunskap, och skall söka främja samarbetet mellan kassan och inom dess område verksamma läkare.

Utöver de befattningshavare, som avses i första stycket, skola hos allmän försäkringskassa vara anställda tjänstemän i erforderligt antal.

13 §.

Befattningshavare hos allmän försäkringskassa tillsätts och entledigas

- 1) direktör, föredragande för pensionsärenden ävensom annan tjänsteman, beträffande vilken Konungen så föreskrivit, av riksförsäkringsverket;
- 2) förtroendeläkare av medicinalstyrelsen; samt
- 3) övriga tjänstemän av kassan.

Riksförsäkringsverket och medicinalstyrelsen skola vid tillsättande och entledigande av befattningshavare hos kassan inhämta yttrande från kassans styrelse.

Avlönings-, pensions- och andra anställningsvillkor för befattningshavare, som tillsätts och entledigas av riksförsäkringsverket, skola bestämmas av verket efter kassans hörande. Beträffande sådana villkor för förtroendeläkare är kassan pliktig ställa sig till efter rättelse de anvisningar, som på förslag av medicinalstyrelsen meddelas av riksförsäkringsverket.

14 §.

I avseende å förandet av allmän försäkringskassas räkenskaper må särskilda föreskrifter meddelas av riksförsäkringsverket att gälla utöver dem, som kassan jämlikt bokföringslagen har att iakttaga.

Räkenskapsavslutning skall ske för år samt vara verkställd före utgången av nästföljande mars månad.

Styrelsen skall senast den 15 april varje år till revisorerna avlämna en av styrelsens ledamöter underskriven förvaltningsberättelse för det senast förflutna året. Styrkt avskrift av berättelsen skall samtidigt översändas till riksförsäkringsverket samt till vederbörande landsting eller stadsfullmäktige.

Före utgången av oktober månad varje år skall styrelsen tillstålla riksförsäkringsverket en beräkning av kassans förvaltningskostnader för nästföljande år.

15 §.

Då bokslut är uppgjort för allmän försäkringskassa, skall vad av kassans inkomster avseende sjukförsäkring enligt 2—4 kap. ej åtgått för löpande utgifter under det år bokslutet avser avsättas till en fond (*fonden för den obligatoriska sjukförsäkringen*).

Fondens kapital och avkastning må tagas i anspråk allenast i den mån kassans inkomster avseende försäkringen ej förslå till täckande av löpande utgifter.

Angående förvaltningen av fonden förordnar Konungen med riksdagen.

16 §.

För granskning av styrelsens förvaltning och den allmänna försäkringskassans räkenskaper skola för varje år utses en revisor av riksförsäkringsverket och två revisorer av landstinget eller, där fråga är om kassa, vars

verksamhetsområde utgöres enbart av stad, av stadsfullmäktige. Omfattar kassans verksamhetsområde två landstingskommuner, skall vardera landstinget utse en revisor; utgöres verksamhetsområdet av landstingskommun och stad, som ej tillhör sådan kommun, skall en revisor utses av landstinget och en revisor av stadsfullmäktige.

För varje revisor utses en suppleant.

Revisor må skiljas från uppdraget av den som utsett honom.

Revisor skall hava den erfarenhet beträffande bokföring och insikt i ekonomiska förhållanden, som med hänsyn till kassans verksamhet erfordras för uppdraget. Till revisor må ej utses den som är i kassans eller styrelseledamots tjänst, ej heller nära anhörig till styrelseledamot.

17 §.

Revisor äger när som helst inventera kassans medel och övriga tillgångar samt granska dess böcker, räkenskaper och andra handlingar. Styrelsen eller direktören må ej vägra att lämna av revisor begärd upplysning angående förvaltningen.

Revisorerna hava att ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som riksförsäkringsverket meddelar.

Revisorerna skola inom fyra veckor från den dag de mottagit styrelsens förvaltningsberättelse till styrelsen överlämna en av dem underskriven revisionsberättelse. Styrkt avskrift av revisionsberättelsen skall samtidigt tillställas riksförsäkringsverket samt vederbörande landsting eller stadsfullmäktige.

18 §.

Talan mot styrelseledamot på grund av hans uppdrag må ej anställas, därest icke riksförsäkringsverket skriftligen till honom framställt anmärkning mot det förfarande, å vilket talan grundas, inom tre år efter utgången av det år, då förfarandet ägt rum. Vad nu sagts gäller ej talan, som grundas på att styrelseledamot begått brottslig handling. Riksförsäkringsverket äger förordna ställföreträdare för styrelsen att föra kassans talan.

Talan mot revisor på grund av hans uppdrag må ej anställas, sedan två år förflutit från det revisorernas berättelse överlämnades till styrelsen, såvida icke talan grundas på att revisor begått brottslig handling.

19 §.

Styrelseledamot, direktör eller revisor i allmän försäkringskassa, som vid fullgörandet av sitt uppdrag uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskyndat kassan eller tredje man skada, är pliktig att utgiva ersättning för skadan. Föreligger allenast ringa vårdslöshet, må ersättningen nedsättas, om det med hänsyn jämväl till skadans storlek och omständigheterna i övrigt prövas skäligt.

Äro flera ersättningsskyldiga för skada, svara de för ersättningen en för alla och alla för en, den vars ersättningsskyldighet nedsatts dock allenast med det nedsatta beloppet. Sinsemellan skola de taga del i ersättningens gäldande efter vad som med hänsyn till den större eller mindre skuld, som finnes ligga envar av dem till last, samt till omständigheterna i övrigt prövas skäligt.

20 §.

Frågor om förtidspension och förmåner enligt 9 kap. 3—6 §§ avgöras i allmän försäkringskassa av en pensionsdelegation, bestående av fem ledamöter. Dessa äro ordföranden i kassans styrelse, som tillika för ordet i delegationen, två av medicinalstyrelsen utsedda läkare och två av landstinget eller, om kassans verksamhetsområde utgöres enbart av stad, av stadsfullmäktige utsedda ledamöter. Omfattar kassans verksamhetsområde två landstingskommuner eller landstingskommun och stad, som ej tillhör sådan kommun, skola landstingen eller landstinget och stadsfullmäktige vardera utse en ledamot.

Suppleant för ordföranden är den för honom utsedde suppleanten i kassans styrelse. För annan ledamot än ordföranden utses en suppleant.

I allmän försäkringskassa må med Konungens medgivande finnas flera pensionsdelegationer; och skall i sådant fall ordföranden i kassans styrelse vara ordförande i en av delegationerna och Konungen utse ordförande jämte suppleant i annan delegation.

21 §.

Pensionsdelegation är beslutför med fyra ledamöter. I delegationens sammanträden men ej i dess beslut äga kassans direktör samt en företrädare för länsarbetsnämnden närvara.

I övrigt skall vad i 8—10 §§ är stadgat beträffande styrelse och styrelseledamot äga motsvarande tillämpning beträffande pensionsdelegation och ledamot av densamma; dock må förtroendeläkare hos allmän försäkringskassa vara ledamot av pensionsdelegation. Har föredraganden från beslutet avvikande mening, skall den antecknas till protokollet.

22 §.

Föredragning inför pensionsdelegation verkställes av föredragande för pensionsärenden.

I ärende, som handlägges av pensionsdelegation, må envar som saken rör eller som eljest antages kunna lämna upplysningar av betydelse höras.

Begär den saken rör att bliva muntligen hörd inför pensionsdelegation, skall hans begäran villfaras, om ej särskilda skäl däremot äro.

Beslut som fattas i pensionsdelegation skall, i den mån det icke befinnes obehövt, innehålla de skäl, på vilka avgörandet grundas.

23 §.

I allmän försäkringskassa prövas i den utsträckning så föreskrives frågor rörande folkpension av försäkringsnämnder. Nämnderna skola även tillhandagå kassans styrelse och lokalkontor med råd och upplysningar angående lokala angelägenheter.

Försäkringsnämnd skall finnas för varje kommun. Med riksförsäkringsverkets medgivande må dock försäkringsnämnds verksamhetsområde omfatta flera kommuner eller del av kommun.

24 §.

Försäkringsnämnd skall bestå av minst fem och högst sju av kommunen utsedda ledamöter. Består nämndens verksamhetsområde av flera kommuner, bestämmer dock riksförsäkringsverket antalet ledamöter och huru många ledamöter som skola utses av varje kommun. För varje ledamot utses en suppleant. Kommunen eller, där nämndens verksamhetsområde består av flera kommuner, den av kommunerna som riksförsäkringsverket bestämmer utser en av ledamöterna till ordförande och en till vice ordförande.

Vad i 8—10 §§ är stadgat beträffande styrelse och styrelseledamot skall, om ej annat följer av första stycket, äga motsvarande tillämpning beträffande försäkringsnämnd och ledamot av densamma.

Föredragning inför försäkringsnämnd verkställes av den som den allmänna försäkringskassans styrelse utser därtill.

25 §.

Arvode och annan ersättning till ordförande i styrelse och till ledamot av pensionsdelegation fastställas av Konungen.

Arvode och annan ersättning till annan ledamot av styrelse än ordförande, till ledamot av försäkringsnämnd, till revisor och till sådan ställföreträdare för styrelse som omförmåles i 18 § första stycket fastställas av riksförsäkringsverket.

Arvode och annan ersättning som avses i denna paragraf utgivas av kassan.

26 §.

Vad i detta kapitel är stadgat om ledamot av styrelse, pensionsdelegation eller försäkringsnämnd samt om revisor skall i tillämpliga delar gälla beträffande suppleant.

Har suppleant för styrelseledamot deltagit i behandlingen av fråga rörande rättshandling gentemot tredje man, är den omständigheten att förut sättningar för hans inträde i styrelseledamots ställe saknades, utan verkan mot tredje man, om denne ej insåg eller bort inse nämnda förhållande.

27 §.

I det i 2 § omnämnda registret skall för varje allmän försäkringskassa antecknas styrelseledamots, suppleants och firmatecknares fullständiga namn och hemvist samt vad som gäller beträffande rätten att teckna kassans firma.

Ändring i förhållande varom anteckning sålunda skett är ej gällande gentemot tredje man förrän ändringen registrerats eller därförutan kommit till tredje mans kännedom.

28 §.

Ledamot av styrelse, pensionsdelegation eller försäkringsnämnd, revisor eller befattningshavare hos allmän försäkringskassa så ock den som eljest biträder sådan kassa må ej obehörigen yppa vad han under sin verksamhet hos kassan erfarit rörande enskilds personliga förhållanden. Bryter någon häremot, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

Alla handlingar i förekommande ärenden skola så förvaras, att de icke äro tillgängliga för obehöriga.

19 kap. Om försäkringens finansiering

1 §.

Arbetsgivare skall enligt vad nedan sägs för varje år erlægga avgift dels till sjukförsäkringen, dels till försäkringen för tilläggs pension.

Avgift till sjukförsäkringen utgår å summan av vad arbetsgivaren under året till arbetstagare hos honom i penningar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad utgivit såsom lön eller, där fall som avses i 3 kap. 1 § andra stycket sista punkten är för handen, annan ersättning för utfört arbete.

Avgift till försäkringen för tilläggs pension utgår å summan av vad arbetsgivaren under året till arbetstagare hos honom i penningar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad utgivit såsom lön eller, där fall som avses i 11 kap. 2 § andra stycket är för handen, annan ersättning för utfört arbete, sedan från nämnda summa dragits ett belopp motsvarande det vid årets ingång gällande basbeloppet multiplicerat med det beräknade genomsnittliga antalet arbetstagare hos arbetsgivaren under året. Härvid skall arbetstagare, som under hela året varit anställd med full arbetstid, räknas såsom en arbetstagare och arbetstagare, som under året varit anställd i mindre omfattning, medräknas i motsvarande mån. Genomsnittliga antalet arbetstagare beräknas med en decimal. Om särskilda skäl föranleda därtill, må avgift beräknas på sätt som avviker från vad nu stadgats men som giver i huvudsak samma resultat.

Vid beräkning av avgift enligt denna paragraf skall hänsyn icke tagas till arbetstagare, vars lön under året ej uppgått till trehundra kronor, och ej

heller till arbetstagares lön eller ersättning i vad den för år räknat överstigit sju och en halv gång det vid årets ingång gällande basbeloppet. Vad gäller sjukförsäkringen skall vidare, där ej fall som i 3 kap. 1 § andra stycket sista punkten är för handen, vid beräkning av avgift bortses från arbetstagare, som icke är obligatoriskt försäkrad enligt lagen om yrkeskadeförsäkring. Såvitt angår försäkringen för tilläggspension skall bortses från arbetstagare, som vid årets ingång uppnått sextiofem års ålder, så ock från arbetstagare i fall då lön eller annan ersättning till honom antingen enligt 11 kap. 2 § tredje stycket icke utgör inkomst av anställning eller, om arbetstagaren icke är vare sig svensk medborgare eller mantalsskriven härstädes, avser arbete utom riket.

Om avgift för lön till vissa sjömän stadgas särskilt.

2 §.

Försäkrad, som för visst år är inskriven hos allmän försäkringskassa, skall för nämnda år erlägga *sjukförsäkringsavgift* till kassan enligt vad nedan sägs.

Har den försäkrade under året varit placerad i sjukpenningklass, skall i sjukförsäkringsavgiften ingå avgift avseende den allmänna försäkringskassans utgifter för sjukpenning jämte barntillägg samt för moderskapspenning. Sådan avgift utgår för varje månad, under vilken den försäkrade varit placerad i sjukpenningklass. Den som fullgör tjänstgöring såsom värnpliktig må, såframt han senast två månader efter tjänstgöringens slut gjort framställning därom hos kassan, befrias från avgift för varje hel månad av tjänstgöringen.

Uppgår den försäkrades till statlig inkomstskatt taxerade inkomst vid taxering året näst efter det år avgiften avser till minst ettusentvåhundra kronor och har han icke vid sistnämnda års utgång upphört att vara inskriven hos allmän försäkringskassa eller fyllt sextiosju år eller för december månad samma år åtnjutit ålderspension eller förtidspension enligt denna lag, skall sjukförsäkringsavgiften innefatta avgift avseende den allmänna försäkringskassans utgifter för sjukvårdsersättning.

Vad i tredje stycket stadgas om försäkrads taxerade inkomst skall i fråga om försäkrad, som taxeras enligt för gift skattskyldig gällande bestämmelser, avse den sammanlagda taxerade inkomsten för dem som taxeras gemensamt. Försäkrad som nu sagts skall i den mån så stadgas i uppbördsföordningen svara jämväl för sjukförsäkringsavgiften för den med vilken han taxeras gemensamt.

3 §.

Försäkrad, för vilken för visst år fastställts pensionsgrundande inkomst på grundval av inkomst av annat förvärvsarbete, skall för året erlägga *tilläggspensionsavgift* å den pensionsgrundande inkomsten, i vad denna härrör från inkomst av annat förvärvsarbete.

4 §.

Avgift till sjukförsäkringen enligt 1 § skall utgå med en och trettio hundradels procent av det belopp, varå avgiften skall beräknas. Avgiften skall i vad den motsvarar tjugufem hundradels procent av det belopp, varå avgiften beräknas, användas till bestridande av de allmänna försäkringskassornas utgifter för sjukvårdsersättning och i övrigt till bestridande av kassornas utgifter för tilläggssjukpenning. Medlen fördelas mellan kassorna i förhållande till deras utgifter för vederbörande ändamål under året; och skola därvid de utgifter för läkemedel, som enligt vad därom är särskilt stadgat åvila kassorna, anses ingå i utgifterna för sjukvårdsersättning. Konungen äger med riksdagen förordna, att viss del av de medel, som enligt vad nu sagts skola tillgodoföras de allmänna försäkringskassorna, i stället skall ingå till en fond, benämnd *allmänna sjukförsäkringsfonden*, vilken förvaltas enligt grunder som fastställas i enahanda ordning.

5 §.

Avgift till försäkringen för tilläggspension enligt 1 § ävensom tilläggspensionsavgift skola utgå efter en procentsats, som fastställes av Konungen med riksdagen. Procentsatsen skall vara så avvägd att avgifterna i förening med andra tillgängliga medel förslå till bestridande av försäkringen för tilläggspension åvilande utgifter ävensom till den fondering som finnes erforderlig.

Beslut om den procentsats, som skall tillämpas för visst år, skall fattas senast ett år dessförinnan. Det åligger riksförsäkringsverket att vart femte år framlägga förslag beträffande procentsatserna under nästföljande sju år, i den mån uttaget icke redan beslutats.

De avgifter, som avses i första stycket, skola ingå till en fond, benämnd *allmänna pensionsfonden*, med vars tillgångar kostnaderna för försäkringen för tilläggspension skola bestridas.

Allmänna pensionsfonden förvaltas på sätt Konungen med riksdagen förordnar.

6 §.

Sjukförsäkringsavgift fastställes av riksförsäkringsverket efter den allmänna försäkringskassans hörande. Sådan avgift utgår med visst belopp i hela kronor, varvid öretal bortfaller.

De avgifter, som avses i 2 § andra stycket, skola vara så avvägda, att de i förening med andra för denna del av försäkringen tillgängliga medel förslå till bestridande av den allmänna försäkringskassans utgifter för sjukpenning jämte barntillägg samt för moderskapspenning ävensom till förvaltningskostnader och erforderlig fondering; och skola härvid utgifterna för barn-tillägg och moderskapspenning inbegripas i utgifterna för grundsjukpenning. Avgifterna skola i vad de avse grundsjukpenning vara lika stora för samtliga till grundsjukpenning berättigade försäkrade i den allmänna försäkringskassan. Såvitt angår tilläggssjukpenning skola avgifterna, till den

del sådan sjukpenning svarar mot inkomst av anställning, vara lika stora för alla försäkrade i kassan, som med avseende å sådan inkomst tillhöra samma sjukpenningklass. Till den del tilläggsjukpenning svarar mot inkomst av annat förvärvsarbete skola avgifterna vara lika stora för samtliga försäkrade i kassan, för vilka den nämnda delen av sjukpenningen är lika stor och för vilka samma karenstid gäller; därest undantagande, som avses i 3 kap. 1 § fjärde stycket, upphört att äga giltighet eller övergång till kortare karenstid skett efter ingången av den månad varunder den försäkrade fyllt fyrtio år, må dock med hänsyn till skillnad mellan de försäkrade i fråga om deras ålder göras avvikelser från vad nu stadgats. Avgifterna skola beräknas för månad.

Är försäkrad på grund av stadgandet i 4 kap. 3 § vid ingången av den månad, som avgift enligt 2 § andra stycket avser, icke berättigad till sjukpenning för tid uppgående till minst nittio dagar, nedsättes avgiften till hälften av det belopp, vartill den eljest skolat uppgå. Har försäkrad under visst år åtnjutit inkomst, för vilken erlagts sjömansskatt, skall avgift enligt 2 § andra stycket avseende samma år nedsättas med en tolfedel för varje månad, under vilken sådan inkomst åtnjutits.

De avgifter som i 2 § tredje stycket sägs skola vara så avvägda, att de i förening med andra härför tillgängliga medel förslå till bestridande av den allmänna försäkringskassans utgifter för sjukvårdersättning, däri inbegripet utgifter för läkemedel, ävensom till förvaltningskostnader och erforderlig fondering. Avgifterna skola vara lika stora för samtliga avgiftspliktiga försäkrade i kassan samt beräknas för år.

Avgift enligt 2 § tredje stycket bortfaller i den mån den överstiger två procent av den försäkrades vid taxering till statlig inkomstskatt året näst efter det år avgiften avser taxerade inkomst. Är försäkrad taxerad enligt för gift skattskyldig gällande bestämmelser, skall härvid hänsyn tagas endast till hälften av den sammanlagda taxerade inkomsten för dem som taxeras gemensamt.

7 §.

Till allmän försäkringskassa utgår för varje år *statsbidrag* med hälften av kassans utgifter för

- a) sjukvårdersättning, dock ej ersättning för sjukhusvård;
- b) grundsjukpenning;
- c) barntillägg; samt
- d) moderskapspenning.

8 §.

Angående finansiering av folkpensioneringen förordnar Konungen med riksdagen.

9 §.

Sjukförsäkringen, folkpensioneringen och försäkringen för tilläggs pension skola bära var sina förvaltningskostnader, sjukförsäkringen dock endast i vad avser de allmänna försäkringskassornas verksamhet.

10 §.

Om debitering och uppbörd av avgifter enligt 1 § samt av tilläggspensionsavgifter ävensom angående befrielse i vissa fall från skyldighet att erlægga avgift av sistnämnda slag förordnar Konungen med riksdagen.

11 §.

Om debitering och uppbörd av sjukförsäkringsavgifter stadgas i uppbördsförordningen.

Allmän försäkringskassa äger i den ordning Konungen bestämmer av statsverket uppbära hela beloppet av de sjukförsäkringsavgifter, som vid debitering av slutlig skatt debiterats för kassans räkning.

Har försäkrad, som är pliktig att erlægga sjukförsäkringsavgift, avlidit och efterlämnat dödsbodelägare, som vid hans frånfälle var beroende av honom för sin försörjning, och har dödsboet att erlægga kvarstående eller tillkommande skatt, vari ingår sjukförsäkringsavgift, under uppbördstermin, som äger rum eller avslutas efter dödsfallet, äger beskattningsnämnd, där ömmande omständigheter äro för handen, att efter framställning från dödsboet medgiva befrielse från erläggande helt eller delvis av sjukförsäkringsavgiften. Befrielse må dock icke avse avgift, som påförts i anledning av eftertaxering till statlig inkomstskatt och som rätteligen skolat erläggas under uppbördstermin, vilken ägt rum före dödsfallet. Framställning som nu sagts skall göras före utgången av andra året efter det år, varunder den försäkrade avlidit.

12 §.

I avräkning å de avgifter, som tillkomma allmän försäkringskassa, äger kassan av statsverket erhålla förskott enligt de föreskrifter Konungen utfärdar.

20 kap. Gemensamma bestämmelser i övrigt

1 §.

I denna lag avses, där ej annat framgår, med år kalenderår och med månad kalendermånad.

2 §.

Adoptivbarn likställas i denna lag med eget barn. Har någon barn, som är adopterat av annan än hans make, eller barn utom äktenskap, till vars underhåll han enligt avtal, som är bindande för barnet, åtagit sig att utgiva visst belopp en gång för alla, anses barnet ej såsom eget barn.

3 §.

Ersättning enligt denna lag må skäligen nedsättas eller helt indragas, om den som är berättigad till ersättningen

a) uppsåtligen åsamkat sig sjukdom eller skada, som orsakat den utgift eller nedsättning av arbetsförmågan, för vilken ersättning begäres;

b) ådragit sig sjukdomen eller skadan vid förövandet av handling, för vilken ansvarspåföljd genom lagakraftägande dom ådömts honom;

c) vägrar att underkasta sig undersökning av läkare eller att följa läkares föreskrifter eller eljest gör sig skyldig till grov ovarsamhet ur hälso-synpunkt;

d) medvetet eller av grov vårdslöshet lämnar oriktig eller vilseledande uppgift angående förhållande, som är av betydelse för rätten till ersättning.

Vägrar försäkrad utan giltig anledning att underkasta sig åtgärd av beskaffenhet som avses i 4 kap. 2 §, må sjukpenning jämte barntillägg eller förtidspension helt eller delvis tills vidare förvägras honom, under förutsättning att han erinrats om denna påföljd.

4 §.

Har någon genom oriktiga uppgifter eller genom underlåtenhet att fullgöra honom åvilande uppgifts- eller anmälningsskyldighet eller annorledes förorsakat att ersättning utgått obehörigen eller med för högt belopp, eller har någon eljest obehörigen eller med för högt belopp uppburit ersättning och har han skäligen bort inse detta, skall återbetalning ske av vad för mycket utbetalats, där ej i särskilt fall anledning föreligger att helt eller delvis eftergiva återbetalningsskyldighet.

Har återbetalningsskyldighet ålagts någon enligt första stycket, må vad han uppburit för mycket avdragas vid senare utbetalning till honom. Avdrag å tilläggspension må tillika göras för ogulden tilläggspensionsavgift, såvida enligt 11 kap. 6 § första stycket pensionspoäng tillgodoräknats den försäkrade för det år som avgiften avser.

5 §.

På framställning av nykterhetsnämnd må allmän försäkringskassa besluta, att sjukpenning jämte barntillägg eller pension tillkommande den, som är hemfallen åt alkoholmissbruk och beträffande vilken föreligger omständighet i övrigt som i 15 § första stycket lagen om nykterhetsvård sägs, helt eller delvis skall utbetalas till kommunal myndighet eller den ersättningsberättigades make eller annan person att användas till den ersättningsberättigades eller hans familjs uppehälle.

6 §.

Ersättning enligt denna lag, som ej lyfts före utgången av andra året efter det varunder beloppet förfallit till betalning, skall vara förverkad.

7 §.

Fordran å ersättning enligt denna lag, som inestår hos riksförsäkringsverket eller allmän försäkringskassa, må ej tagas i mät för gäld.

Ej heller må rätt till ersättning överlätas, innan ersättningen är tillgänglig för lyftning.

8 §.

Äger någon rätt till ersättning enligt denna lag, är han ej därav hindrad att göra gällande det anspråk på skadestånd utöver ersättningen, som må tillkomma honom.

9 §.

Den som är försäkrad eller eljest äger rätt till ersättning enligt denna lag åligger att, i enlighet med de föreskrifter som meddelas av Konungen eller, efter Konungens bestämmande, av riks-försäkringsverket, lämna de uppgifter, som äro av betydelse för tillämpningen av lagen. Beträffande omyndig åvilar uppgiftsskyldigheten förmyndaren.

10 §.

Statliga och kommunala myndigheter ävensom arbetsgivare och försäkringsinrättningar äro pliktiga att på begäran lämna försäkringsdomstolen, riks-försäkringsverket, allmän försäkringskassa eller lokalt organ som i 1 kap. 2 § sägs uppgift för namngiven person rörande förhållande, som är av betydelse för tillämpningen av denna lag.

11 §.

Talan mot beslut av allmän försäkringskassa i ärende angående försäkring enligt denna lag må föras genom besvär hos riks-försäkringsverket.

Riks-försäkringsverket äger, ändå att talan icke föres, till prövning upptaga ärende som avses i första stycket. Beslut av allmän försäkringskassa, som fattats i pensionsdelegation, skall ock prövas av riks-försäkringsverket utan att talan föres, såvida delegationens ordförande eller föredraganden anmält från beslutet avvikande mening.

12 §.

Uppstår tvist mellan allmänna försäkringskassor angående tolkning eller tillämpning av denna lag, skall tvisten på yrkande av någon av kassorna avgöras av riks-försäkringsverket.

13 §.

Mot riks-försäkringsverkets beslut i fråga, varom i 11 eller 12 § förmäles, må talan föras genom besvär hos försäkringsdomstolen. För det allmänna föres talan av allmänt ombud, som förordnas av Konungen; dock må allmän försäkringskassa föra talan mot beslut i fråga som avses i 12 §.

14 §.

Besvär enligt 11 och 13 §§ skola ingivas till den myndighet eller det organ som meddelat beslutet. Beträffande tid för anförande av besvär skall jämväl

i fråga om allmän försäkringskassas beslut tillämpas vad som är föreskrivet i lagen om besvärstid vid talan mot förvaltande myndighets beslut.

Allmän försäkringskassas och riksförsäkringsverkets beslut lända till omedelbar efterrättelse, om ej annat föreskrivits i beslutet eller bestämmes av myndighet som har att pröva beslutet.

15 §.

Utan hinder av vad ovan stadgas skall beträffande fullföljd av talan i vissa fall gälla vad därom är stadgat i författning som avses i 11 kap. 4 § eller 19 kap. 10 § eller 11 § första stycket. I fråga om besvär över beskattningsnämnds beslut i ärende, som avses i 19 kap. 11 § tredje stycket, skall vad som gäller beträffande besvär över beslut enligt 15 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt äga motsvarande tillämpning.

16 §.

Konungen äger träffa överenskommelse med främmande makt angående tillämpning av denna lag helt eller delvis å personer, som icke äro svenska medborgare och å vilka lagen ej eljest är tillämplig, så ock angående undantag från vad i lagen stadgas rörande den, som icke är svensk medborgare eller som är svensk medborgare och bosatt utomlands eller anställd hos arbetsgivare, vilken är bosatt utomlands eller är utländsk juridisk person.

17 §.

De närmare föreskrifter, som finnas erforderliga för tillämpningen av denna lag, meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av riksförsäkringsverket.

SJUNDE AVDELNINGEN

Frivillig försäkring

21 kap. Om frivillig sjukpenningförsäkring

1 §.

Kvinnlig försäkrad, som är placerad i sjukpenningklass, skall, såframt hon är gift och stadigvarande sammanbor med sin make eller, i annat fall, stadigvarande sammanbor med barn under sexton år eller med någon med vilken hon varit gift eller har eller har haft barn, genom frivilliga avgifter kunna hos den allmänna försäkringskassa, hos vilken hon är inskriven, försäkra sig för erhållande av visst sjukpenningtillägg.

Genom frivilliga avgifter skall ock hos allmän försäkringskassa inskriven försäkrad, vilken till följd av studier eller annan utbildning, som beräknas pågå minst ett halvt år, icke eller endast i ringa utsträckning ägnar sig åt förvärsarbete, kunna hos den allmänna försäkringskassa, hos vilken han är inskriven, försäkra sig för erhållande av viss sjukpenning eller visst tillägg till den sjukpenning, vartill han är berättigad enligt 3 kap.

Sjukpenningtillägg som avses i denna paragraf må ej uppgå till högre belopp än som motsvarar skillnaden mellan tio kronor och den sjukpenning, vartill den försäkrade är berättigad enligt 3 kap.

2 §.

Närmare förutsättningar och villkor för försäkring som i 1 § sägs bestämmas av Konungen.

Till allmän försäkringskassa utgår statsbidrag för den frivilliga försäkringen enligt vad Konungen med riksdagen förordnar.

Då bokslut är uppgjort för allmän försäkringskassa, skall vad av inkomsterna för den frivilliga försäkringen ej åtgått för löpande utgifter under det år bokslutet avser avsättas till en särskild fond (*fonden för den frivilliga sjukförsäkringen*). Angående denna fond skall i tillämpliga delar gälla vad som stadgas i 18 kap. 15 § andra—tredje styckena.

22 kap. Om frivillig pensionsförsäkring

1 §.

Genom frivilliga avgifter skola försäkrade, som äro svenska medborgare, under de förutsättningar och på de villkor Konungen bestämmer kunna hos riksförsäkringsverket försäkras till erhållande av pension.

2 §.

Försäkringstekniska grunder för den frivilliga pensionsförsäkringen fastställas av Konungen, varvid bestämmelserna i 264 § 1 mom. lagen om försäkringsrörelse skola äga tillämpning.

De erlagda avgifterna ingå till en fond, vilken förvaltas och användes enligt de grunder som bestämmas av Konungen med riksdagen.

Om regelbundet återkommande försäkringsteknisk undersökning av den frivilliga pensionsförsäkringen förordnar Konungen.

Angående ikraftträdande av denna lag förordnar Konungen med riksdagen.

Förslag

till

Lag angående införande av lagen om allmän försäkring

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Lagen om allmän försäkring träder i kraft den 1 januari 1963.

Genom lagen om allmän försäkring upphävas, i den mån ej annat följer av vad nedan sägs,

lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring;

lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om moderskapshjälp;

förordningen den 11 juni 1937 (nr 339) om mödrahjälp;

förordningen den 29 augusti 1958 (nr 460) om sjukhjälp i vissa fall åt svenska medborgare, som icke äro bosatta i riket;

lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering;

lagen den 29 juni 1946 (nr 432) angående införande av nya lagen om folkpensionering;

lagen den 1 juni 1956 (nr 264) om höjning av folkpensioner m. m.;

lagen den 5 maj 1960 (nr 102) om barnpensioner;

lagen den 26 juli 1947 (nr 530) om särskilda barnbidrag;

lagen den 28 maj 1959 (nr 291) om försäkring för allmän tilläggspension; samt

lagen den 29 juni 1946 (nr 433) om frivillig statlig pensionsförsäkring.

2 §.

Förekommer i lag eller författning hänvisning till eller avses eljest stadgande, som ersatts genom bestämmelse i lagen om allmän försäkring eller genom bestämmelse som utfärdats med stöd av nämnda lag, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

3 §.

Beräkning av basbeloppet med tillämpning av 1 kap. 6 § lagen om allmän försäkring skall första gången göras för januari 1963; och skall vid tillämpning av bestämmelserna i andra stycket i nämnda paragraf anses som om ändring av basbeloppet vidtagits sagda månad.

4 §.

Det åligger försäkrad, för vilken lagen om allmän försäkring medför mera omfattande sjukförsäkring än enligt äldre bestämmelser, att i den ordning

Konungen föreskriver lämna de uppgifter, som i samband med lagens ikraftträdande erfordras för att bestämma omfattningen av hans försäkring.

5 §.

Utan hinder av vad i lagen om allmän försäkring är stadgat äger den, som vid utgången av år 1954 var berättigad att uppbära sjukpenning från erkänd sjukkassa, rätt att vid den sjukdom, varom fråga är, från allmän försäkringskassa åtnjuta sjukpenning enligt de vid nämnda tidpunkt å honom tillämpliga föreskrifterna, för det fall att han är berättigad till sjukpenning enligt lagen om allmän försäkring dock endast i den mån han på grund av de äldre bestämmelserna blir berättigad till sjukpenning för längre tid än eljest eller med högre belopp än som eljest skolat tillkomma honom såsom sjukpenning jämte barntillägg. Vad nu stadgats skall ock gälla, där den som vid utgången av år 1954 var medlem i erkänd sjukkassa och då ej ägde uppbära sjukpenning därefter drabbas av sjukdomsfall, som äger medicinskt samband med sjukdom, för vilken rätt till sjukpenning från erkänd sjukkassa förelegat, dock ej för fall att den försäkrade, frånsett arbetsförmåga på grund av kortvarig och medicinskt sett fristående sjukdom, under mer än två år före sista sjukdomsfallet varit fullt arbetsför.

Vad i första stycket sägs om sjukpenning skall i förekommande fall äga motsvarande tillämpning å ersättning för sjukhusvård.

Riksförsäkringsverket äger meddela särskilda föreskrifter om beloppet av de avgifter som den försäkrade har att erlægga, i fall där enligt vad ovan sägs äldre bestämmelser om sjukhjälp skola tillämpas.

6 §.

Den som är inskriven hos allmän försäkringskassa och vid utgången av år 1962 var försäkrad för grundsjukpenning enligt lagen den 3 januari 1947 om allmän sjukförsäkring skall, oaktat hans årsinkomst av förvärvsarbete understiger ettusenåttahundra kronor, vara placerad i sjukpenningklass, motsvarande sjukpenningklassen nr 2 enligt 3 kap. 4 § lagen om allmän försäkring. Försäkrad må dock icke vara placerad i sjukpenningklass på grund av vad nu sagts sedan hans inkomst av förvärvsarbete stigit till ettusenåttahundra kronor eller nedgått under ettusentvåhundra kronor.

I fall som avses i första stycket skola bestämmelserna i lagen om allmän försäkring äga motsvarande tillämpning, och skall därvid vad som är stadgat beträffande sjukpenningklassen nr 2 avse jämväl sjukpenningklass, vari någon är placerad jämlikt denna paragraf.

Placering i högre sjukpenningklass än nr 2 av försäkrad, som vid utgången av år 1962 fyllt sextiosju år, må grundas allenast på inkomst av anställning.

Försäkrad, som vid utgången av år 1962 uppbär sjukpenning på grund

av frivillig försäkring jämlikt 47 § första stycket lagen den 3 januari 1947 om allmän sjukförsäkring, må under sjukperiod, som löper vid ikraftträdandet av lagen om allmän försäkring, icke placeras i sjukpenningklass, efter vilken sjukpenning utgår med lägre belopp än som skulle hava tillkommit honom, därest de äldre bestämmelserna alltjämt varit i kraft.

7 §.

Vid tillämpning av 4 kap. 3 § lagen om allmän försäkring skall med tid, varunder ersättning för sjukhusvård eller sjukpenning utgått enligt nämnda lag likställas tid, för vilken erkänd eller allmän sjukkassa haft att utgiva motsvarande förmån; och skall med ålderspension och hel förtidspension enligt lagen om allmän försäkring likställas ålderspension och invalidpension eller sjukbidrag enligt lagen den 29 juni 1946 om folkpensionering.

I fall då sjukperiod löper vid ikraftträdandet av lagen om allmän försäkring, må ersättning för sjukhusvård eller sjukpenning enligt sagda lag, oaktat rätt till sådan förmån enligt vad i första stycket sägs icke föreligger, utgå under så lång tid av sjukperioden som den försäkrade skulle hava ägt åtnjuta motsvarande förmån enligt lagen den 3 januari 1947 om allmän sjukförsäkring, därest denna varit i kraft.

Vid tillämpning av 4 kap. 4 § lagen om allmän försäkring skall beaktas jämväl tid, varunder sjukhusvård åtnjutits före lagens ikraftträdande.

8 §.

Bestämmelserna i 2 kap. 3 § andra stycket samt 3 kap. 12—14 §§ lagen om allmän försäkring skola icke äga tillämpning i fråga om barnsbörd, som ägt rum före lagens ikraftträdande. Beträffande sådan barnsbörd skola lagen den 21 maj 1954 om moderskapshjälp och förordningen den 11 juni 1937 om mödrahjälp lända till efter rättelse även efter utgången av år 1962.

Har kvinna i anledning av barnsbörd, som inträffar efter utgången av år 1962, uppburit grundpenning enligt lagen om moderskapshjälp, skall vad sålunda uppburits avräknas från henne tillkommande moderskapspenning enligt lagen om allmän försäkring.

Tid varunder tilläggspenning uppburits enligt lagen om moderskapshjälp skall, såvitt avser barnsbörd beträffande vilken lagen om allmän försäkring är tillämplig, avräknas från den i 3 kap. 13 § sistnämnda lag angivna tiden av högst etthundraåttio dagar.

9 §.

Pensionspristal skall med tillämpning av 6 § 2 mom. lagen den 29 juni 1946 om folkpensionering fastställas för tiden till och med juni 1968, såframt ej Konungen med riksdagen annorlunda förordnar.

10 §.

För tiden intill utgången av juni 1968 skall, såframt ej Konungen med riksdagen annorlunda förordnar, i stället för bestämmelserna i 6 kap. 2 § första stycket, 7 kap. 4 § och 8 kap. 4 § första stycket lagen om allmän försäkring gälla att folkpension i form av ålderspension, hel förtidspension eller änkepension skall utgöra tvåtusenfemhundrafemtio kronor eller, där den försäkrade är gift och hans make åtnjuter folkpension i form av ålderspension eller förtidspension eller äger rätt till pension enligt 6 kap. 1 § första stycket nämnda lag samt fall som i tredje eller fjärde stycket sägs ej är för handen, ettuseniohundraåttiofem kronor.

De i första stycket angivna pensionsbeloppen skola för varje mångfald av tre, varmed pensionspristalet överstiger ethundra, förhöjas med ett indextillägg, varje sådant tillägg utgörande för gift pensionsberättigad som i första stycket sägs fyrtio kronor och för annan pensionsberättigad femtio kronor för år. Därest pensionspristalet, efter att hava stigit med hel mångfald av tre, åter nedgår, skall indextillägg utgå efter oförändrade grunder, så länge pensionspristalet överstiger närmast lägre hela mångfald av tre.

Åtnjuter den försäkrades make enligt 7 kap. 2 § andra eller tredje stycket lagen om allmän försäkring två tredjedelar eller en tredjedel av hel förtidspension, utgår ålderspension till den försäkrade i förra fallet med fem sjättedelar och i senare fallet med elva tolfte delar av det belopp, vartill pensionen skulle uppgå, därest maken ej åtnjuter folkpension och ej heller ägt rätt till pension enligt 6 kap. 1 § första stycket nämnda lag.

Åtnjuta makar båda förtidspension och utgår för endera eller båda två tredjedelar eller en tredjedel av hel förtidspension, skall vid beräkning av pension hel förtidspension utgöra, om två tredjedelar av hel förtidspension utgår till andra maken, fem sjättedelar, och om en tredjedel av hel förtidspension utgår till denne, elva tolfte delar av hel förtidspension till försäkrad, vars make ej åtnjuter folkpension och ej heller äger rätt till pension enligt 6 kap. 1 § första stycket lagen om allmän försäkring.

11 §.

För tiden intill utgången av juni 1968 skall, såframt ej Konungen med riksdagen annorlunda förordnar, iakttagas vad nedan stadgas.

Följande i 8 och 9 kap. lagen om allmän försäkring angivna förmåner skola för år utgöra

barnpension ettusen kronor eller, för barn, vars båda föräldrar avlidit, eller för barn utom äktenskap, som fyllt tre år och beträffande vilket faderskapet ej fastställts, ettusenfyrahundra kronor;

barntillägg ettusen kronor eller, i fall då enligt 7 kap. 2 § andra eller tredje stycket lagen om allmän försäkring två tredjedelar eller en tredjedel av hel förtidspension utgår, motsvarande andel av nämnda belopp;

hjälp tillägg åttahundra kronor;

vårdtillägg ettusentvåhundra kronor;
 blindtillägg ettusentvåhundra kronor;
 blindhetsersättning ettusenåttahundra kronor;
 vanföreersättning ettusentvåhundra kronor; samt
 vanföretillägg åttahundra kronor.

För beräkning och utbetalning av folkpension till försäkrad, som icke tillika åtnjuter tilläggs pension enligt lagen om allmän försäkring, skall i stället för bestämmelserna i 16 kap. 3 § nämnda lag stadgandena i 38 § 1 mom. tredje stycket lagen den 29 juni 1946 om folkpensionering alltjämt äga tillämpning.

Blindhetsersättning till försäkrad, som vid utgången av år 1962 åtnjöt blindtillägg enligt lagen den 29 juni 1946 om folkpensionering, skall utgå med lägst det belopp, som motsvarar summan av vad den försäkrade vid nämnda tidpunkt uppbar i grundpension, indextillägg och blindtillägg enligt nyssnämnda lag.

För månad, som avses i 10 kap. 2 § lagen om allmän försäkring, må av folkpension utgå högst femtio kronor.

12 §.

Det i 17 kap. 2 § lagen om allmän försäkring angivna procenttalet nittio skall, såframt ej Konungen med riksdagen annorlunda förordnar, för tiden intill utgången av juni 1968 utbytas mot sjuttio.

13 §.

Göres sannolikt att avgifter enligt 4 § lagen den 30 juni 1913 (nr 120) om allmän pensionsförsäkring erlagts av någon, som icke är berättigad till folkpension enligt lagen om allmän försäkring, skall efter riksförsäkringsverkets prövning folkpension beviljas honom med lägst vad som svarar mot pension på grund av de avgifter, vilka kunna antagas hava erlagts.

Beträffande avgifts- eller grundpension enligt äldre bestämmelser, vilken vid utgången av år 1962 utgår till den, som ej är berättigad till folkpension enligt lagen den 29 juni 1946 om folkpensionering, skola de äldre bestämmelserna fortfarande gälla.

14 §.

Äldre bestämmelser skola alltjämt gälla i fråga om bidrag enligt lagen den 26 juli 1947 (nr 531) om bidrag till änkor och änklingar med barn, där någon åtnjuter sådant bidrag vid utgången av år 1962.

15 §.

Bestämmelserna i tredje stycket punkterna 1—4 övergångsbestämmelserna till lagen den 5 maj 1960 (nr 99) angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering skola alltjämt äga motsvarande tillämp-

ning. Dock skall beträffande änkepension efter man, som avlidit före den 1 juli 1960, i stället för 8 § första stycket lagen om folkpensionering i lagrummets lydelse före nämnda tidpunkt gälla, att pensionen minskas med en tredjedel av den pensionsberättigades årsinkomst i vad den må överstiga ettusen kronor. Vid tillämpning i fall som nu sagts av 13 § 2 mom. sistnämnda lag skall ock procenttalet 20 utbytas mot 10.

Vad i 17 kap. 4 § lagen om allmän försäkring stadgas om minskning av folkpension skall ej äga tillämpning å änkepension efter man, som avlidit före den 1 juli 1960.

16 §.

Änkepension enligt 8 kap. 1 § tredje stycket lagen om allmän försäkring utgår ej i anledning av dödsfall, som inträffat före den 1 januari 1962.

17 §.

Folkpension och barnpension, som vid utgången av år 1962 åtnjutes av den som är berättigad till folkpension enligt lagen om allmän försäkring, så ock särskilt barnbidrag, som åtnjutes vid nämnda tidpunkt, skall utan särskild ansökan övergå till motsvarande förmån enligt lagen om allmän försäkring, såvida rätt till sådan förmån föreligger vid lagens ikraftträdande.

För den som åtnjuter folkpension vid utgången av år 1962 må bestämmelserna i 17 kap. 4 § lagen om allmän försäkring ej föranleda sänkning av utgående pensionsbelopp.

18 §.

Särskilt barnbidrag för barn, för vilket rätt till barntillägg enligt 9 kap. 2 § lagen om allmän försäkring icke föreligger vid ikraftträdandet, skall med tillämpning av äldre bestämmelser utgå jämväl för tid efter ikraftträdandet så länge rätt till barntillägg som nu sagts icke föreligger.

19 §.

Beträffande försäkring för tilläggs pension skall så anses som om lagen om allmän försäkring trätt i kraft den 1 januari 1960 och för tiden före den 1 januari 1963 haft det innehåll, som angives i lagen den 28 maj 1959 om försäkring för allmän tilläggs pension.

20 §.

Försäkrad, som är svensk medborgare och som är född år 1896, äger rätt till tilläggs pension i form av ålderspension, om pensionspoäng tillgodoräknats honom för två år.

21 §.

Tilläggs pension i form av förtidspension eller familjepension må ej utgå i anledning av pensionsfall, som inträffat före den 1 januari 1962.

22 §.

Även om så ej följer av vad i 13 kap. 2 § lagen om allmän försäkring är stadgat skall förtidspension till försäkrad, som är svensk medborgare och för vilken pensionsfallet inträffat under år 1962, beräknas med tillämpning av nämnda paragraf, såframt pensionspoäng tillgodoräknats honom för åren 1960 och 1961.

23 §.

Vid tillämpning av 13 kap. 2 och 3 §§ samt 15 kap. 2 § lagen om allmän försäkring må hänsyn ej tagas till år före 1960.

Bestämmelserna i 15 kap. 2 § må tillämpas för den som är född år 1897 med avseende å högst ett och för den som är född år 1898 eller 1899 med avseende å högst två år.

24 §.

Övergångsbestämmelserna till lagen den 26 maj 1961 (nr 259) angående ändring i lagen den 28 maj 1959 (nr 291) om försäkring för allmän tilläggs pension skola alltjämt äga motsvarande tillämpning.

25 §.

Ansökan om folkpensionsförmån enligt lagen den 29 juni 1946 om folkpensionering, barnpension enligt lagen den 5 maj 1960 om barnpensioner eller särskilt barnbidrag skall handläggas enligt äldre bestämmelser även efter ingången av år 1963.

26 §.

Pensionsnämnderna och riksförsäkringsverkets ortsombud ävensom mödrahjälpnämnderna skola upphöra med sin verksamhet med utgången av juni 1963.

27 §.

De allmänna sjukkassorna äro vid ikraftträdandet av lagen om allmän försäkring att anse såsom allmänna försäkringskassor enligt nämnda lag.

Vad i lag eller författning är stadgat om allmän sjukkassa skall efter ikraftträdandet i stället avse allmän försäkringskassa.

28 §.

Har för understödsförening registrerats firma, som icke överensstämmer med vad i 18 kap. 3 § andra stycket lagen om allmän försäkring stadgas,

åligger det tillsynsmyndigheten att, därest ej före den 1 juli 1963 för registrering anmälts beslut om ändring av firman till överensstämmelse med nämnda stadgande, anmana föreningen att inom sex månader för registrering anmäla beslut om sådan ändring. Efterkommes ej anmaningen, skall tillsynsmyndigheten föreslå ändring av föreningens firma och, sedan föreningen erhållit tillfälle att yttra sig över förslaget, besluta i ärendet. Om beslutad ändring skall tillsynsmyndigheten ofördröjligen underrätta föreningen. Över beslutet må besvär anföras i den ordning, som i 79 § lagen den 24 mars 1938 om understödsföreningar sägs. Sedan beslutet vunnit laga kraft, skall i understödsföreningsregistret införas anteckning om ändringen samt bevis om firmans nya lydelse tillställas föreningen.

Ej må någon i sin firma använda ordet »sjukkassa» tillsammans med något av orden »allmän» eller »central».

29 §.

De i 18 kap. 20 § lagen om allmän försäkring omförmälda pensionsdelegationerna skola träda i verksamhet den 15 oktober 1962.

30 §.

Avgift, som avses i 19 kap. 2 § andra stycket lagen om allmän försäkring, skall jämväl förslå till sådan kostnad för försäkring enligt lagen den 17 december 1954 (nr 774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa, som enligt sistnämnda lag skall belasta försäkringen för grundsjukpenning i kassan.

31 §.

Förslag som i 19 kap. 5 § andra stycket lagen om allmän försäkring sägs skall framläggas första gången år 1963 och andra gången år 1967.

32 §.

Beträffande rätt till pension på grund av avgifter, som erlagts enligt 34 § lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, 35 § lagen den 28 juni 1935 om folkpensionering eller lagen den 29 juni 1946 om frivillig statlig pensionsförsäkring, skola fortfarande äldre bestämmelser gälla.

33 §.

De ytterligare föreskrifter, som må vara erforderliga i samband med införandet av lagen om allmän försäkring, meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av riksförsäkringsverket.

Förslag
till
Lag om vissa tillägg till folkpension

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Till folkpension må utgå hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg i enlighet med vad nedan stadgas.

2 §.

Hustrutillägg tillkommer hustru till den, som åtnjuter ålderspension eller förtidspension, därest hustrun fyllt sextio år och själv ej åtnjuter folkpension samt makarna varit gifta minst fem år. Sådant tillägg må dock ej utgå till ålderspension, som den pensionsberättigade åtnjuter för tid före den månad varunder han fyller sextiosju år. När särskilda skäl därtill äro, må hustrutillägg utgå, oaktat hustrun ej fyllt sextio år eller makarna varit gifta kortare tid än fem år.

Hustrutillägg skall, där ej annat följer av vad i 4 § stadgas, för år räknat motsvara skillnaden mellan å ena sidan sammanlagda beloppet av folkpension i form av ålderspension till två makar samt å andra sidan sådan pension till ogift, pensionerna beräknade för år och under förutsättning att de börjat utgå från och med den månad varunder den pensionsberättigade fyllt sextiosju år.

3 §.

Kommunalt bostadstillägg skall, där kommun så beslutat, utgå till den, som åtnjuter ålderspension, förtidspension eller änkepension och är mantalsskriven inom kommunen, eller till där mantalsskriven hustru som åtnjuter hustrutillägg.

Kommunalt bostadstillägg utgår enligt de grunder kommunen bestämmer. Avvikelse från vad i 4 och 5 §§ stadgas må dock icke äga rum, och för rätt till kommunalt bostadstillägg må ej fordras viss tids bosättning inom kommunen eller uppställas annat därmed jämförligt villkor. Ej heller må, om Konungen så föreskriver, för pensionsberättigad, som är bosatt i ålderdomshem eller därmed likställt hem, utgå högre kommunalt bostadstillägg än som följer av sådan föreskrift.

Om kommuns beslut rörande kommunalt bostadstillägg skall riksförsäkringsverket ofördröjligen underrättas.

4 §.

Hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg minskas med en tredjedel av den pensionsberättigades årsinkomst i vad den må överstiga för den som är gift sjuhundrafemtio kronor och för annan ettusen kronor samt med ytterligare en tredjedel i vad årsinkomsten må överstiga för den som är gift ettusenfemtio kronor och för annan ettusenfyrahundra kronor.

Minskning skall, där rätt till såväl hustrutillägg som kommunalt bostadstillägg föreligger, göras först å bostadstillägget och därefter å hustrutillägget.

5 §.

Med årsinkomst avses i denna lag den inkomst, för år räknat, som någon kan antagas komma att åtnjuta under den närmaste tiden. Såsom inkomst räknas icke allmänt barnbidrag, folkpension, tilläggspension enligt lagen om allmän försäkring till den del pensionen jämlikt 9 kap. 2 § nämnda lag föranlett minskning av barntillägg som där avses, livränta eller sjukpenning jämte barntillägg som avses i 17 kap. 4 § nyssnämnda lag i vad den enligt samma lagrum avdragits från pension, ersättning på grund av sjukförsäkring i allmän försäkringskassa eller understöd som någon på grund av skyldskap eller svågerlag må vara föranledd att utgiva.

Vid uppskattning av förmögenhets avkastning skall denna höjas med tio procent av det belopp, varmed förmögenheten må överstiga för den som är gift femtontusen kronor och för annan tjugutusen kronor.

Värdet av naturaförmåner skall uppskattas efter regler, som fastställas av Konungen.

I fråga om makar skall årsinkomsten för envar av dem beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda årsinkomst och värdet av förmögenhet beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda förmögenhet.

Årsinkomst avrundas för envar pensionsberättigad till närmaste hela tiotal kronor.

6 §.

Har för någon som åtnjuter hustrutillägg årsinkomsten ökats till sådant belopp att rätt till sådan förmån ej längre tillkommer henne, indrages förmånen. Sker eljest mera avsevärd ändring i den inkomst, efter vilken hustrutillägget blivit bestämt, må detta i enlighet därmed ökas eller minskas.

Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning, där för någon som åtnjuter kommunalt bostadstillägg förhållandena så ändrats att rätten till tillägget därav påverkas.

7 §.

Därest någon beträffande sina eller sin makes ekonomiska förhållanden åberopar oriktig uppgift av beskaffenhet att kunna påverka rätten till förmån enligt denna lag, ehuru skäligen kunnat påfordras att uppgiften varit riktig, skall ansökning om hustrutillägg eller kommunalt bostadstillägg av-

slås och redan beviljad sådan förmån indragas; ock må därvid viss tid bestämmas under vilken rätten till förmånen skall vara förverkad.

Vad nu sagts skall, där skäl därtill föreligga, gälla jämväl därest någon utan vederlag eller mot uppenbarligen otillräckligt vederlag avhänt sig inkomst eller egendom i sådan myckenhet att avhändelsen avsevärt inverkar vid beräkningen av hustrutillägg eller kommunalt bostadstillägg, ehuru han bort förutse att avhändelsen skulle kunna påverka rätten till sådan förmån för honom själv eller maken. I fall som nu sagts må ock i stället för eller jämte påföljd, som i första stycket sägs, vid fastställandet av den pensionsberättigades årsinkomst så anses som om han fortfarande, helt eller delvis, vore i besittning av inkomst eller egendom som han avhänt sig.

8 §.

Den som åtnjuter hustrutillägg eller kommunalt bostadstillägg är pliktig att, om hans eller hans makes ekonomiska förhållanden väsentligt förbättrats, utan oskäligt dröjsmål meddela detta till den allmänna försäkringskassa, inom vars verksamhetsområde han senast blivit mantalsskriven. Enahanda skyldighet åligger honom, om han åtnjuter kommunalt bostadstillägg och mantalsskrives å annan ort än tillförne, så ock om han ingår äktenskap eller om hans äktenskap upplöses genom makens död eller annorledes. Är den som åtnjuter tillägget omyndig åvilas anmälningsskyldigheten förmyndaren. Uppbäres förmånen av myndighet eller av annan person än den pensionsberättigade eller dennes förmyndare, är jämväl sådan myndighet eller person anmälningsskyldig.

Har någon försummat den honom enligt första stycket åvilande skyldigheten att upplysa om ändrade förhållanden, må, där försummelsen inverkat på rätten till eller beloppet av hustrutillägg eller kommunalt bostadstillägg och icke kan anses ursäktlig, sådan förmån indragas såsom i 7 § första stycket stadgas.

9 §.

Gift pensionsberättigad, vilken stadigvarande lever åtskild från sin make, skall, där ej särskilda skäl till annat föranleda, vid tillämpningen av denna lag likställas med ogift pensionsberättigad.

Med gift pensionsberättigad likställes pensionsberättigad, som stadigvarande sammanbor med annan, med vilken den pensionsberättigade varit gift eller har eller har haft barn.

10 §.

Ärende angående förmån enligt denna lag skall i allmän försäkringskassa prövas av den försäkringsnämnd, inom vars verksamhetsområde den pensionsberättigade är mantalsskriven.

11 §.

Ansökan om förmån enligt denna lag skall innehålla nödiga upplysningar för bedömande av sökandens rätt ävensom en av sökanden och, om han är gift, hans make underskriven förklaring på heder och samvete att de lämnade upplysningarna äro med sanningen överensstämmande. För omyndig sökande skall förklaringen avgivas av förmyndaren.

12 §.

Där ej annat följer av vad ovan sägs skall vad i lagen om allmän försäkring eller eljest är stadgat om folkpension äga motsvarande tillämpning med avseende å förmån enligt denna lag.

13 §.

De närmare föreskrifter, som finnas erforderliga för tillämpningen av denna lag, meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av riksförsäkringsverket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1963.

Hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg, som vid utgången av år 1962 åtnjutes av den som är berättigad till motsvarande förmån enligt denna lag, skall utan särskild ansökan övergå till förmån enligt sagda lag.

Förslag
till
Lag om finansiering av folkpensioneringen

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Till bestridande av kostnaderna för folkpensioneringen skola utgå bidrag i enlighet med vad nedan stadgas. I övrigt skola kostnaderna bestridas av statsmedel.

2 §.

Såsom bidrag till kostnaderna för folkpensioneringen skall, såvitt ej annat följer av vad i andra stycket sägs, envar erlägga folkpensionsavgift för år, då för honom beräknats till statlig inkomstskatt taxerad inkomst, under förutsättning att han vid utgången av detta år fyllt minst aderton och högst sextiosex år, att han varit här i riket mantalsskriven för året näst före taxeringsåret samt att han vid tidpunkten för tryckningen av stomme till inkomstlängd för taxeringsåret var svensk medborgare.

Folkpensionsavgift skall icke erläggas av den, som för december månad året näst före taxeringsåret åtnjutit folkpension i form av ålderspension eller förtidspension, eller för den, som avlidit före ingången av året näst före taxeringsåret. Ej heller skall folkpensionsavgift erläggas av den, för vilken den till statlig inkomstskatt taxerade inkomsten icke uppgår till ettusentvåhundra kronor eller, om han skall taxeras enligt för gift skattskyldig gällande bestämmelser samt den med vilken han skall taxeras gemensamt icke enligt vad förut sagts är fritagen från skyldighet att erlägga folkpensionsavgift, den sammanlagda taxerade inkomsten för dem som taxeras gemensamt icke uppgår till ettusentvåhundra kronor.

3 §.

Folkpensionsavgift skall utgå med fyra procent av den avgiftspliktiges till statlig inkomstskatt taxerade inkomst med de begränsningar som nedan sägs.

Avgiftspliktiga, som taxeras enligt för gift skattskyldig gällande bestämmelser, skola erlägga avgift med sammanlagt högst sexhundra kronor. Därvid skall iakttagas, att om vardera har en taxerad inkomst överstigande sju tusenfemhundra kronor, envar påföres pensionsavgift med trehundra kronor. Om endast den ene har en taxerad inkomst överstigande sju tusenfemhundra kronor, minskas i förekommande fall dennes avgift så att sammanlagda beloppet av avgifterna ej överstiger sexhundra kronor.

Annan avgiftspliktig än som avses i andra stycket skall erlägga avgift med högst sexhundra kronor.

Folkpensionsavgift avrundas i förekommande fall nedåt till närmaste hela kronotal.

4 §.

Har avgiftspliktig avlidit och efterlämnat bodelägare, som vid hans frånfälle var beroende av honom för sin försörjning, och har dödsboet att erlägga kvarstående eller tillkommande skatt, vari ingår folkpensionsavgift, under uppbördstermin, som äger rum eller avslutas efter dödsfallet, äger beskattningsnämnd, där ömmande omständigheter äro för handen, att efter framställning från dödsboet medgiva befrielse från erläggande helt eller delvis av avgiften. Befrielse må dock icke avse avgift, som påförts i anledning av eftertaxering till statlig inkomstskatt och som rätteligen skolat erläggas under uppbördstermin, vilken ägt rum före dödsfallet.

Framställning som avses i första stycket skall avlämnas senast under andra kalenderåret efter dödsåret.

I fråga om besvär över beskattningsnämnds beslut som i första stycket sägs skall motsvarande gälla som finnes i taxeringsförordningen stadgat beträffande besvär över beslut enligt 15 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt.

5 §.

Folkpensionsavgift påföres i den kommun, där för den avgiftspliktige beräknats till statlig inkomstskatt taxerad inkomst.

Om debitering och uppbörd av folkpensionsavgifter är i övrigt stadgat i uppbördsförordningen.

6 §.

Kommun skall för varje år bidra till kostnaderna för folkpensioneringen med

dels viss andel, motsvarande en tiondels procent för varje fullt tiotal skatteören per invånare i kommunen, av kostnaderna för följande förmåner, som under året utbetalats för inom kommunen mantalsskrivna pensionsberättigade, nämligen förtidspensioner jämte barntillägg, änkepensioner i anledning av dödsfall, som inträffat före den 1 juli 1960, samt hustrutillägg, dock högst tre femtedelar av nämnda kostnader,

dels ock viss andel, motsvarande en femtedels procent för varje fullt tiotal skatteören per invånare i kommunen, av kostnaderna för kommunala bostadstillägg, som under året utbetalats för pensionsberättigade, mantalsskrivna inom kommunen, dock högst fyra femtedelar och lägst en fjärdedel av sagda kostnader.

7 §.

Vid bestämmandet av antalet skatteören per invånare i kommunen skall hänsyn tagas till det antal skattekoronor och skatteören, som enligt kom-

munalskattelagen påförts de till kommunen skattskyldiga i taxeringslängden för året med däri intill årets utgång införda ändringar eller gjorda tilllägg, samt till antalet invånare vid årets ingång.

8 §.

Varje kommuns bidrag uträknas av riksförsäkringsverket.

9 §.

De närmare föreskrifter, som finnas erforderliga för tillämpningen av denna lag, meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av riksförsäkringsverket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1963, då lagen den 30 juni 1947 (nr 398) om kommunernas bidrag till kostnaderna för folkpensioneringen upphör att gälla.

Förekommer i lag eller författning hänvisning till eller avses eljest stadgande, som ersatts genom bestämmelse i den nya lagen, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

Äldre bestämmelser skola alltjämt gälla i fråga om pensionsavgifter, som påföras för år 1963 eller tidigare år, ävensom beträffande kommunernas bidrag till kostnaderna för folkpensioneringen avseende år 1962 och tidigare år.

Motivering till förslaget till lag om allmän försäkring

Lagen har i förslaget fått rubriken *lag om allmän försäkring*. Att försäkringen är allmän innebär att den i princip är avsedd att omfatta landets hela befolkning. Lika litet som i den tidigare socialförsäkringslagstiftningen får begreppet försäkring uppfattas såsom liktydigt med motsvarande begrepp i lagarna om försäkringsavtal och om försäkringsrörelse. Dessa båda lagar blir inte tillämpliga på den nu ifrågavarande lagen.

Lagen har uppdelats i sju olika avdelningar. Första avdelningen innehåller vissa grundläggande bestämmelser som i stort är gemensamma för de olika försäkringsgrenarna. Avdelningarna 2—4 behandlar var för sig de tre försäkringsgrenar, som är sammanförda i lagen, nämligen sjukförsäkringen, folkpensioneringen och tilläggspensioneringen. Moderskapsförsäkringen föreslås uppgå i sjukförsäkringen. Femte avdelningen omfattar för pensioneringen gemensamma bestämmelser. Sjätte avdelningen innehåller regler för försäkringens administration och finansiering samt därutöver vissa gemensamma bestämmelser. Sjunde avdelningen slutligen behandlar de inom systemets ram administrerade frivilliga försäkringarna, nämligen den frivilliga sjukpenningförsäkringen och den frivilliga pensionsförsäkringen.

FÖRSTA AVDELNINGEN

Inledande bestämmelser

1 kap. Försäkringens omfattning m. m.

1 §.

I paragrafens första stycke anges vilka försäkringsgrenar lagen omfattar. De tre grenarna regleras nu i lagarna om allmän sjukförsäkring, om folkpensionering och om försäkring för allmän tilläggspension.¹ I den nya lagen har emellertid som närmare kommer att framgå av det följande därjämte fogats in bestämmelser som återfinnes i en del andra närstående lagar och författningar.

Enligt andra stycket är till den allmänna försäkringen anslutna en frivillig sjukpenningförsäkring och en frivillig pensionsförsäkring. Dessa båda försäkringsanordningar har sin motsvarighet i den frivilliga sjukpenningförsäkring, som regleras i SFL, och i den nuvarande frivilliga statliga pensionsförsäkringen (pensionsstyrelsens frivilliga försäkring). De ingår ej i den allmänna försäkringen men är nära knutna till denna, framförallt i administrativt hänseende.

2 §.

Denna paragraf anger vilka organ som skall handha försäkringens administration. I enlighet med beslut av årets riksdag i anledning av proposition nr 45 har fr. o. m. den 1 juli i år pensionsstyrelsen och riksförsäkringsanstalten ersatts av ett enda centralt ämbetsverk, benämnt riksförsäkringsverket.

På det lokala planet skall förvaltningen handhas av de allmänna försäkringskassorna och de övriga organ, som Konungen bestämmer. Försäkringens administration avses skola i första hand vila på den organisation som byggts upp inom sjukförsäkringen. Denna organisation skall undergå väsentliga förändringar i syfte att göra den skickad att möta de ökade krav som kommer att ställas på den. Beträffande den närmare utformningen av den nya organisationen hänvisas till förenämnda proposition och riksdagens i anledning därav fattade beslut. Liksom hitintills kommer de lokala skattemyndigheterna att medverka vid bestämmande av pensionsgrundande inkomst inom försäkringen för tilläggspension.

¹ Dessa lagar benämnes i det följande SFL, FPL och TPL. Hänvisningar till dessa lagar avser deras lydelse efter de år 1961 vidtagna ändringarna (se SFS nr 254, 258 och 259).

Benämningen allmän sjukkasse har i förslaget utbytt mot benämningen allmän försäkringskasse, som bättre återspeglar den funktion kassorna kommer att få inom det samlade systemet.

3 §.

Genom förevarande paragraf anges den personkrets som omfattas av försäkring enligt lagen. Bestämmelserna har motsvarigheter i 5 och 6 §§ SFL, 1 § FPL och 2 § TPL.

Enligt 5 § SFL är — med vissa i paragrafens tredje stycke angivna undantag — varje svensk medborgare, som är bosatt här i riket, liksom den som utan att vara svensk medborgare är bosatt och mantalsskriven i riket, genom medlemskap i allmän sjukkasse obligatoriskt sjukförsäkrad från och med ingången av kalendermånaden närmast efter den varunder han fyllt 16 år. Sjukvårdsförsäkringen omfattar därjämte barn som icke uppnått nämnda ålder under förutsättning antingen att någon av föräldrarna (adoptivföräldrarna, fosterföräldrarna) är försäkrad eller att barnet bortsett från åldersvillkoret uppfyller rekvisiten för att vara försäkrat (6 § SFL). Berättigad till folkpension är enligt 1 § FPL svensk medborgare som fyllt 16 år och är mantalsskriven inom riket. Försäkringen för tilläggspension omfattar, enligt 2 § första och andra styckerna TPL, från och med det kalenderår under vilket vederbörande fyller sexton år alla svenska medborgare ävensom dem som utan att vara svenska medborgare är mantalsskrivna i riket. Tredje stycket i samma paragraf stadgar därjämte att den som tillgodoräknats pensionspoäng i systemet är försäkrad även om han icke längre skulle uppfylla de nyss angivna kriterierna.

De nu återgivna reglerna inom de olika försäkringsgrenarna är utformade med tanke på de behov att avgränsa försäkringskollektiven som föreligger inom varje särskild gren. Inom sjukförsäkringen är bestämmelserna betingade av den speciella utformning denna försäkringsform har med försäkringstillhörigheten grundad på medlemskap i var för sig fristående allmänna sjukkassor. Rätten till sjukvårdsförmåner för dem som är under 16 år är i princip knuten till föräldrarnas, i första hand faderns, medlemskap.

När det gäller att ange den omfattning lagen om allmän försäkring skall ha i personellt hänseende har valts metoden att först, såsom sker i förevarande paragraf, dra upp de yttre gränserna för personkretsen för dem som ålägges förpliktelser eller tillerkännes självständig rätt till förmån i någon form. I de olika specialavsnitten återfinnes sedan närmare regler angående de skilda försäkringsgrenarna. Med utgångspunkt från den omfattning de olika socialförsäkringsgrenarna nu har anges i förevarande paragraf, att svenska medborgare ävensom de som utan att vara svenska medborgare är mantalsskrivna i riket skall vara försäkrade enligt lagen.

Därjämte upptages i andra stycket den bestämmelse som nu återfinnes i 2 § tredje stycket TPL.

Att en person är försäkrad innebär icke i och för sig att han omfattas av alla förpliktelser eller har rätt till alla förmåner enligt lagen. Närmare besked om i vilken utsträckning så är fallet lämnas för de olika grenarna i de följande avdelningarna. I vissa fall är det möjligt att en person, som icke är försäkrad, kommer i åtnjutande av förmåner från försäkringen. Sålunda kan exempelvis en utlänning som icke är mantalsskriven här i riket komma att uppbära familjepension från tilläggs pensioneringen. Då rör det sig emellertid inte om en självständig rätt som grundar sig på pensionstagarens egen försäkring, utan rätten härleder sig från en person, som varit försäkrad enligt lagen.

Tillhörigheten till försäkringen är obligatorisk. Undantagande från försäkringen för dem som enligt vad i lagen stadgas omfattas av densamma är möjligt endast i den utsträckning som framgår av stadgandena i 3 kap. 1 § fjärde stycket och 16 § första stycket samt 11 kap. 7 §. För den som inte omfattas av systemet enligt lagen är någon form av frivilligt inträde i försäkringen inte möjlig.

4 §.

Denna paragraf motsvarar 9 § första stycket SFL och innehåller regler om inskrivning i allmän försäkringskassa.

Det är nödvändigt att de som är sjukpenningförsäkrade inom sjukförsäkringen är registrerade i någon form. En registrering måste ligga till grund såväl för bestämmande av förmånerna som för avgiftsberäkningen. I enlighet härmed föreskrives i denna paragraf, att här i riket bosatt försäkrad skall från och med den månad varunder han uppnår 16 års ålder vara inskriven hos allmänna försäkringskassan för den ort där han är mantalsskriven. För här i riket bosatt men inte mantalsskriven försäkrad gäller specialregler om kassatillhörigheten, överensstämmande med de nuvarande.

Det har ansetts oegentligt att längre använda konstruktionen med medlemskap i kassa för att ange förhållandet mellan den försäkrade och den kassa han tillhör. De funktioner som allmänna språkbruket förbinder med beteckningen medlemskap i en sammanslutning återfinnes numera endast i ringa grad i relationen mellan en försäkrad och den allmänna sjukkassa han tillhör. Lagen betecknar därför i stället vederbörande såsom inskriven hos kassan. Ändringen innebär inte någon skillnad i sak mot vad f. n. gäller.

5 §.

Denna paragraf motsvarar 10 § SFL och innehåller bestämmelser om när inskrivning i allmän försäkringskassa skall ske och om avförande av försäkrad ur registret över inskrivna försäkrade.

I första stycket stadgas att kassan skall skriva in försäkrad så snart kassan erhållit kännedom om att han skall vara inskriven hos kassan. Beträffande dem som mantalsskrives här i riket kan förutsättas att kassorna erhåller tillfyllestgörande uppgifter för inskrivningen från folkbokföringen. Detta är inte alltid fallet beträffande sådana som ej är mantalsskrivna i riket. Enligt stadgande i andra stycket åligger det försäkrad som inte är mantalsskriven att inom två veckor från den tidpunkt då sådant förhållande inträdde att han skall vara inskriven — d. v. s. tidpunkten för bosättningen här i landet — anmäla sig hos kassan. Göres anmälan inom sådan tid skall inskrivningen ske med verkan från tidpunkten för bosättningen i riket. I annat fall får inskrivningen icke tillbakaverkande kraft, utan den faktiska tidpunkten för inskrivningen bildar utgångspunkt vid bedömning av de rättsverkningar, som är knutna därtill.

I tredje stycket ges bestämmelser om att kassa skall från sitt register avföra försäkrad, beträffande vilken det kommit till kassans kännedom att han ej längre är bosatt i riket, ävensom försäkrad vilken inskrives hos annan kassa. I sistnämnda hänseende motsvarar stadgandet i viss mån 12 § första och andra styckena SFL.

En jämförelse med reglerna i 3 kap. ger vid handen, att en försäkrad går förlustig rätten till sjukpenning och moderskapspenning i och med avflyttningen ur riket, oaktat vederbörande jämlikt bestämmelserna i 3 § första stycket kan vara att betrakta som försäkrad enligt lagen. Så länge han är försäkrad är han dock bibehållen vid sin rätt till sjukvårdsersättning enligt 2 kap., såframt vården meddelas här i Sverige. Vissa särregler för sådana fall gäller dock enligt 2 kap. 9 §.

Förslaget innehåller ingen motsvarighet till 12 § tredje stycket SFL. Vad där föreskrives torde gälla utan uttryckligt stadgande.

6 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelser angående basbeloppet. Den motsvarar 10 § TPL och utgör samtidigt — i förening med den konstruktion som i övrigt ges folkpensionsförmånerna i förslaget — en ersättning för reglerna i 6 § FPL.

Inom tilläggspensioneringen har basbeloppet till uppgift dels att bilda underlag när det gäller att bestämma i vad mån inkomst av förvärvsarbete skall vara pensionsgrundande och föranleda avgiftsskyldighet, dels att utgöra grunden för värdesäkringsmekanismen i systemet. Härav följer att basbeloppet måste vara indexreglerat.

Även inom folkpensioneringen anpassas pensionerna till förändringar i det allmänna prisläget genom en indexreglering. Angående denna indexreglering gäller, att socialstyrelsen skall verkställa beräkning av förhållandet mellan det allmänna prisläget under varje månad och prisläget i december 1951. Senast den 5 i andra månaden efter den som beräkningen avser

fastställer Kungl. Maj:t på grundval härav det procenttal (pensionspristalet) som utmärker angivna förhållande. Sålunda fastställt pensionspristal skall gälla under tredje månaden efter den, som beräkningen avser. För varje hel mångfald av tre, varmed pensionspristalet överstiger 100, utgör indextillägget för år räknat 40 kr. för gift pensionsberättigad, vars make åtnjuter ålderspension eller invalidpension eller sjukbidrag eller vars hustru uppbär hustrutillägg, ävensom för hustru, som uppbär hustrutillägg, samt 50 kr. för annan pensionsberättigad. Om pensionspristalet, efter att ha stigit med hel mångfald av tre, åter nedgår, skall indextillägget utgå efter oförändrade grunder, så länge pensionspristalet överstiger närmast lägre hela mångfald av tre. Förändringarna i det allmänna prisläget mätes med tillhjälp av konsumentprisindex, och pensionspristalet för en viss månad bygger således på konsumentprisindextalet tre månader tidigare.

I TPL har en sammankoppling med indexregleringen inom folkpensioneringen skett på så sätt, att basbeloppet angivits utgöra 4 000 kronor multiplicerat med det tal, som anger förhållandet mellan det vid varje tidpunkt gällande pensionspristalet enligt FPL och pensionspristalet för december 1957. Då sistnämnda pensionspristal bygger på prisläget i september 1957 är det alltså i realiteten förhållandena sistnämnda månad som bildar utgångspunkt vid indexberäkningen.

Sammanmältningen av folkpensioneringen och tilläggs pensioneringen i ett system förutsätter enhetlighet i värdeförändringarna. En praktisk och ändamålsenlig lösning vid utformande av reglerna om indexregleringen i en enhetlig pensionslagstiftning synes vara att inom båda pensionsformerna begagna basbeloppet som underlag. Tilläggs pensioneringen är konstruerad med iakttagande av att basbeloppet skall användas vid beräkning av förmåner och avgifter. Det är även möjligt att på motsvarande sätt uttrycka förmånerna inom folkpensioneringen såsom procentdelar av det vid varje tidpunkt gällande basbeloppet. Genom att basbeloppet följer skiftningar i prisläget kommer då pensionsförmånernas storlek att anpassas efter prisutvecklingen. Föreliggande förslag bygger på denna tanke. Så anges exempelvis i 6 kap. 2 § första stycket ålderspensionsbeloppet till en pensionär, vars make ej är berättigad till folkpension, till 90 procent av basbeloppet, d. v. s. 3 600 kronor, om man utgår från ett basbelopp av 4 000 kronor.

Vid indexreglering av basbeloppet gäller det först att finna en utgångspunkt för beräkningen som är lämplig med hänsyn till att det här skall röra sig om en gemensam bas för folk- och tilläggs pensioneringen. Inom tilläggs pensioneringen är utgångspunkten pensionspristalet för december 1957, d. v. s. allmänna prisläget i september samma år. Denna tidpunkt lämpar sig väl även för folkpensioneringens del med tanke på att statsmakterna vid sina uttalanden angående den framtida folkpensionsnivån — 3 600 kronor för ensamstående och 5 400 kronor för äkta makar år 1968 — utgått från 1957 års penningvärde. Prisläget i september 1957 bör följ-

aktligen väljas som utgångspunkt vid indexberäkningen. Det synes därvid inte nödvändigt att gå vägen över ett särskilt pensionspristal. Vad man velat ernå genom att införa ett sådant tal i beräkningen inom folkpensioneringen synes man bättre kunna nå fram till på annat sätt.

Basbeloppet för en månad uttryckes i förevarande paragraf såsom 4 000 kronor multiplicerat med det tal, som anger förhållandet mellan det allmänna prisläget under tredje månaden före den som basbeloppet avser och prisläget i september 1957. Emellertid måste denna regel kompletteras med anordningar till förhindrande av alltför täta skiftningar i basbeloppet. Om man inte inför någon särskild marginalspärr kan resultatet nämligen bli att basbeloppet ändras för varje månad. Särskilt stor risk för täta ändringar föreligger då indexvärdet ligger i närheten av en gräns som skiljer mellan två basbeloppsvärden och prisläget undergår smärre förskjutningar uppåt och neråt. En obetydlig prisförskjutning åt ena hållet kan då utlösa en ändring. En lika obetydlig prisförskjutning i den andra riktningen ger sedan upphov till ny ändring av basbeloppet. Täta ändringar av de utgående förmånernas storlek kan knappast anses ha något berättigande i den mån inte ändringarna är föranledda av väsentliga prisförändringar. Ur administrativ synpunkt är det även en fördel att pensionerna inte behöver räknas om alltför ofta.

Inom folkpensioneringens indexregleringssystem har problemet med marginalspärr lösts på så sätt att för att ändring av antalet indextillägg skall ske i princip kräves en förändring av pensionspristalet med tre enheter, motsvarande en prislägesförändring av tre procent i förhållande till utgångsläget för indexregleringen (pensionspristalet i anslutning till prisläget i december 1951 = 100). I förevarande paragraf har en motsvarande regel uttryckts så, att en ökning av jämförelsetalet ej skall föranleda höjning av basbeloppet med mindre talet stigit med minst tre procent sedan närmast föregående ändring av basbeloppet vidtogs samt att, därest jämförelsetalet efter att ha föranlett höjning av basbeloppet åter nedgår, basbeloppet skall lämnas oförändrat så länge talet icke nedgått med minst tre procent.

Liksom nu gäller enligt TPL skall vid beräkningen av basbeloppet avrundning ske till närmaste hundratal kronor.

De närmare reglerna angående indexberäkningen får utfärdas av Kungl. Maj:t i administrativ ordning. Här må blott framhållas att man vid bestämmande av det allmänna prisläget jämväl i fortsättningen torde böra utgå från konsumentprisindex.

Det bör framhållas, att medan det nuvarande systemet med indextillägg inom folkpensioneringen inte ger någon prisförändringskompensation beträffande de delar av folkpensionen, som motsvaras av standard- och indextillägg, genom det framlagda förslaget erhålles en värdesäkring med avseende å *hela* folkpensionsbeloppet. En sådan anordning är erforderlig

för ett fullföljande av statsmakternas beslut rörande folkpensionernas framtida belopp, vilka i dessa beslut anges i 1957 års penningvärde. I det följande föreslås jämväl tilläggsförmåner till folkpension uttryckta såsom procentdelar av basbeloppet. Även dessa förmåner kommer därigenom att följa förändringarna i prisläget i motsats till vad fallet är för närvarande.

Som exempel på tillämpning av den föreslagna regeln må anföras följande. Basbeloppet för april 1963 skall räknas ut. Först söker man upp det indextal, som anger prisläget i januari 1963. Om prisläget i september 1957 sättes = 100 finner man att detta indextal är exempelvis 111. Basbeloppet

för april 1962 blir då $\frac{111}{100} \times 4\,000 = 4\,440$, avrundat 4 400 kronor. För att

höjning av basbeloppet sedan skall ske krävs att det jämförelsetal, som anger förhållandet mellan prisläget vederbörande månad och prisläget

i september 1957, (i exemplet $\frac{111}{100} = 1,11$) stigit med minst tre procent (i

exemplet med tre procent av 1,11 eller 0,0333 till 1,1433). Finner man, då basbeloppet för maj 1962 skall räknas ut, att pristalet för februari var

114,00 blir jämförelsetalet $\frac{114}{100} = 1,1400$, d. v. s. ökningen uppgår icke till

fulla tre procent och någon omräkning av basbeloppet göres ej. Då basbeloppet för juni skall beräknas visar det sig att pristalet för mars var

115,00. Man får då jämförelsetalet $\frac{115}{100} = 1,1500$, d. v. s. ökningen överstiger

tre procent jämfört med de siffror som låg till grund för basbeloppet för april. Nytt basbeloppsvärde skall då räknas ut. Det nya basbeloppet blir

$= \frac{115}{100} \times 4\,000 = 4\,600$ kronor.

ANDRA AVDELNINGEN

Sjukförsäkring

2 kap. Om sjukvårdsersättning

1 §.

Denna paragraf innehåller de bestämmelser om rätt till ersättning för sjukvårdsförmåner, som nu återfinnes i 13 § SFL. I anslutning till vad som stadgas i 3 § i detta kapitel har tandläkarvård upptagits såsom berättigande till ersättning. Bestämmelserna har vidare utvidgats till att även omfatta s. k. merprestationer, som nu behandlas i 18 § SFL och i förslaget i 7 § detta kapitel.

2 §.

Paragrafen motsvarar i första hand 14 § SFL; stadgandet i 14 § andra stycket om tandläkarvård återfinnes dock i 3 § detta kapitel. I första stycket har inrymts bestämmelsen i 4 § SFL om att med läkarvård icke skall avses vård, vilken lämnas försäkrad som åtnjuter sjukhusvård. Någon särskild definition på begreppet läkare upptages inte i lagförslaget. När det gäller läkarvård, som meddelas i Sverige, bör det utan särskilt stadgande stå klart att med läkare avses den som äger behörighet att utöva läkaryrket här i riket.

3 §.

Första stycket i denna paragraf motsvarar 14 § andra stycket SFL. Andra stycket bygger på förslag av socialpolitiska kommittén. Bestämmelserna i tredje stycket ansluter till motsvarande stadgande i föregående paragraf. Tandläkarvård i lagens mening kan endast meddelas av den som är behörig att utöva tandläkarkonsten här i riket.

4 §.

De två första styckena motsvarar 15 § SFL.

I tredje och fjärde styckena återfinnes definitioner på begreppen sjukhusvård och sjukhus. Bestämmelserna har motsvarighet i 4 § SFL. Termen sjukvårdsanstalt har utmönstrats såsom icke erforderlig.

5 §.

Paragrafen upptar de grundläggande reglerna angående rätt till ersättning för resekostnad i samband med läkarvård, tandläkarvård i vissa fall

och sjukhusvård. I motsats till vad nu gäller enligt 16 och 17 §§ SFL innehåller förslaget inga närmare bestämmelser angående ersättningens storlek och förutsättningarna för rätt till ersättning. Sådana bestämmelser avses skola inflyta i en särskild av Konung och riksdag gemensamt antagen författning. Med hänsyn till den detaljerade naturen hos de bestämmelser det här är fråga om, vilket bland annat påkallar tid efter annan återkommande justeringar, har det ansetts mindre ändamålsenligt att intaga reglerna i ett lagverk av föreliggande slag.

Det må påpekas att, i enlighet med socialpolitiska kommitténs förslag, reseersättning inte skall utgå vid tandläkarvård enligt 3 § andra stycket.

6 §.

Bestämmelserna i denna paragraf om ersättning för förlossningsutgifter ersätter 3 § lagen om moderskapshjälp.

7 §.

Denna paragraf motsvarar 18 § SFL.

8 §.

Paragrafen motsvarar 19 § SFL.

9 §.

Denna paragraf handlar om sjukvårdsersättning åt försäkrade som icke är bosatta i riket och tar i första hand sikte på svenska medborgare som är bosatta utomlands, de s. k. utlandssvenskarna. Paragrafen ersätter härutinnan förordningen den 29 augusti 1958 (nr 460) om sjukhjälp i vissa fall åt svenska medborgare, som icke äro bosatta i riket. Enligt nämnda förordning föreligger rätt till ersättning endast såvida vårdbehovet uppkommit under vistelse i riket. I det föreliggande förslaget har rätten utsträckt till att även gälla för det fall att vårdbehovet uppkommit utom riket i land där den försäkrade ej kunnat erhålla tillfredsställande vård, för vilken ersättning utgår jämlikt utländsk lagstiftning eller på grund av överenskommelse med främmande makt. Utvidgningen ger svenska medborgare, som vistas i länder med mindre väl utvecklad sjukvård eller socialförsäkring, möjlighet att då de söker sig till hemlandet för vård komma i åtnjutande av samma sjukvårdsförmåner som här i riket bosatta svenskar.

Förutom på utlandssvenskarna kan bestämmelserna i denna paragraf bli tillämpliga på utlänningar, som avflyttat ur landet men vilka fortfarande är mantalsskrivna här.

10 §.

Denna paragraf motsvarar 20 § SFL. Formuleringen av första stycket har undergått en mindre jämkning.

3 kap. Om sjukpenning och moderskapspenning

1 §.

Förevarande paragraf innehåller de grundläggande reglerna för inplacering i sjukpenningklass och motsvarar bestämmelserna i 8 § och 22 § andra stycket SFL. I enlighet med socialförsäkringskommitténs förslag (kap. 18) skall all inkomst av förvärvsarbete — icke såsom hitintills enbart inkomst av tjänst — läggas till grund vid bestämmande av den försäkrades inplacering i sjukpenningklass, som medför rätt till tilläggssjukpenning. Med hänsyn till att olika regler skall gälla rörande finansiering och, om den försäkrade så önskar, i fråga om karenstid beträffande å ena sidan sjukpenning på grund av inkomst av tjänst och å andra sidan sjukpenning på grund av inkomst av annat förvärvsarbete, måste de båda inkomstslagen skiljas från varandra vid sjukpenningklassplaceringen. Enligt socialförsäkringskommitténs förslag skall inkomst av anställning beaktas i första hand vid klassplaceringen och inkomst av annat förvärvsarbete i andra hand.

Med utgångspunkt från vad nu sagts har i paragrafens första stycke föreskrivits, att placeringen i sjukpenningklass tillika skall innefatta angivande av i vad mån den grundas på inkomst av anställning eller på inkomst av annat förvärvsarbete. Är båda inkomstslagen för handen, skall därvid placeringen anses hänförlig till inkomsten av anställning, såvitt avser den sjukpenningklass, i vilken den försäkrade skulle placeras med hänsyn enbart till sagda inkomst, och i övrigt till inkomsten av förvärvsarbete. Till belysning av innebörden härav kan anges följande exempel. En försäkrad har en inkomst av anställning uppgående till 10 000 kronor och dessutom en inkomst av annat förvärvsarbete om 5 000 kronor eller tillhopa 15 000 kronor. Med utgångspunkt från den i 4 § angivna sjukpenningklassstabellen skall han då med hänsyn till sin totala inkomst placeras i sjukpenningklass 13. Med hänsyn till sin inkomst av anställning skall han i detta fall placeras i sjukpenningklass 10.

Den nedre inkomstgränsen för inplacering i sjukpenningklass anges i paragrafen till en årsinkomst av 1 800 kronor i enlighet med socialförsäkringskommitténs förslag. Detta innebär en höjning jämfört med nuvarande gräns, 1 200 kronor. De som vid den nya lagens ikraftträdande är sjukpenningklassplacerade men till följd av höjningen av den ifrågavarande inkomstgränsen icke längre skulle vara sjukpenningförsäkrade skall dock enligt särskilt stadgande i 6 § i promulgationslagen alltjämt vara grundsjukpenningförsäkrade.

Andra stycket innehåller närmare bestämmelser rörande vad slags inkomst som skall läggas till grund för sjukpenningklassplaceringen. Inkomstbenämningarna ansluter till de i TPL brukade. Meningen är också att så långt möjligt likartade bedömningsgrunder skall ligga till grund när det gäller att avgränsa de inkomster som skall ge rätt till sjukpenning och rätt till pension. Det blir alltså i båda fallen samma arbetstagarbegrepp som

kommer att ligga till grund för bestämmande av vad som skall hänföras till inkomst av anställning, och kapitalinkomst skall ej i något fall tagas i beaktande. Detta innebär inte någon avvikelse från vad nu gäller inom sjukförsäkringen.

I analogi med vad nu gäller enligt 5 § andra stycket TPL, motsvarande 11 kap. 2 § andra stycket i förslaget, skall det vara möjligt att jämväl för sjukförsäkringens del träffa överenskommelser med verkan att inkomst, som eljest skulle vara hänförlig till inkomst av annat förvärvsarbete, blir att betrakta som inkomst av anställning. Stadgandet härom i denna paragraf har tillkommit efter samråd under hand med utredningen om s. k. beroende uppdragstagare. Utredningen avser att framlägga förslag i den angivna riktningen i ett betänkande som kan väntas inom kort. Av stadgandets lydelse framgår att överenskommelse med avseende på sjukförsäkringen blir gällande endast under förutsättning att samtidigt träffas motsvarande överenskommelse med avseende å tilläggs pensioneringen. Någon överenskommelse med giltighet enbart för sjukförsäkringen är alltså inte möjlig, medan däremot överenskommelse avseende tilläggs pensioneringen kan träffas utan att sjukförsäkringen beröres. Till stadgandet ansluter en bestämmelse i 19 kap. 1 § om att den som utgivit ersättningen har att erlägga avgift till sjukförsäkringen i fall av överenskommelse som här avses.

Tredje stycket innehåller regler om inkomstberäkning med avseende å sjukförsäkringen. Ehuru väl samma bedömningsgrunder skall tillämpas inom sjukförsäkringen och tilläggs pensioneringen när det gäller att avgöra om viss inkomst skall hänföras till inkomst av anställning eller till inkomst av annat förvärvsarbete, kan dock skiljaktigheter uppkomma vad gäller beräkningen av inkomstens storlek. Beträffande sjukförsäkringen är det fråga om en uppskattning av den förväntade *framtida* inkomsten — sjukpenningen skall ersätta det väntade inkomstbortfallet under en sjukperiod — medan beräkning av pensionsgrundande inkomst sker med utgångspunkt från faktiskt föreliggande inkomster under en *förfluten* tid, varvid inkomstberäkningen strikt ansluter till taxeringen till statlig inkomstskatt. Det är dock givet att man vid en bedömning, med sikte på sjukpenningklass placeringen, av den försäkrades *framtida* inkomstmöjligheter har att hämta viss ledning av redan föreliggande taxeringar. I särskilt hög grad blir detta fallet när det gäller att uppskatta inkomst av annat förvärvsarbete.

Sista stycket innehåller i anslutning till socialförsäkringskommitténs förslag ett stadgande om att undantagande från försäkringen för tilläggs pension även medför undantagande från sjukförsäkringen, såvitt avser rätt till tilläggs sjukpenning som svarar mot inkomst av annat förvärvsarbete. Det är inte möjligt att göra undantagande från sjukförsäkringen utan att göra undantagande från tilläggs pensioneringen. Ej heller kan undantagande från tilläggs pensioneringen ske utan att verkan som nu sagts inträder beträffande sjukförsäkringen.

2 §.

Förevarande paragraf innehåller regler om sjukpenningförsäkring för vissa icke förvärvsarbetsande kvinnor, de s. k. hemmafruarna, och ersätter bestämmelserna i 7 § andra stycket SFL. Enligt förslaget skall kvinnlig försäkrad, som är inskriven hos allmän försäkringskassa men vars inkomst av förvärvsarbete icke uppgår till det för sjukpenningklassplacering stadgade beloppet 1 800 kronor om året, under vissa omständigheter likväl vara sjukpenningförsäkrad. Förutsättning härför skall vara att hon är gift och stadigvarande sammanbor med sin make eller, i annat fall, med barn under 16 år eller ock med någon med vilken hon varit gift eller har eller har haft barn. Bestämmelserna ansluter sakligt nära till vad nu gäller. En utvidgning har dock skett beträffande personkretsen så att denna även skall omfatta kvinna som stadigvarande sammanbor med någon med vilken hon varit gift eller har eller har haft barn. Denna utvidgning står i samband med förra året beslutade ändringar i skattelagstiftningen, innebärande att kvinna som nyss sagts i skattehänseende behandlats som gift.

Motsvarighet till 7 § tredje och fjärde styckena SFL återfinns i 3 § och i 5 § andra stycket.

3 §.

Enligt denna paragraf uteslutes den som åtnjuter hel förtidspension eller åtnjöt sådan pension vid 67-årsålderns inträde från rätt till sjukpenning. Genom stadgandet om att sjukpenningklassplacering skall upphöra i fall då på grund av 4 kap. 3 § rätt till sjukpenning upphört ernås en anknytning till sistnämnda paragraf, så att klassplacering ej sker av den som ej kan komma i åtnjutande av sjukpenning. Bestämmelserna bygger på förslag av socialförsäkringskommittén i 19 kap. i betänkandet.

4 §.

Bestämmelserna i de tre första styckena motsvarar 22 § tredje stycket samt 25 § första och andra styckena SFL och är utformade i enlighet med socialförsäkringskommitténs förslag i kap. 18 av dess betänkande. Begreppet hempenning har försvunnit. Hempenning enligt nuvarande regler motsvaras av de sjukpenningbelopp, som framkommer sedan reduktion skett enligt tredje stycket i förevarande paragraf.

Fjärde stycket motsvarar 25 § tredje stycket första punkten SFL och anknyter jämväl till förslag av socialförsäkringskommittén.

5 §.

Bestämmelserna i denna paragraf om sjukpenningklassplacering motsvarar 11 § första—fjärde styckena SFL. De har utformats i anslutning till förslag i 12 och 19 kap. av socialförsäkringskommitténs betänkande. I första stycket har tillagts en erinran om att den försäkrades placering i sjukpenningklass alltid skall omprövas då undantagande från försäk-

ringen blir giltigt eller upphör att äga giltighet eller då förtidspension beviljas eller ändras i anledning av ändrad invaliditetsgrad.

Reglerna om ändrad placering i sjukpenningklass har avseende även på det fall att proportionen mellan inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete — exempelvis på grund av överenskommelse enligt 1 § andra stycket sista punkten — förändras, även om detta inte påverkar storleken av den sammanlagda sjukpenningen.

Förbudet i sista stycket mot placering i lägre sjukpenningklass avser givetvis även beslut om att den försäkrade ej längre skall vara placerad i sjukpenningklass.

6 §.

Stadgandet i första stycket om anmälningsskyldighet för den försäkrade i vad avser ändring i inkomstförhållandena motsvarar 45 § första stycket SFL. Anmälningsskyldighet föreligger även när ändringen i inkomstförhållandena endast innebär en förskjutning av förhållandet mellan inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete.

Andra stycket motsvarar 11 § femte stycket SFL.

7 §.

De två första styckena i denna paragraf motsvarar de tre första styckena i 21 § SFL. Sista stycket motsvarar sista stycket i 21 § SFL. Vissa redaktionella jämkningar har gjorts utan att bestämmelsernas sakliga innebörd därigenom ändras.

8 §.

Första stycket i denna paragraf överensstämmer med första punkten i 21 § fjärde stycket SFL. Andra punkten i sistnämnda lagrum ersättes genom 4 kap. 2 §.

Andra stycket innehåller en motsvarighet till vad i 7 kap. 3 § andra stycket stadgas med avseende å förtidspension.

Tredje stycket ansluter till vad socialförsäkringskommittén föreslagit i kap. 19 i sitt betänkande.

9 §.

Paragrafen innehåller regler om barntillägg till sjukpenning. Den motsvarar 24 § och 25 § tredje stycket andra punkten samt 6 § andra stycket SFL och har utformats i enlighet med förslag som framlagts av socialförsäkringskommittén i 17 kap. i betänkandet.

10 §.

Reglerna om karenstid återfinnes i denna paragraf. Första stycket är överensstämmande med första stycket i 26 § SFL. I de två närmast följande styckena upptages specialbestämmelser om karenstid för sådan del av sjuk-

penning, som svarar mot inkomst av annat förvärvsarbete. Bestämmelserna an knyter härutinnan till socialförsäkringskommitténs förslag i kap. 18 i betänkandet.

Fjärde stycket motsvarar 26 § andra och tredje styckena SFL. Femte stycket motsvarar 22 § sista stycket SFL.

11 §.

Denna paragraf bygger på socialförsäkringskommitténs förslag i kap. 18 i dess betänkande.

12—14 §§.

Reglerna i dessa paragrafer ersätter motsvarande bestämmelser i lagen om moderskapshjälp ävensom 23 § andra stycket SFL och ansluter till socialpolitiska kommitténs förslag. Termen moderskapspenning har i 12 § reserverats för sådan moderskapspenning enligt nuvarande lag som benämnes grundpenning.

Bestämmelsen i 12 § tredje stycket ersätter 5 § tredje stycket lagen om moderskapshjälp och grundar sig på förslag av socialpolitiska kommittén.

I det läge, som uppkommit med socialpolitiska kommitténs förslag, har i lagförslaget inte beaktats vad socialförsäkringskommittén i 18 kap. i betänkandet föreslagit om att förlängd karenstid för företagares tilläggssjukpenning även skall avse sådan sjukpenning som avses i 13 §.

15 §.

Denna paragraf motsvarar 23 § första stycket SFL och 7 § tredje stycket lagen om moderskapshjälp. Punkten f) i 23 § första stycket SFL har utgått i enlighet med socialförsäkringskommitténs förslag i 12 kap. i betänkandet.

16 §.

De båda första styckena i denna paragraf motsvarar de båda första styckena i 28 § SFL. Viss omarbetning av bestämmelserna har skett.

Stadgandet i tredje stycket i förevarande paragraf motsvarar 28 § femte stycket SFL.

Bestämmelsen i 28 § tredje stycket SFL angående kollektivavtalsöverenskommelse mellan arbetsgivare och arbetstagare om rätt för den förre att uppbära arbetstagares sjukpenning har ej medtagits i förslaget. Några sådana överenskommelser har inte redovisats under den tid SFL varit i kraft.

17 §.

Innehållet i första stycket i denna paragraf motsvarar punkterna d) och f)—h) i 27 § SFL. Motsvarigheterna till övriga stadganden i sistnämnda paragraf återfinnes i 20 kap. 3 och 5 §§.

4 kap. Särskilda bestämmelser om sjukförsäkring

1 §.

I förevarande paragraf regleras vilken allmänna försäkringskassa som skall utbetala ersättning från sjukförsäkringen. I analogi med vad nu gäller stadgas som en huvudregel att ersättning skall utgivas av den allmänna försäkringskassa hos vilken den försäkrade är inskriven eller, beträffande den som är under 16 år, hos vilken han skulle ha varit inskriven, om han uppfyllt åldersvillkoret. Ersättning åt annan försäkrad än nu sagts — det blir här i främsta rummet fråga om svenska medborgare som varken är mantalsskrivna eller bosatta i riket — skall utgivas av kassan för den ort där vården erhålles. Sistnämnda bestämmelse anknuter till vad nu föreskrives i 3 § förordningen den 29 augusti 1958 om sjukhjälp i vissa fall åt svenska medborgare, som icke äro bosatta i riket.

I fråga om sjukvårdersättning till barn under 16 år som skulle ha varit inskrivna hos allmän försäkringskassa, därest de uppfyllt åldersvillkoret, är nu gällande regler i 6 § SFL så utformade att barnet får sin ersättning från sjukkassa som någon av föräldrarna (fosterföräldrarna) tillhör. För barn som fostras av båda föräldrarna är det den sjukkassa fadern tillhör, som i första hand kommer i fråga. Sjukvårdersättning till barn, vars föräldrar (fosterföräldrar) inte är sjukkasmedlemmar, utges av sjukkassan för den ort där barnet är bosatt (9 § andra stycket jämfört med 6 § sista stycket SFL). De nu föreslagna lagreglerna syftar inte till någon ändring i praktiken i förhållande till vad sålunda gäller, eftersom man i allmänhet torde kunna räkna med att ett barn är mantalsskrivet eller bosatt på samma ort som den person, vars kassatillhörighet enligt de nuvarande bestämmelserna reglerar barnets sjukvårdsförsäkring.

I regel bör som bevis för att en viss försäkringskassa är skyldig att svara för sjukvårdersättning åt ett barn kunna godtagas att någon av föräldrarna är inskriven i kassan. Skulle ersättning i något fall komma att betalas ut från orätt kassa, har detta mindre betydelse med hänsyn till den kostnadsutjämning inom större områden, som blir en följd av lokalsjuk-kassornas avskaffande. Det må i detta sammanhang framhållas, att socialförsäkringens administrationsnämnd i sitt betänkande SOU 1960: 35 framfört tanken att beträffande ersättning för sjukhusvård över huvud taget icke skall ske någon individualisering av kostnaderna; i stället för att vederbörande sjukvårdsinrättning utkräver ersättningen för varje försäkrad av den kassa han tillhör, skulle kassan kunna till sjukhushuvudmannen inom kassans verksamhetsområde överföra vissa belopp beräknade med ledning av antalet beläggningsdagar på huvudmannens sjukhus.

2 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelser rörande åtgärder för rehabilitering och är utformad efter förslag av socialförsäkringskommittén i kapitel 12 i betänkandet.

3—4 §§.

Bestämmelserna om utförsäkring i dessa paragrafer ansluter till socialförsäkringskommitténs förslag i kapitel 19. Motsvarande regler återfinnes nu i 29 § och 5 § tredje stycket a) SFL.

5 §.

Denna paragraf motsvarar 31 § SFL.

TREDJE AVDELNINGEN

Folkpensionering

5 kap. Allmänna bestämmelser om folkpension

1 §.

I denna paragraf, som motsvarar 1 § FPL, upptar första stycket de båda huvudförutsättningarna för rätt till folkpension, nämligen svenskt medborgarskap och mantalsskrivning här i riket. Beträffande det sistnämnda kravet föreslås dock en uppmjukning. Om någon varit mantalsskriven här i riket under en längre sammanhängande period av sin aktiva tid och denna period inte ligger alltför långt tillbaka i förhållande till pensionsåldern, synes det rimligt att han får komma i åtnjutande av folkpension, även om han under de sista åren före pensionsåldern är bosatt utomlands. Däremot torde det inte vara motiverat att den, som under sin aktiva tid varit borta från Sverige och även som pensionär har för avsikt att vara bosatt utomlands, får möjlighet att genom en kortare tids bosättning här i landet under tiden närmast före pensionsåldern tillförsäkra sig rätt till svensk folkpension. Med hänsyn härtill föreslås, att det för rätt till folkpension skall vara tillfyllest att vederbörande varit mantalsskriven här för det år, varunder han fyller 62 år, och för de fem åren närmast dessförinnan. Man torde kunna utgå från att den som kan visa en sådan mantalsskrivningsperiod i regel har varit mantalsskriven här för en avsevärd del av sin aktiva tid.

Andra stycket innehåller ett specialstadgande angående rätt till barnpension för barn som på grund av sin ålder icke blivit mantalsskrivet här i riket. Stadgandet är motiverat av att det kan förflyta en längre tid — upp till 14 månader — från födelsen innan ett barn blir mantalsskrivet.

2 §.

Denna paragraf motsvarar 14 § 2 mom. tredje stycket FPL.

6 kap. Om ålderspension

1 §.

Första stycket innehåller den grundläggande regeln att rätt till folkpension i form av ålderspension inträder vid 67 års ålder. Motsvarande stadgande återfinnes i 3 § 1 mom. FPL.

I enlighet med socialförsäkringskommitténs förslag i kap. 11 i betänkan-

det ges i andra stycket regler om förtida uttag av ålderspension efter mönster av vad som nu gäller inom tilläggs pensioneringen (11 § andra stycket TPL).

2 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelser om ålderspensionens storlek och har sin närmaste motsvarighet i 4 § 1 mom. och 6 § FPL. Pensionsbeloppen har angivits såsom procentdelar av basbeloppet. Avvägningen av makes pension i vissa fall följer de förslag som framlagts av socialförsäkringskommittén (kap. 5 i betänkandet). Utgångspunkten för nivåangivelsen är den målsättning statsmakterna uttalat sig för med sikte på år 1968, d. v. s. 3 600 kronor för ensamstående och 5 400 kronor för två makar som båda uppbär pension, allt uttryckt i 1957 års penningvärde. Angående folkpensionsbeloppen för tiden fram till juli 1968 förordnas i 9—11 §§ förslaget till lag angående införande av lagen om allmän försäkring.

Andra stycket ger regler för minskning eller ökning av pensionen vid förtida respektive uppskjutet uttag. Bestämmelserna har utformats efter förebild av 13 § TPL. Genom bestämmelsen att vid ökning av pension till följd av uppskjutet pensionsuttag hänsyn inte skall tagas till tid, då den försäkrade åtnjutit tilläggs pension, ernås — i förening med motsvarande stadgande i 12 kap. 2 § — att en försäkrad inte har något att vinna på att taga ut folkpension men vänta med att taga ut tilläggs pension eller tvärtom. Härigenom tillgodoses socialförsäkringskommitténs förslag (kap. 11 i betänkandet) att uppskjutet pensionsuttag i förekommande fall bör omfatta båda pensionsgrenarna. Tillägget att vid ökning av pension hänsyn inte skall tagas till tid, då den försäkrade inte varit berättigad till folkpension, syftar på fall sådana som då den försäkrade under den aktuella tiden inte kunnat komma i fråga för pension, därför att han inte varit svensk medborgare eller — i fråga om svensk medborgare — inte varit mantalsskriven i riket.

7 kap. Om förtidspension

1 §.

Reglerna i detta kapitel angående förtidspension från folkpensioneringen bygger på socialförsäkringskommitténs förslag.

Första stycket i 1 § upptar de särskilda rekvisiten för rätt till förtidspension och ansluter till 4 och 6 kap. i socialförsäkringskommitténs betänkande. Motsvarande regler återfinnes nu i 3 § 2 mom. FPL.

Den tidsbegränsade förtidspension, varom stadgas i andra stycket, ersätter det sjukbidrag, som nu kan utgå enligt 3 § 3 mom. FPL.

2 §.

Reglerna i förevarande paragraf om tre olika invaliditetsgrader ansluter till socialförsäkringskommitténs förslag i 5 kap. i betänkandet.

3 §.

Denna paragraf anger vissa normer för invaliditetsbedömningen och bygger på socialförsäkringskommitténs framställning i 4 kap. i betänkandet.

4 §.

Bestämmelserna i denna paragraf rörande förtidspensionens storlek ansluter till motsvarande regler för ålderspensionen i 6 kap. 2 §.

8 kap. Om familjepension

1 §.

Första och andra styckena motsvarar 3 § 4 mom. första och fjärde styckena samt 11 § första stycket FPL.

Reglerna i tredje stycket om pension till frånskild kvinna, vars förutvarande make avlider, är nya. Varken folkpensions- eller tilläggs pensionslagstiftningen innehåller för närvarande några bestämmelser om pension i sådana fall. Däremot förekommer pensionsrätt för frånskilda på vissa andra områden.

Enligt *lagen den 14 maj 1954 om yrkesskadeförsäkring* utgår livränta till frånskild make (hustru eller man), om den avlidne var skyldig att utge periodiskt underhållsbidrag till den efterlevande. Livräntan skall utgå, så länge underhållsbidraget skolat utgå. Om rätten till underhållsbidrag varit begränsad till en viss tid, gäller denna tidsbegränsning således också beträffande livräntan. Livräntan får ej överstiga underhållsbidraget. Inom denna ram bestämmes livräntan till frånskild efter samma grunder som för änka eller änklings. Föreligger livränterätt såväl för sådan efterlevande som för frånskild, sker proportionell nedsättning av livräntebeloppet, så att de tillhoppa uppgår till det ensam änka under 67 år tillkommande beloppet eller en tredjedel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst. Livränterätt för frånskild make inom yrkesskadeförsäkringen infördes som en nyhet genom 1954 års lag.

Enligt *statens allmänna tjänstepensionsreglemente den 28 maj 1959* föreligger under vissa förutsättningar rätt för frånskild till familjepension vid anställningshavarens frånfälle. Rätt till familjepension eller familjelivränta tillkommer sålunda frånskild make (hustru eller man), som inte ingått nytt äktenskap, såframt domstol i äktenskapsskillnadsdomen eller senare förordnat om pensionsrätt. Förutsättning för sådant förordnande är att

- a) äktenskapet ingåtts senast den dag anställningshavaren fyllt 60 år,
- b) maken genom dom eller avtal tillerkänts underhållsbidrag av anställningshavaren,
- c) makarna levat tillsammans under minst 5 år,
- d) maken vid sammanlevnadens hävande fyllt minst 30 år,

e) det med hänsyn till omständigheterna — i förekommande fall med beaktande av förhållandena för annan, med vilken anställningshavaren varit eller är gift — finnes skäligt att maken får pensionsrätt.

Villkoret under a) skall inte gälla, där maken genom äktenskapet förlorat rätt till familjepension, som utgått på grund av statliga pensionsbestämmelser, eller maken tidigare varit gift med anställningshavaren, innan denne överskridit åldersgränsen.

Förordnande om pensionsrätt skall, där ej domstol annorlunda bestämmer, upphöra att gälla, då skyldighet att utge periodiskt underhållsbidrag upphört. Förordnande gäller inte under tid, då enligt annat förordnande rätt till familjepensionsförmån föreligger för anställningshavarens make i tidigare äktenskap. Under tid, då förmånsberättigad efterlevande make inte finnes, får dock två förordnanden samtidigt äga giltighet. Vid bestämmande av pensionens storlek räknas efterlevande make och frånskild make eller två frånskilda makar som en pensionsberättigad. Gemensamt pensionsbelopp fördelas därvid lika mellan de pensionsberättigade.

Även de båda statliga familjepensionsreglementena av år 1947 medgav familjepensionsrätt för frånskild, reglementet för arbetare dock endast för frånskild hustru. I övrigt innebär 1959 års reglemente i fråga om rätt för frånskild till familjepension ingen principiell ändring jämfört med de båda tidigare reglementena utan i huvudsak endast vissa uppmjukningar av förutsättningarna för domstolens förordnande.

Pensionsreglementet för *landstingens anställda* har beträffande frånskilds pensionsrätt liknande bestämmelser som det statliga reglementet.

För de flesta *av städernas och landskommunernas anställda* gäller normalpensionsreglementen. Enligt dessa utgår familjepension till frånskild hustru (i regel ej till frånskild man), som ej gift om sig, under förutsättning att äktenskapet ingåtts innan arbetstagaren fyllt 60 år. Att märka är, att familjepensionsrätten för frånskild hustru icke såsom när det gäller statsanställda är beroende av domstols förordnande om pensionsrätt och av att hon tillerkänts underhållsbidrag av mannen. Mannen anses ha intjänat viss del av familjepensionsrätten under den tid han var gift med den förutvarande hustrun, och hon anses därför äga rätt till den intjänade familjepensionen beräknad enligt särskilda grunder.

I fråga om *SPP-försäkringen* må nämnas, att frånskild hustru från början inte kunde få någon del i mannens SPP-pension efter hans död men att det nu finns möjlighet härtill under förutsättning att mannen tillsammans med sin arbetsgivare gör ansökan härom hos SPP och att det sker senast i samband med skilsmässan. Det förekommer två olika typer av familjepensionering inom SPP, s. k. helkollektiv och halvkollektiv. Den helkollektiva pensionen kan »delas upp» mellan en eller flera frånskilda hustrur och en senare änka till den försäkrade mannen, och den delas då i proportion till äktenskapens längd. Den halvkollektiva pensionen däremot

kan gälla endast den hustru mannen har, när försäkringen tecknas. Vill han skydda även en senare hustru genom familjepension, måste ny halv-kollektiv försäkring tecknas. Alla dispositioner av en SPP-försäkring förutsätter att mannen skriftligen ansöker om de önskade ändringarna hos SPP och att hans arbetsgivare skriftligen godkänner hans ansökan innan den inlämnas. En hustru kan alltså inte mot mannens vilja tilltvinga sig någon del av en SPP-försäkring.

Spörsmålet om tillskapande av pensionsrätt för frånskilda kvinnor inom den allmänna pensioneringen har gång efter annan aktualiserats.

Pensionsutredningen diskuterade frågan såväl i principbetänkandet (SOU 1950: 33) som i slutbetänkandet (SOU 1955: 32). Utredningens diskussion avsåg endast pensionsrätten enligt den föreslagna allmänna pensionsförsäkringen. Någon ändring inom folkpensioneringen ifrågasattes icke.

Utredningen övervägde tre olika alternativ. Enligt det första skulle familjepension utgå under liknande förutsättningar som enligt statens allmänna familjepensionsreglemente av år 1947. För rätt till familjepension skulle alltså fordras bl. a. att den frånskilda hustrun var berättigad till underhållsbidrag, och domstol skulle i varje särskilt fall i målet om äktenskapsskillnad efter skälighetsprövning avgöra, huruvida rätt till familjepension skulle föreligga. Enligt det andra alternativet skulle omständigheterna vid skilsmässan icke påverka rätten till familjepension. Denna rätt skulle betraktas som intjänad under äktenskapet och alltså vara oantastbar. Pension skulle utgå oavsett huruvida den frånskilda hustrun vid dödsfallet var berättigad till underhållsbidrag eller ej. Ett tredje alternativ — som kommit till användning i lagen om yrkesskadeförsäkring — var att rätten till familjepension gjordes beroende allenast av att den frånskilda hustrun var berättigad till underhållsbidrag vid mannens död; någon skälighetsprövning av domstol skulle icke förekomma.

Vid valet mellan dessa alternativ stannade utredningen för det andra. Pensionsrätt borde alltså tillkomma frånskild hustru, om mannen under äktenskapet förvärvat pensionsrätt.

Allmänna pensionsberedningen framhöll i sitt betänkande (SOU 1957: 7), att det kunde övervägas huruvida frånskilda kvinnor borde inom folkpensioneringens ram tillerkännas rätt till pension, då den frånskilde mannen dött. Bedömningen av denna fråga borde lämpligen anstå tills avgörande fattats rörande huvudprinciperna för ålders- och familjepensioneringen. I avsnittet om författningsreglerad påbyggnad av bottenpensioneringen anfördes att omfattningen av tilläggs pensioneringens familjepensioner blir väsentligen beroende av bottenpensioneringens utformning i detta avseende. Beträffande storleken av tilläggs pensionerna för änkor och barn angavs vissa riktlinjer, men frågan om storleken av sådana pensioner för frånskilda upptogs icke till diskussion.

Socialförsäkringskommittén föreslog i sitt betänkande Förbättrade familj-

jeförmåner från folkpensioneringen m. m. (SOU 1959: 32), att frånskild kvinna skulle vara berättigad till folkpension vid den förutvarande mannens död under i princip samma förutsättningar i fråga om ålders- och barnvillkor som om äktenskapet upplösts först genom mannens död. Barnrekvisitet skulle dock utformas så, att det beträffande änkepension föreslagna kravet på stadigvarande vistelse i makarnas hem vid mannens död skulle avse sådan vistelse i den frånskilda kvinnans hem såväl vid äktenskapsskillnaden eller hemskillnad, som föregått äktenskapsskillnaden, som vid mannens död. Pensionsrätt skulle ej föreligga om det dömts till äktenskapsskillnad på grund av att hustrun grovt åsidosatt sina plikter mot mannen. Kommittén förordade vidare, att pensionen skulle utgå med belopp motsvarande hälften av vad som skulle ha utgått i änkepension om äktenskapet fortfarande hade bestått vid mannens död.

Under remissbehandlingen av kommitténs förslag framfördes kritik mot att änkepension skulle, såsom föreslagits, utgå utan avseende på om mannens död medförde ett bortfall av underhållsbidrag från denne eller ej.

Chefen för socialdepartementet framhöll i proposition nr 75 år 1960, att han för egen del var benägen ge remisskritiken rätt i att pensionsrätten bör reserveras för sådana fall, då det kan antagas vara vanligt att den frånskilda kvinnan kommer i ett sämre försörjningsläge genom mannens död. Departementschefen anförde vidare, att vid bedömning av de frånskilda kvinnornas rätt inom folkpensioneringen även sambandet med tilläggs-pensioneringen måste beaktas, för sistnämnda försäkrings vidkommande bl. a. problem rörande det inbördes förhållandet mellan olika pensioner, när pensionsrätt efter en och samme man föreligger för frånskild kvinna och änka eller för flera frånskilda kvinnor. Frågan om frånskilda kvinnors pensionsrätt inom folkpensioneringen syntes böra övervägas i ett större sammanhang, lämpligen vid utarbetandet av en samlad lagstiftning inbegripande både folk- och tilläggs-pensioneringen. Departementschefen var därför inte beredd att då föreslå införande i folkpensioneringen av pensionsrätt för frånskilda kvinnor, och propositionen upptog följaktligen inte något förslag i berörda avseende.

Då spørsmålet om pension till frånskilda kvinnor nu ånyo tages upp till behandling, har till utgångspunkt valts departementschefens förenämnda uttalande att pensionsrätt bör reserveras för sådana fall, då det kan antagas vara vanligt att den frånskilda kvinnan kommer i ett sämre försörjningsläge genom mannens död. Syftet med en änkepensionering är att ge en ersättning för den försörjning som mannen så länge han levde beredde den pensionsberättigade. Härav bör, när det gäller frånskild kvinna, följä att pension icke skall utgå i andra fall än då mannen var skyldig att bidra till kvinnans uppehälle eller i vidare mån än som svarar mot omfattningen av hans bidragsskyldighet. Det riktigaste kan härvid synas vara att an-

knyta till det underhållsbidrag som kvinnan faktiskt åtnjöt vid mannens död. I de fall då mannen icke fullgjort sina förpliktelser fullt ut skulle detta innebära, att pensionen inte skulle normeras av den föreliggande — genom avtal eller i dom stipulerade — underhållsskyldigheten utan av vad som i realiteten utgivits vid tidpunkten för dödsfallet. En sådan anknytning till vad som faktiskt utgått skulle dock bli ytterligt svår att genomföra i praktiken. Särskilda undersökningar skulle få göras i de enskilda fallen, och bevissvårigheterna skulle bli stora. Dessutom skulle en tillfällig betalningssvårighet för mannen — måhända föranledd av sjukdom som sedan lett fram till dödsfallet — kunna få icke önskvärda konsekvenser för änkepensionens del. Lämpligare synes då vara att anknyta änkepensionen till det underhållsbidrag, som mannen vid sin död var juridiskt förpliktad att erlægga till den frånskilda kvinnan. Anknytningen kan göras på så sätt, att pension icke skall utgå med högre belopp eller för längre tid än som svarar mot den underhållsskyldighet som ålåg mannen på grund av dom eller avtal.

Mot en ordning innebärande att pensionsrätten skall anknytas till förefintligheten av bidragsskyldighet från mannens sida kan göras den invändningen — som också socialförsäkringskommittén gjort i sitt förenämnda betänkande — att därigenom från rätt till pension utestänges kvinnor, vilka kan ha större behov av pension än de som haft rätt till underhållsbidrag. Att mannen inte varit bidragsskyldig kan bero på att han saknat förmåga att utge bidrag till den frånskilda hustrun — kanske därför att han samtidigt haft att betala bidrag till barn i äktenskapet. Den frånskilda maken kan därför ha fått klara sig utan eget bidrag, oaktat hon väl skulle ha behövt sådant. Häremot må anföras att det inte i och för sig bör vara en uppgift för änkepensioneringen att gripa in i sådana fall. I den mån hjälpbehov förelegat före mannens död är detta ett problem som måste lösas i annat sammanhang och efter andra linjer. Hjälpen bör då inte sättas in bara under den eventualiteten att mannen avlider. Beträffande barnfamiljerna är vidare att märka att försörjarens död innebär att barnpension från folkpensioneringen utgår till barn under 16 år och sådan pension från tilläggspensioneringen till barn under 19 år.

Det bör ej komma i fråga att efter skälighetsprövning låta pensioner utgå i sådana fall som ej omfattas av de allmänna reglerna. Man skulle då genast vara inne på någon form av behovsprövning. En sådan bör undvikas med hänsyn till de principer, som i övrigt accepterats rörande familjepensioneringen.

Vad nu sagts om att pension inte bör utgå i andra fall än då underhållsskyldighet förelegat innebär inte detsamma som att pension bör utgå i alla sådana fall, om förutsättningarna eljest skulle vara för handen enligt de regler som bestämmer rätten till änkepension. Det gäller här en utvidgning av pensionsrätten till ett helt nytt område. Utan vidare kan det inte tagas

för givet att generellt sett en frånskild kvinna vars förutvarande make avlider har lika stort behov av pension som en änka. Socialförsäkringskommittén har i sitt betänkande SOU 1959: 32 redovisat rön, enligt vilka de frånskilda kvinnorna vanligtvis befinner sig i ett bättre ekonomiskt läge än änkorna. I detta sammanhang är också en viss återhållsamhet motiverad med hänsyn till den föreslagna gränsdragningen mellan fall där bidragskyldighet föreligger och där sådan skyldighet icke är för handen. En alltför långt gående generalisering av rätten till änkepension i de fall då bidragsrekvisitet är uppfyllt bör därför inte äga rum. Det synes lämpligt att en ytterligare begränsning av pensionsrätten göres till de fall, då normalt sett sannolikheten är störst för att ett påtagligt behov av pension föreligger. Sådana fall synes i första hand föreligga då kvinnan har minderåriga barn i hemmet, vilkas vård ofta medför hinder för henne att utnyttja sin egen förvärvsförmåga, samt vidare då äktenskapet varat lång tid och det därför är sannolikt att kvinnans möjligheter att efter skilsmässan söka sig ut på arbetsmarknaden är begränsade. Mot bakgrunden härav föreslås att rätt till pension för frånskild kvinna skall föreligga dels då kvinnan har vårdnaden om och stadigvarande sammanbor med barn till den avlidne, som stadigvarande vistades i kvinnans hem såväl vid tiden för äktenskapsskillnaden eller hemskillnad, vilken föregått äktenskapsskillnaden, som vid dödsfallet, dels då äktenskapet varat minst 15 år och kvinnan fyllt 36 år vid mannens död.

Pension till frånskild kvinna från folkpensioneringen och tilläggs-pensioneringen bör om möjligt följa samma regler. De principer, som nu angivits, kan accepteras jämväl för tilläggs-pensioneringens del. För tilläggs-pensioneringen föreslås därför i 14 kap. 2 § tredje stycket bestämmelser i huvudsak motsvarande dem som här föreslagits för folkpensioneringen.

Ett speciellt problem uppkommer för det fall att den avlidne efterlämnar såväl frånskild hustru som änka i ett senare äktenskap eller flera frånskilda kvinnor, som är berättigade till pension. Frågan uppkommer då, om förekomsten av mer än en förmånstagare skall föranleda reduktion av änkepensionerna, eventuellt i form av uppdelning av en pension mellan de pensionsberättigade. En sådan uppdelning är vanlig inom privata pensionssystem — varvid olika metoder tillämpas — och förekommer även beträffande de statliga och kommunala personalpensionerna. Emellertid torde kunna ställas frågan, om det inom ett socialförsäkringssystem som det förevarande bör ske någon sådan reduktion. Syftet med den allmänna försäkringen är att för medborgarna i allmänhet bereda ett skydd som står i proportion till ett visst efter generella grunder beräknat behov. Om en man efterlämnar exempelvis såväl änka som frånskild hustru är det rimligt att utgå från att båda kvinnorna var för sig, i den mån de uppfyller pensionsvillkoren, har behov av de förmåner som generellt fastslagits. Vad som väl närmast varit anledningen till att en uppdelning av pension sker

i vissa pensionssystem är sammanhanget mellan intjänad pensionsrätt och utgående förmåner. Det allmänna pensionssystemet är — vad gäller såväl folkpensionerings- som tilläggspensioneringsdelen — uppbyggt och finansierat på sådant sätt, att det icke bör möta några hinder att låta mer än en änkepension utgå till efterlevande efter en försäkrad även om därigenom beloppet för en full änkepension överskrides. Ur försäkringens synvinkel behöver det inte vara någon skillnad mellan det fall att den försäkrades död ger upphov till flera barnpensioner och att den ger upphov till flera änkepensioner. Härmed är inte sagt att pensionen bör vara lika stor till fränksild kvinna som till änka. Det är att märka att pensionen till fränksild kvinna föreslås bli maximerad på ett sådant sätt att den normalt torde komma att uppgå till lägre belopp än full pension till en änka. Med hänsyn till det anförda bygger föreliggande förslag på tanken att änkepension, vare sig den utgår till änka eller till fränksild kvinna, i princip skall till sin storlek vara oberoende av om den avlidne efterlämnar mer än en pensionstagare, som är berättigad till änkepension. Härvidlag överensstämmer lagförslaget med socialförsäkringskommitténs ovanberörda förslag.

I tredje stycket av förevarande paragraf stadgas i enlighet med vad nu sagts att fränksild kvinna, som enligt rättens beslut eller på grund av avtal är berättigad till underhållsbidrag av sin förutvarande make, för tid varunder bidraget skolat utgå skall vara likställd med änka i fråga om rätt till änkepension vid mannens död. I fall som avses i första stycket a) skall dock beaktas endast barn till den avlidne. Barn till vilken annan är fader har icke ansetts rimligen böra grunda pensionsrätt i förevarande sammanhang. En förutsättning skall vidare vara att barnet stadigvarande vistats i kvinnans hem såväl vid tiden för äktenskapsskillnaden eller hemskillnad, som föregått äktenskapsskillnaden, som vid dödsfallet. Har exempelvis fadern vid sin död haft vårdnaden om och sammanbott med barnet — utan att därjämte sammanbo med den fränksilda hustrun — skall pension alltså icke utgå, detta även om hustrun vid mannens död övertar vårdnaden om barnet. Har kvinnan icke barn, som nyss sagts, skall rätt till änkepension föreligga endast för det fall äktenskapet varat minst 15 år.

Skenavtal om underhållsbidrag får givetvis inte grunda pensionsrätt enligt förevarande stycke. Om avtalet ej avsetts skola iakttagas av parterna under mannens livstid, följer av stadgandets formulering, enligt vilken en förutsättning för pension är att kvinnan varit *berättigad* till underhållsbidrag, att pension icke skall utgå.

Bestämmelser om maximering av pensionen med hänsyn till storleken av mannens underhållsskyldighet återfinnes i 17 kap. 3 §.

Några egentliga beräkningar har inte kunnat göras angående kostnaderna för änkepension till fränksilda kvinnor. Säkra hållpunkter för en uppskattning står inte att få, men det torde finnas anledning att antaga att kostnaderna kommer att bli mycket begränsade, i varje fall under de första åren efter lagstiftningens ikraftträdande.

I enlighet med stadgande i 16 § promulgationslagen skall folkpension i form av änkepension till frånskild kvinna inte utgå i anledning av dödsfall som inträffat före den 1 januari 1962.

2 §.

Denna paragraf motsvarar 3 § 4 mom. andra stycket FPL. Bestämmelsen äger tillämpning även på fall då pension utgått till frånskild kvinna på den grund att hon haft barn under 16 år i hemmet. För dessa fall skall vid bedömande av kvinnans pensionsrätt, då yngsta barnet uppnår 16 års ålder eller förutsättningarna för pension enligt 1 § tredje stycket jämfört med första stycket a) eljest upphör, den tid som förflutit sedan äktenskapskillnaden inräknas i den äktenskapstid om 15 år, som fordras för fortsatt rätt till pension.

3 §.

Paragrafen motsvarar 3 § 4 mom. tredje och femte styckena FPL. Genom en omformulering har dess bestämmelser gjorts tillämpliga jämväl på fall, då fråga är om änkepension till frånskild kvinna enligt 1 § tredje stycket i detta kapitel. I sista punkten i andra stycket har gjorts ett förtydligande tillägg som icke innebär någon saklig ändring.

4 §.

Enligt första stycket skall oreducerad änkepension i fullfunktionsstadiet utgöra 90 procent av basbeloppet, dvs. ha samma storlek som ålderspension eller hel förtidspension till ensamstående pensionär. Även under övergångstiden skall nu nämnda pensionsformer följas åt i storlekshänseende.

Andra stycket motsvarar 4 § 3 mom. andra stycket FPL.

5 §.

Paragrafen innehåller den grundläggande regeln om rätt till barnpension. Motsvarande stadgande återfinnes nu i 1 § första stycket lagen om barnpensioner. Av en jämförelse med 20 kap. 2 § framgår att barnpension skall utgå även till adoptivbarn och vidare att rätt till barnpension ej skall föreligga i det fall barnet är bortadopterat, d. v. s. är adopterat av annan än den avlidne eller dennes make. På grund av stadgande i samma paragraf skall ej heller pensionsrätt föreligga för barn utom äktenskap, därest den avlidne enligt avtal som är bindande för barnet åtagit sig att till dess underhåll utgiva visst belopp en gång för alla.

6 §.

Stadgandet motsvarar 3 § lagen om barnpensioner. Pensionsbeloppen har anknutits till basbeloppet. I enlighet med uttalande av årets riksdag (L²U 31; rskr 184) föreslås barnpension till barn utom äktenskap, som fyllt tre år och beträffande vilket faderskapet ej fastställts, utgå med samma belopp som barnpension till barn, vars båda föräldrar avlidit.

7 §.

Paragrafen innehåller en hänvisning till vissa för folkpensions- och tilläggs pensions sidan gemensamma bestämmelser om familjepension.

9 kap. Om tilläggs förmåner till folkpension m. m.

1 §.

Bestämmelserna i detta kapitel om tillägg till folkpension och om vissa andra särskilda folkpensions förmåner bygger i sin helhet på socialförsäkringskommitténs förslag.

De tilläggs förmåner som anges i 1 § kan endast utgå till den som uppbär folkpension i form av ålderspension eller förtidspension, däremot ej till den som åtnjuter änkepension.

2 §.

Barntilläggen enligt förevarande paragraf är avsedda att ersätta de särskilda barnbidragen. Bestämmelserna bygger på socialförsäkringskommitténs förslag (kap. 8 i betänkandet).

3 §.

Bestämmelserna om vårdtillägg i denna paragraf har motsvarighet i 10 § 2 mom. FPL. Hjälp tillägget är en ny förmån, som träder in i fall då hjälpbehovet icke är så framträdande att förutsättningarna för rätt till vårdtillägg föreligger. Bestämmelserna har utformats efter förslag av socialförsäkringskommittén (kap. 7 i betänkandet).

4 §.

Denna paragraf motsvarar 10 § 1 mom. FPL. Definitionen på ordet blind motsvarar den som nu återfinnes i 3 § 2 mom. andra stycket FPL. Bestämmelserna bygger på förslag i 7 kap. av socialförsäkringskommitténs betänkande.

Höjningen av åldersgränsen från nuvarande 60 till 63 år följer socialförsäkringskommitténs förslag. I enlighet med vad kommittén framhållit skall den förhöjda åldersgränsen även tillämpas i fall då blindheten inträtt innan den nya lagen trätt i kraft.

5 §.

Bestämmelserna om blindhetsersättning till dem som icke uppbär pension är nya och ansluter till vad socialförsäkringskommittén föreslagit i 7 kap. i betänkandet.

6 §.

Förmånsformerna vanföreersättning och vanföretillägg, som behandlas i denna paragraf, är nya. Bestämmelserna följer förslag av socialförsäkringskommittén i 7 kap. i betänkandet.

7 §.

Genom stadgandet i denna paragraf om att de förmåner, som avhandlas i förevarande kapitel, utgör folkpension och att beträffande sådan förmån, där ej annat anges, skall gälla vad som stadgas om den pension, till vilken förmånen utgör tillägg, kommer generella bestämmelser om folkpension att bli tillämpliga även på dessa förmåner.

8 §.

Kommunala bostadstillägg och hustrutillägg förutsättes jämväl i fortsättningen vara inkomstprövade. Det synes mindre lämpligt att föra in regler för dessa förmåner i en socialförsäkringslag, enligt vilken det i övrigt inte förekommer någon inkomstprövning. Bestämmelserna om dessa förmåner har därför samlats i en fristående lag, till vilken en hänvisning upptages i denna paragraf. Som framgår av paragrafen är de nu nämnda förmånerna att betrakta som folkpension.

10 kap. Särskilda bestämmelser om folkpension

1 §.

Denna paragraf motsvarar 12 § FPL.

2 §.

Reglerna i denna paragraf om nedsättning av folkpension då den pensionsberättigade är intagen i anstalt på statens bekostnad m. m. motsvarar 17 § FPL.

Det i nämnda paragraf stipulerade s. k. fickpenningbeloppet har fr. o. m. den 1 juli i år höjts till 50 kronor i månaden. Med utgångspunkt från detta belopp har här föreskrivits att vad som för år räknat motsvarar femton procent av basbeloppet skall förbehållas den pensionsberättigade. Som framgår av 11 § promulgationslagen skall beloppet under en övergångstid beräknas på samma sätt som hittills.

En förutsättning för att förevarande paragraf skall träda i tillämpning är att vistelsen på anstalten m. m. avser en hel månad, varmed såsom framgår av 20 kap. 1 § förstås kalendermånad. I den mån vistelsen avser del av månad skall alltså icke något som helst innehållande av pension äga rum.

3 §.

Bestämmelserna i denna paragraf om rätt för den som driver en icke statlig anstalt att uppbära folkpension, tillkommande den som åtnjuter vård på anstalten m. m., ersätter de nuvarande bestämmelserna i 18 § 2 mom. FPL. Det förutsättes att de närmare grunderna för tillämpningen av förevarande paragraf skall bestämmas av Konungen.

4 §.

Bestämmelserna motsvarar 11 § andra stycket FPL.

Såsom socialförsäkringskommittén föreslagit i 19 kap. i sitt betänkande har andra stycket utvidgats till att avse även sammanträffande mellan förtidspension och hustrutillägg. I enlighet med kommitténs förslag i nämnda kapitel innehåller vidare sista punkten i andra stycket en bestämmelse syftande till att, i fall då pensionsberättigad företrar änkepension eller hustrutillägg framför förtidspension, de särskilda reglerna i 3 kap. 3 §, 5 § tredje stycket och 8 § tredje stycket samt 4 kap. 3 § angående den som åtnjuter förtidspension likväl skall äga tillämpning på den pensionsberättigade.

FJÄRDE AVDELNINGEN

Försäkring för tilläggspension

11 kap. Om pensionsgrundande inkomst m. m.

1 §.

Med detta kapitel inledes fjärde avdelningen, som omfattar kapitlen 11—15 och behandlar tilläggspensioneringen. Bestämmelserna motsvarar till stora delar helt TPL. I vissa avseenden föreslås dock betydelsefulla ändringar. Bland annat föreslås justeringar av reglerna angående utlandsvenskarnas och utlänningarnas ställning inom systemet. Med utgångspunkt från socialförsäkringskommitténs förslag och delvis i anknytning till de nya reglerna inom folkpensioneringen föreslås ändringar i bestämmelserna om förtidspension. Vidare upptages förslag om änkepension till frånskilda kvinnor.

Detta kapitel 1 § motsvarar 4 § TPL och innehåller de grundläggande reglerna angående beräkning av pensionsgrundande inkomst. I enlighet med socialförsäkringskommitténs förslag i kapitel 13 i betänkandet har bestämmelserna utformats så att möjlighet att förvärva pensionspoäng skall föreligga för den som har förtidspension från folkpensioneringen utan att han samtidigt är berättigad till sådan pension från tilläggspensioneringen. Vidare har — likaledes på kommitténs förslag — öppnats möjlighet att beräkna pensionsgrundande inkomst för försäkrad under år då han uppbär tilläggspension i form av förtidspension beräknad enligt 13 kap. 6 § i förslaget (motsvarande 17 § TPL).

2 §.

Denna paragraf motsvarar 5 § TPL och innehåller regler om vilken inkomst som skall vara pensionsgrundande såsom inkomst av anställning. Beträffande de båda första styckena föreslås inte annan ändring än att överenskommelse som i andra stycket sägs skall kunna avse även naturaförmåner. Mera betydande ändringar föreslås i tredje stycket, som anger vissa fall då lön eller annan ersättning för utfört arbete icke blir pensionsgrundande såsom inkomst av anställning, oaktat enligt huvudregeln förutsättningar föreligger att hänföra lönen eller ersättningen till detta inkomstslag.

Med utgångspunkt från tanken att mot pensionsrätt för inkomst av anställning skall svara avgift från arbetsgivaren göres i 5 § tredje stycket TPL

undantag för sådana fall, då det regelmässigt inte föreligger möjlighet att göra krav på arbetsgivaravgift gällande. Sålunda skall vid beräkning av inkomst av anställning hänsyn inte tagas till lön eller annan ersättning, som försäkrad åtnjutit från arbetsgivare vilken är bosatt utom riket eller är utländsk juridisk person, i annat fall än då den försäkrade sysselsatts vid skötseln av här i riket belägen fastighet eller i rörelse som bedrivs från här beläget fast driftställe. Hänsyn skall ej heller tagas till lön eller ersättning från främmande makts härvarande beskickning eller lönade konsulat eller från någon som tillhör beskickning eller konsulat som nu sagts och inte är svensk medborgare. Häremot svarar en bestämmelse i 33 § tredje stycket TPL, varigenom ifrågavarande arbetsgivare undantages från avgiftsskyldighet.

Efter tillkomsten av TPL har från olika håll framförts önskemål om ändring av de nu berörda reglerna. Det har framhållits att på grund av reglernas utformning i många fall svenska medborgare ställs utanför tilläggspensioneringen, oaktat goda skäl talar för att de bör komma i åtnjutande av samma pensionsförmåner som sina landsmän i allmänhet. Härvid har som exempel anförts personer som här i landet är anställda hos utländska beskickningar och konsulat eller hos andra utländska arbetsgivare under sådana förhållanden att lönen inte blir pensionsgrundande. Från utländska beskickningars sida torde inte saknas intresse för problemets lösning, i vad avser deras personal av svensk nationalitet. Ett annat exempel som anförts är den internationella biståndsverksamheten. Enligt nuvarande bestämmelser förutsätts för att löneinkomst härrörande från sådan verksamhet skall grunda pensionsrätt att uppdragsgivaren är svensk och domicilierad i Sverige, vilket med hänsyn till de former vari sådan verksamhet bedrivs avsevärt begränsar den krets som kan komma in under TPL. En ytterligare grupp, som nämnes i detta sammanhang, är svenskar anställda hos svenska företags utländska dotterbolag. Denna grupp kommer uppenbarligen att bli av allt större betydelse med hänsyn till den pågående handelspolitiska utvecklingen, som leder till att svenska företag av olika skäl startar dotterföretag på utländsk botten.

När det gäller att ta ställning till hithörande problem bör man framför allt beakta den stora betydelsen av att de försäkrade kan bibehålla en obruten tillhörighet till pensioneringen. Under den tid som förflutit efter tillkomsten av TPL har på mångfaldiga sätt dokumenterats att de enskilda fäster synnerligen stor vikt vid det skydd som TPL ger. Det är därför naturligt att svårigheter kan uppstå att rekrytera personal till verksamhet, där detta skydd saknas.

Såsom framhållits måste en förutsättning för att löneinkomst skall bli pensionsgrundande vara att någon svarar för att avgift till försäkringen erlägges. Med hänsyn till försäkringens kollektiva karaktär i vad avser löntagarnas försäkring bör också eftersträvas en lösning efter kollektiva linjer,

när det gäller den här ifrågasatta utvidgningen av de försäkrades krets. Någon form av individuell anslutning till systemet för löntagare, som står utanför på grund av de allmänna reglerna, kan inte gärna tänkas.

Mot bakgrunden av vad nu anförts har i en sista punkt i tredje stycket tillagts ett stadgande av innehåll att undantagen i samma stycke icke skall gälla beträffande svensk medborgares lön, såframt svenska staten eller utländsk beskickning här i riket eller, där lönen härrör från utländsk juridisk person, svensk juridisk person, som äger ett bestämmande inflytande i den utländska juridiska personen, enligt av riksförsäkringsverket godtagen förbindelse har att svara för arbetsgivaravgift för lönen ifråga. Den närmare utformningen av förbindelsens innehåll överlämnas till riksförsäkringsverket. Det måste förutsättas att förbindelsen får en viss räckvidd både vad avser personkretsen och tiden. Sålunda bör exempelvis en förbindelse, som ett svenskt företag ingår med avseende å anställda i ett utländskt dotterbolag, i regel omfatta alla svenska medborgare vid dotterföretaget. Vidare bör krävas att åtagandet omsluter ett större antal år. Överhuvud måste tillses, att de förmånliga reglerna för beräkning av tilläggspension, exempelvis de s. k. trettioårs- och femtonårsreglerna, inte missbrukas genom att åtagandena begränsas till de år, som är av betydelse med hänsyn till dessa regler. Helt naturligt måste den som åtar sig förbindelsen svara för fullgörande av den uppgiftsskyldighet, som erfordras till ledning för bestämmande av avgifter och pensionsgrundande inkomst. Förbindelsen torde böra ges en sådan utformning, att riksförsäkringsverket får möjlighet att säga upp densamma i den händelse vederbörande arbetsgivare brister vid uppfyllandet av sina åtaganden.

Det är att märka att några möjligheter inte finns att på exekutiv väg göra krav på arbetsgivaravgifter gällande mot utländska beskickningar. I den mån sådana beskickningar gör åtaganden enligt det föreslagna stadgandet synes det dock ej finnas någon anledning att räkna med annat än att de skall infrias.

3—6 §§.

Paragraferna motsvarar 6—9 §§ TPL. I 3 § c) har även medtagits ersättning i naturaförmåner, varigenom likformighet med stadgandet i 2 § första stycket erhålles. Sista stycket i 4 § har kompletterats med hänsyn till nyheten i 2 § tredje stycket. Sista punkten i 6 § sista stycket sammanhänger med socialförsäkringskommitténs förslag i kap. 13 i betänkandet.

7 §.

Denna paragraf motsvarar 36 § TPL och innehåller reglerna om individuellt undantagande beträffande inkomst av annat förvärvsarbete. Någon motsvarighet till de i 37—40 §§ TPL intagna reglerna om kollektivt undantagande från försäkringen återfinnes inte i föreliggande förslag. Avtal om

sådant undantagande skall enligt 37 § första stycket TPL träffas före den 1 juli 1961, och ansökan om registrering skall enligt 40 § göras senast den 31 augusti 1961. Såvitt känt är har några avtal av detta slag icke träffats.

12 kap. Om ålderspension

1 §.

Denna paragraf motsvarar 11 § TPL. I paragrafen har intagits en bestämmelse om att förtida uttag av ålderspension från tilläggs pensioneringen i de fall den försäkrade även är berättigad till folkpension inte må ske med mindre folkpension utgår från samma tidpunkt. Motsvarande bestämmelse återfinnes i 6 kap. 1 § andra stycket.

2 §.

Paragrafens två första stycken motsvarar 12 § TPL. Tredje stycket ersätter 13 § TPL. Motsvarande regler för folkpensioneringen återfinnes i 6 kap. 2 §.

13 kap. Om förtidspension

1 §.

Första stycket i denna paragraf innehåller de grundläggande reglerna om rätt till förtidspension från tilläggs pensioneringen. Det föreslagna stadgandet, som ersätter 14 § TPL, bygger på socialförsäkringskommitténs förslag (kap. 4 i betänkandet). Enligt detta skall samma invaliditetsbegrepp gälla inom tilläggs pensioneringen som inom folkpensioneringen. Det skall dock inte — såsom nu enligt TPL — för rätt till tilläggs pension krävas att rätt till folkpension föreligger. Försäkrade som icke kan komma i åtnjutande av folkpension får alltså en fristående rätt till förtidspension från tilläggs pensioneringen. Den nuvarande bestämmelsen att invaliditeten skall ha inträffat efter det att den försäkrade blivit omfattad av försäkringen för tilläggs pension har utbytt mot ett stadgande om att vederbörande skall äga tillgodoräkna sig pensionspoäng för tid före det år, varunder pensionsfallet inträffat. Med tiden för pensionsfallet förstås den tidpunkt då arbetsförmågan blivit nedsatt med minst hälften och nedsättningen tillika kan betraktas som varaktig eller väntas bli bestående avsevärd tid, dvs. den tidpunkt då invaliditet i lagens mening inträtt.

En följd av de nya reglerna i 2 § blir att riskskyddet enligt tilläggs pensioneringen — i form av rätt till förtids- och familjepension — för den som är svensk medborgare kan inträda redan med ett års pensionspoäng, medan enligt nuvarande regler krävs poäng för minst två år. Socialförsäkringskommittén har inte närmare behandlat frågan om utlänningarnas ställning i detta avseende. För närvarande krävs för deras del pensionspoäng för minst fem år.

Det finns skäl att samtidigt som riskskyddet för de svenska medborgarna förbättras ta upp frågan om utlänningarnas ställning i detta hänseende.

En utlänning som flyttar in i landet och anslutes till den svenska produktionen har som nämnts icke något som helst pensionskydd från tilläggs-pensioneringen för sig själv och sin familj under de fem första åren här i riket. Visserligen kan jämställdhet med svenska medborgare åstadkommas konventionsvägen, men det torde dröja ännu någon tid innan några konventionsförhandlingar på området kan komma till stånd. Därtill måste man räkna med att vad många utlänningar beträffar förutsättningar under överskådlig tid helt kommer att saknas för att deras pensionsproblem skall få sin lösning genom konventioner. Mot bakgrunden härav och med beaktande av det värdefulla bidrag till den svenska produktionen som den utländska arbetskraften lämnar kan den restriktiva hållning som tilläggs-pensioneringen intar i förevarande avseende synas mindre tilltalande. Problemet sociala sida bör också beaktas. Det torde normalt vara så att de utländska familjer, som kan beröras av bestämmelserna, inte har förskaffat sig någon ekonomiskt tryggad ställning, som tål vid större inskränkningar i försörjarens förvärvsförmåga. Kan inte pensioneringen gripa in, torde därför i många fall hjälpåtgärder från samhällets sida få träda i stället.

Med hänsyn till det anförda föreslås här, att åtskillnaden mellan svenska och utländska medborgare när det gäller rätten till tilläggs-pension i form av förtidspension slopas. Detta medför automatiskt en motsvarande utjämning när det gäller rätten till familjepension. Det är emellertid att märka, att för att efterlevande till en utlänning skall få rätt till familjepension fortfarande skall krävas att den efterlevande var bosatt i riket vid tiden för den försäkrades död. En annan kvarstående olikhet är att det, som framgår av 13 kap. 5 §, alltjämt för rätt till förtidspension — och därmed också familjepension — skall fordras att den försäkrade vid 67 års ålder kan komma i åtnjutande av ålderspension från tilläggs-pensioneringen. I förening med de olika kraven på antalet poängar för rätt till ålderspension — 3 respektive 10 år — leder detta till att svenska medborgare kan bli berättigade till pension i vissa lägen där utlänningar uteslutes.

Hänvisningen i tredje stycket till 7 kap. 2 § ersätter stadgandet i 15 § TPL. Att samma grunder skall gälla vid invaliditetsbedömningen inom folkpensioneringen och tilläggs-pensioneringen framgår av hänvisningen till 7 kap. 3 §.

2—6 §§.

Dessa paragrafer motsvarar 16 och 17 §§ TPL. Bestämmelserna har dock undergått genomgripande förändringar på grundval av förslag i 13 kap. av socialförsäkringskommitténs betänkande.

14 kap. Om familjepension

1 §.

Denna paragraf motsvarar 22 § första stycket TPL. Stadgandet i sista stycket av sistnämnda paragraf angående adoptivbarn återfinnes nu i 20 kap. 2 §.

2 §.

De två första styckena motsvarar första och andra styckena i 23 § TPL. Tredje och fjärde styckena upptar regler om tilläggs pension till frånskild kvinna, vars förutvarande make avlider. Bestämmelserna anknyter till vad som föreslagits för folkpensioneringens del. Härutinnan hänvisas till den motivering som lämnats vid 8 kap. 1 §. Reglerna i tredje stycket har, till den del de avviker från motsvarande bestämmelser för folkpensioneringen, utformats i anslutning till vad som enligt de båda första styckena gäller för änkas rätt till tilläggs pension.

Bestämmelsen i första punkten i femte stycket om att rätten till änke pension upphör, därest kvinnan ingår nytt äktenskap, ersätter sista stycket i 23 § TPL. Den har kompletterats med regler angående återupplivande av pensionsrätten, om det nya äktenskapet upplöses innan det bestått i fem år. Dessa regler motsvarar dem som gäller inom folkpensioneringen och som överförts till 8 kap. 3 § andra stycket i förslaget.

Tilläggs pensioneringen saknar motsvarighet till bestämmelserna inom folkpensioneringen om änkepensions rätt i vissa fall vid sammanboende utan att äktenskap föreligger. För rätt till änke pension från tilläggs pensioneringen förutsättes alltid att legalt äktenskap förelegat. I konsekvens härmed saknas motsvarighet till stadgandet i 8 kap 3 § andra stycket om upphörande av rätt till änke pension i vissa fall då änkan sammanbor med en man.

3 §.

Paragrafen motsvarar 24 § TPL.

4 §.

Bestämmelserna motsvarar första punkten i 25 § TPL. Övriga stadganden i nämnda paragraf ersättes genom bestämmelserna i 20 kap. 2 §.

5 §.

Paragrafen motsvarar 26 § TPL. En justering har gjorts med hänsyn till att även frånskild kvinna enligt förslaget kan vara berättigad till änke pension.

6 §.

Stadgandet motsvarar 29 § TPL.

7 §.

Bestämmelserna ersätter 43 § TPL. Då samordning enligt förevarande paragraf skall ske endast mellan familjepensioner men däremot ej mellan å ena sidan familjepension och å andra sidan egen pension i form av förtids- eller ålderspension innebär de föreslagna reglerna en ändring jämfört med vad nu gäller. I fortsättningen skall alltså, såvitt rör tilläggs pensioneringen, hinder inte möta för att exempelvis änke pension utgår samtidigt med ålderspension. De nya bestämmelserna bygger på socialförsäkringskommitténs förslag i 15 kap. i betänkandet.

8 §.

De nuvarande maximeringsreglerna i 27 § TPL ersättes av bestämmelserna i 17 kap. 2 § i förslaget. I 17 kap. 3 § återfinnes stadgandena om den särskilda maximeringen av änkepension till frånskild kvinna.

15 kap. Särskilda bestämmelser om tilläggspension

1 §.

Denna paragraf motsvarar 57 § andra och tredje styckena TPL. Bestämmelsen i första stycket i nämnda paragraf återfinnes i 20 § i promulgationslagen.

2 §.

Bestämmelserna i denna paragraf med särskilda regler för pensionsberäkning i vissa fall då den försäkrade drabbats av längre sjukperioder under sin aktiva tid och därigenom fått försämrade möjligheter att tjäna in pensionspoäng anknuter till socialförsäkringskommitténs förslag i kap. 13 i betänkandet.

3 §.

Denna paragraf upptar särbestämmelser rörande pension till utlänningar under tid då de ej är bosatta här i landet. Stadgandena ersätter 46 § TPL, men viss ändring i förhållande till bestämmelserna i sistnämnda paragraf föreslås. I stället för det nu gällande stadgandet om halvering av eljest utgående pension och pensionsberäkning på grundval av basbeloppet vid den tidpunkt, då bosättningen i riket upphörde, föreslås regler, som syftar till att reduktionen skall bli mindre. Enligt förslaget skall ej ske annan nedsättning än den som betingas av att 30-årsregeln bytes ut mot en 45-årsregel samt att pensionsberäkningen i övrigt anknytes till det basbelopp som gällde för det år då den försäkrade sist förvärvade pensionspoäng. Den särskilda förmån, som 30-årsregeln ger och som normalt tar sikte på dem som hela sin aktiva tid omfattas av systemet, bortfaller alltså i dessa fall och värdebeständigheten av pensionerna garanteras inte för tid efter den tidpunkt då den försäkrade upphörde med sin förvärvsverksamhet här i landet. Det bör understrykas att nedsättningen av pension enligt de regler som nu nämnts endast avser tid, varunder pensionstagaren är bosatt utomlands. Bosätter han sig ånyo i Sverige kommer pension att utgå enligt eljest gällande regler.

Bestämmelserna om kapitalisering av pension, som motsvarar 46 § andra stycket TPL, föreslås i anslutning till de nu nämnda ändringarna i första stycket få ändrat innehåll så att procentsatserna sänkes till 50 respektive 20 eller samma värden som återfinnes i 30 § lagen om yrkesskadeförsäkring.

FEMTE AVDELNINGEN

Vissa bestämmelser om pension

16 kap. Om utgivande av pension m. m.

1 §.

Med denna paragraf inledes lagens femte avdelning, som omfattar två kapitel med bestämmelser gemensamma för folk- och tilläggspensioneringen.

Paragrafen motsvarar 41 § TPL. Med utgångspunkt från den organisation som föreslås i proposition 45/1961 föreskrives att ansökan om pension skall göras hos allmän försäkringskassa som också har att besluta om pensionen. I administrativt hänseende avses, såsom närmare utvecklas i förenämnda proposition, fullständig samordning mellan folkpensions- och tilläggspensionsförmånerna. Prövning av rätt till pension skall ske inom ramen för samma organ, den allmänna försäkringskassan. Beslut om utgivande av olika förmåner, som aktualiseras genom samma ansökan, skall ges i ett sammanhang. Utbetalning av pensionerna skall ske gemensamt. Närmare föreskrifter förutsättes utfärdade i administrativ ordning.

2 §.

Första stycket motsvarar 36 § sjätte stycket FPL och 47 § TPL.

Bestämmelsen i andra stycket är ny i vad avser tilläggspensioneringen. För folkpensioneringens del finns en motsvarande bestämmelse i 38 § 3 mom. första stycket FPL.

3 §.

Första stycket motsvarar 38 § 1 mom. tredje stycket första punkten FPL och 42 § första stycket TPL.

Avrundningsregeln i andra stycket överensstämmer med reglerna i 48 § TPL. Bestämmelsen om att samtliga den pensionsberättigade tillkommande pensionsförmåner skall behandlas som en pension är ny. Regeln i sista punkten tar i första hand sikte på det fall att vederbörande uppbär såväl folkpension som tilläggspension men avser även det fall att mer än en folkpensionsförmån utgår; därvid skall avrundning i första hand ske på huvudförmånen, dvs. ålders-, förtids- eller änkepension.

4 §.

Denna paragraf motsvarar första stycket i 38 § 1 mom. FPL samt andra och tredje styckena i 42 § TPL. I enlighet med socialförsäkringskommitténs.

förslag i kapitel 6 i betänkandet har bestämmelserna ändrats på så sätt att förtidspension inte skall kunna utgå retroaktivt för tid före ansökningsmånaden.

5 §.

Bestämmelserna i denna paragraf om möjlighet för försäkringskassa att under vissa omständigheter utan ansökan bevilja förtidspension ävensom förlänga tidsbegränsad förtidspension grundas på förslag, som framlagts av socialförsäkringskommittén i kapitel 6 i betänkandet.

6 §.

De i de föregående paragraferna intagna reglerna om pensionsansökan m. m. tar sikte på det fall då nybeviljad pension skall börja utgå. På grund av stadgandet i första stycket i denna paragraf kommer samma regler att gälla med avseende å ökning av förtidspension till följd av att den försäkrades arbetsförmåga försämras. Stadgandet har viss motsvarighet i 38 § 1 mom. andra stycket FPL och 42 § tredje stycket sista punkten TPL.

I andra fall än som avses i första stycket skall höjning av pension ske utan särskild ansökan. Så skall vederbörande pensionsorgan automatiskt räkna om en familjepension från tilläggs pensioneringen, därest pensionen skall höjas till följd av att antalet pensionsberättigade nedgått. Bestämmelserna i andra stycket i denna paragraf utsäger att för sådana fall ändringen skall ske från och med månaden näst efter den månad varunder anledning till ändringen uppkom. Bestämmelserna reglerar även tidpunkten för sänkning av utgående pension.

Ändring av pension till följd av förändring av basbeloppet sker i enlighet med reglerna i 1 kap. 6 § och bestämmelserna i förevarande paragraf gäller alltså inte sådan ändring. Stadgandet i tredje stycket erinrar härom.

7 §.

Bestämmelsen motsvarar sista stycket i 42 § TPL. Liknande bestämmelse inrymmes i 38 § 1 mom första stycket FPL.

8 §.

Denna paragraf ersätter 19 § andra och tredje styckena TPL. En motsvarighet till första stycket återfinnes i 14 § 1 mom. första stycket FPL och till andra stycket i 15 § sistnämnda lag. Stadgandet i sista punkten i andra stycket motsvarar 21 § andra stycket d) TPL.

Någon motsvarighet till stadgandet i 19 § första stycket TPL att förtidspension skall utgå för viss tid eller tills vidare upptages inte i förslaget. Förtidspension skall alltid utgå tills vidare utan särskild tidsbestämning, såvida den icke utgår enligt 7 kap. 1 § andra stycket eller 13 kap. 1 § andra stycket.

9 §.

Regeln motsvarar 28 § TPL. I FPL saknas motsvarande regel. Det synes emellertid naturligt att detsamma skall gälla för folkpensioneringen som för tilläggs pensioneringen.

10 §.

Denna paragraf motsvarar 30 § första stycket och andra stycket a) TPL. Reglerna föreslås nu utsträckta till att även omfatta folkpension. Bestämelsen i 30 § andra stycket b) TPL återfinnes i 20 kap. 3 § i förslaget.

Det bör understrykas att bestämmelserna i andra stycket inte är ovillkorliga utan att tillämpningen är beroende på en prövning i det enskilda fallet. En restriktiv tillämpning avses. Bestämmelserna är till för att undvika direkt stötande resultat i vissa fall.

11 §.

Paragrafen motsvarar 45 § TPL.

17 kap. Om sammanträffande av förmåner m. m.

1 §.

Bestämmelserna i denna paragraf om samordning mellan förtidspension och sjukpenning har utformats i enlighet med socialförsäkringskommitténs förslag i 19 kap. i betänkandet. Paragrafen ersätter 38 § 2 mom. FPL och 18 § TPL.

2 §.

Reglerna i denna paragraf om maximering av familjepension ansluter till vad som föreslagits av socialförsäkringskommittén i 15 kap. i betänkandet. För tilläggs pensioneringens del finns för närvarande maximiregler i 27 § TPL. I 12 § promulgationslagen meddelas en övergångsbestämmelse till förevarande paragraf.

3 §.

Denna paragraf innehåller särskilda maximeringsregler angående änkepension till fränskild hustru. I enlighet med vad som närmare utvecklats vid 8 kap. 1 § ges här regler innebärande att sammanlagda beloppet av folkpension och tilläggs pension i berörda fall i princip icke skall överstiga det belopp, vartill underhållsbidraget från mannen uppgick vid dennes fränfalle. Utgångspunkt är den underhållsplikt som lagligen ålåg mannen vid tidpunkten för dödsfallet. Har ett avtalat eller i dom bestämt bidrag före mannens död undergått förhöjning enligt lagen den 6 juni 1952 om höjning av vissa underhållsbidrag, avses alltså det förhöjda belopp, som framkommer med tillämpning av den lagen. Änkepension till fränskild kvinna är emellertid värdebeständig liksom övriga pensioner enligt lagen om allmän försäkring och kan således till följd av att basbeloppet stiger komma att utgå med högre belopp än underhållsbidraget vid mannens död.

Maximeringsregeln i första stycket gäller enligt andra stycket även det fall då änkepension från folkpensioneringen ersättes av förtids- eller ålderspension.

4 §.

Reglerna i denna paragraf om samordning med yrkesskadeförsäkringen bygger på socialförsäkringskommitténs förslag i 22 kap. i betänkandet. För närvarande finns bestämmelser om samordning med yrkesskadeförsäkringen i 44 § TPL, 8 § tredje stycket FPL och 4 § lagen om barnpensioner.

5 §.

I enlighet med vad socialförsäkringskommittén föreslagit stadgas i första stycket att vid tillämpning av 1, 2 och 4 §§ andra tillägg till pension än barntillägg ej skall tagas i betraktande. Detsamma bör gälla vid tillämpning av 3 § andra stycket. Exempelvis blindtillägg beröres alltså inte av nämnda stadganden.

I andra stycket stadgas, att reduktion av pension enligt 1 och 3 §§ i första hand skall göras å folkpension. Härutinnan råder överensstämmelse med vad som skall gälla enligt 16 kap. 3 §. I fråga om minskning av pension på grund av reglerna om samordning med yrkesskadeförsäkring i 4 § upptar tredje stycket en bestämmelse av motsatt innebörd. Minskning skall i detta fall göras i första hand på tilläggs pensionen. Reglerna överensstämmer med socialförsäkringskommitténs förslag. Stadgandet i sista stycket ansluter även till vad socialförsäkringskommittén föreslagit.

6 §.

Paragrafen motsvarar 18 § 1 mom. FPL. Bestämmelsen tar främst sikte på sådana fall, då pensionstagaren erhållit socialhjälp som förskott på pension. Såsom framgår av bestämmelsen kan endast pensionsbelopp som belöper å tid för vilken försörjningsbidraget utgått uppbäras av den ifrågavarande myndigheten.

7 §.

Bestämmelsen i denna paragraf om att Konungen skall äga förordna att från pension enligt denna lag skall avdragas pension enligt utländsk lagstiftning saknar motsvarighet i de nu gällande lagarna. Genom denna regel öppnas möjlighet att utfärda särskilda bestämmelser till förhindrande av dubbelpensionering.

SJÄTTE AVDELNINGEN

För försäkringen gemensamma bestämmelser

18 kap. Om allmänna försäkringskassor

1 §.

Genom beslut av statsmakterna under våren 1961 har bestämmelserna om sjukförsäkringens administration reviderats med sikte på att i en nästa etapp skall skapas en gemensam organisation för sjukförsäkringen och pensioneringen. Bl. a. har lokalsjukkassorna avskaffats och centralsjukkassornas ombudsmöten utmönstrats. Beträffande nästa etapp i det administrativa reformarbetet har statsmakterna i princip beslutat, att de nuvarande centralsjukkassorna skall utgöra första instans för handläggning av både sjukförsäkrings- och pensionsärenden. Inom kassorna skall förtidspensionsärendena behandlas av nyinrättade pensionsdelegationer och vissa folkpensionsärenden av de kommunalt utsedda försäkringsnämnderna.

Bestämmelserna i detta kapitel om allmänna försäkringskassor följer de riktlinjer för organisationen som statsmakterna uppdragit (se prop. 45/1961 och L²U 45/1961). Härutöver har endast föreslagits smärre sakliga nyheter. Med lagförslagets allmänna natur har ansetts bäst överensstämman att i själva lagen bereda plats endast för sådana administrativa bestämmelser som är av mera central betydelse, och förevarande kapitel är därför på flera punkter knapphändigare än motsvarande bestämmelser i SFL.

Stadgandet i förevarande paragraf motsvarar 3 § SFL. Beteckningen »allmän sjukkassa» har här och i det följande utbytt mot »allmän försäkringskassa».

2 §.

Paragrafen motsvarar 91 § SFL.

3 §.

Av reglerna i 1 § följer att det i förekommande fall blir Kungl. Maj:t som får fatta beslut om nybildande av försäkringskassa. Det har ansetts naturligt att Kungl. Maj:t även fastställer firma för försäkringskassa. En föreskrift härom har upptagits i första stycket i förevarande paragraf.

Paragrafens andra stycke har motsvarighet i 55 § tredje stycket SFL. Ordet »försäkringskassa» i förbindelse med ordet »allmän» skall i fortsättningen ej få användas av andra än de i detta kapitel åsyftade kassorna.

För att detta förbud skall kunna genomföras i förhållande till en privaträttslig förening, vars firma vid lagens ikraftträdande innehåller den otillåtna ordsammanställningen, erfordras särskilda övergångsbestämmelser. Sådana har föreslagits i 28 § promulgationslagen.

4 §.

De två första styckena i denna paragraf motsvaras i SFL av 57 §.

Tredje stycket, som har avseende på ekonomiska transaktioner i samband med att en försäkringskassa upphör eller dess verksamhetsområde ändras, ersätter första och andra styckena i 104 § SFL. Med den ställning försäkringskassorna har torde från rättssäkerhetssynpunkt ej vara något att invända mot att Kungl. Maj:t vid ändring av försäkringskassas verksamhetsområde i varje särskilt fall får bestämma vad som skall iakttagas beträffande av ändringen berörd kassas tillgångar och skulder. Stadgandet i tredje stycket har avfattats i enlighet härmed.

5 §.

Förebild till denna paragraf finns i 58 § SFL.

6 §.

I denna paragraf presenteras försäkringskassornas organ: styrelse, pensionsdelegation och försäkringsnämnder. Bestämmelserna i paragrafen om styrelsens behörighet och om stadgar har närmast motsvarighet i 69 § första stycket och 56 § SFL.

7 §.

Bestämmelserna i denna paragraf om styrelsens sammansättning överensstämmer med motsvarande bestämmelser i 69 § andra och tredje styckena SFL.

8 §.

Motsvarighet till denna paragraf finns i 70 § första—tredje styckena SFL.

9 §.

I sak överensstämmer stadgandena i denna paragraf med reglerna i 71 § och 72 § tredje stycket SFL.

10 §.

Föreskrifterna i denna paragraf om styrelsesammanträden har motsvarighet i 69 § fjärde och femte styckena samt 72 § första och andra styckena SFL. Det har tillagts en bestämmelse om att styrelseledamots skiljaktiga mening skall antecknas till protokollet. Angående rätt för sjukkassedirektör att närvara vid styrelsesammanträde stadgas nu i 84 § SFL.

11 §.

Bestämmelsen är hämtad från 73 § SFL. Föreskrifterna i andra stycket nämnda paragraf har dock ej ansetts behövliga.

12—13 §§.

Sedan försäkringskassorna övertagit sina uppgifter inom den allmänna pensioneringen skall, såsom framgår av prop. 45/1961, i varje kassa finnas anställd minst en tjänsteman med uppgift att vara föredragande inför pensionsdelegationen. Denne bör tillhöra kretsen av tjänstemän som tillsättes och entledigas av riksförsäkringsverket.

I övrigt motsvarar förevarande paragrafer 84, 85 och 90 §§ SFL.

14 §.

Bestämmelserna i denna paragraf om försäkringskassas räkenskaper m. m. är hämtade från 72 § fjärde och femte styckena samt 78 § första och andra styckena SFL.

15 §.

Denna paragraf innehåller de grundläggande reglerna om avsättning till kassornas fonder för den obligatoriska sjukförsäkringen och om ianspråktagande av medel därur. Bestämmelser om förvaltning av fonden, som nu finns i 79 § SFL, avses skola upptagas i föreskrifter, utfärdade av Kungl. Maj:t med riksdagen.

16—17 §§.

Föreskrifterna i dessa paragrafer överensstämmer i sak med vad som för närvarande stadgas i 81 § första—fjärde styckena och 82 § SFL.

18 §.

Paragrafen motsvaras i SFL av 83 § första och andra styckena.

19 §.

Bestämmelserna ersätter 108 § SFL. De begränsningar i skadeståndsansvaret som föreslås i denna paragraf ligger i linje med nyare principer på skadeståndsrättens område. För jämförelse må hänvisas till 211 och 212 §§ lagen om aktiebolag samt 108 och 109 §§ lagen om ekonomiska föreningar.

20 §.

Bestämmelserna i denna och nästföljande paragrafer om pensionsdelegationer för prövning av frågor om förtidspension m. m. har utformats efter de riktlinjer som uppdragits i prop. 45/1961. Förutom ärenden rörande förtidspension bör delegationerna handlägga även ärenden om blindhetsersättning och vanföreersättning, som enligt 9 kap. 5 och 6 §§ skall kunna utgivas till vissa invalider vilka är uteslutna från rätt till förtidspension, liksom ärenden rörande hjälptillägg, vårdtillägg och blindtillägg enligt 3 och 4 §§ i nämnda kapitel, även i de fall då tilläggen utgår till ålderspension.

21 §.

Stadgandet i sista punkten i förevarande paragraf, att föredraganden skall anteckna sin mening till protokollet när den ej överensstämmer med delegationens beslut, bör läsas i samband med föreskriften i 20 kap. 11 § andra stycket sista punkten om att riksförsäkringsverket ex officio skall pröva delegationens beslut när ordföranden eller föredraganden anmält avvikande mening.

22 §.

I denna paragraf behandlas bl. a. frågor om utredning i förtidspensionsärenden och om pensionsdelegations beslut i sådana ärenden.

Det ligger i sakens natur att avgörandena i förtidspensionsärenden i allmänhet kommer att grundas på skriftlig utredning. Möjlighet bör emellertid finnas för delegation att muntligen höra sökanden eller annan upplysningsvis.

Att beslut i förtidspensionsärende förses med motivering är av betydelse både för part, som vill besvara sig, och för den eller de instanser som eventuellt skall överpröva ärendet. Något ovillkorligt krav på motivering för besluten bör dock inte föreskrivas.

23—24 §§.

Sjukkassornas nyinrättade försäkringsnämnder har i prop. 45/1961 förutsatts skola få vissa beslutsfunktioner inom den allmänna pensioneringen. Sålunda har det ansetts att nämnderna borde vara lämpade att handlägga frågor om inkomstprövade folkpensionsförmåner.

I 23 § ges endast ett par grundläggande bestämmelser om försäkringsnämnderna och deras uppgifter inom socialförsäkringen. Föreskrifter om nämndernas behörighet i pensionsfrågor avses skola utfärdas i annat sammanhang. Försäkringsnämnds kompetens beträffande kommunalt bostadstillägg och hustrutillägg föreslås reglerad i 10 § lagen om vissa tillägg till folkpension.

Bestämmelserna i förevarande paragrafer om försäkringsnämnds verksamhetsområde och sammansättning har överflyttats från 60 § andra stycket och 77 a § första och andra styckena SFL. I fråga om utseende av ordförande och vice ordförande har dock beaktats vad socialförsäkringskommittén förordat (15 kap. i betänkandet).

Sista stycket i 24 § ger bl. a. möjlighet för sjukkasse att, såsom socialförsäkringskommittén föreslagit i 15 kap. i sitt betänkande, under en övergångstid med riksförsäkringsverkets medgivande anlita kommunal tjänsteman för föredragning i försäkringsnämnd.

25 §.

I denna paragraf har sammanförts bestämmelser om arvode och annan ersättning till styrelseledamöter m. fl. Till dessa bestämmelser — utom

såvitt gäller ledamöter i pensionsdelegationer — finns för närvarande motsvarighet i 70 § sista stycket, 77 a § andra stycket, 81 § sista stycket och 83 § sista stycket SFL.

26 §.

Beträffande denna paragraf må hänvisas bl. a. till 77 § och 77 a § sista stycket SFL.

27 §.

Registret över försäkringskassorna synes böra innehålla bl. a. vissa för tredje man betydelsefulla upplysningar såsom namnen på styrelseledamöter och suppleanter samt firmatecknare.

Sker ändring i förhållande varom anteckning skett i registret lär, i enlighet med allmänna associationsrättsliga principer, ändringen böra få verkan gentemot tredje man först sedan den antecknats i registret, såvida inte tredje man därförutan fått kännedom om ändringen.

I sak likartade regler finns nu i 93 och 96 §§ SFL.

28 §.

Bestämmelserna i denna paragraf om tystnadsplikt m. m. ansluter nära till motsvarande regler i 109 § SFL. Tystnadsplikten har utvidgats till att avse den som utan att vara befattningshavare hos kassan biträder denna, exempelvis i egenskap av föredragande i försäkringsnämnd.

19 kap. Om försäkringens finansiering

1 §.

I denna paragraf har sammanförts de nuvarande bestämmelserna om skyldighet för arbetsgivare att erlægga bidrag till sjukförsäkringen och avgift till försäkringen för allmän tilläggspension. Paragrafens första stycke fastslår arbetsgivares skyldighet att till de båda försäkringsgrenarna betala avgift. Denna beteckning föreslås alltså för sjukförsäkringens del ersätta benämningen bidrag.

Andra stycket har sin motsvarighet i 38 § första stycket andra punkten SFL (jämför även 12 § lagen om moderskapshjälp). I händelse överenskommelse enligt 3 kap. 1 § andra stycket sista punkten träffats om att ersättning för utfört arbete, som eljest inte är hänförlig till inkomst av anställning, skall anses som sådan inkomst vid placering i sjukpenningklass, skall den som utgivit ersättningen anses som arbetsgivare och ersättningen inräknas i hans avgiftsunderlag såvitt avser sjukförsäkringen. Andra stycket i förevarande paragraf är utformat i överensstämmelse härmed.

Till tredje stycket har i huvudsak överförts bestämmelserna i 33 § första och andra styckena TPL.

Fjärde stycket innehåller vissa undantag i fråga om arbetsgivares avgiftsskyldighet. Första punkten är gemensam för sjukförsäkringen och

tilläggs pensioneringen och stadgar *dels* i överensstämmelse med nuvarande regler i 38 § första stycket tredje punkten SFL och 33 § tredje stycket första punkten TPL att hänsyn vid avgiftsberäkningen inte skall tagas till arbetstagare, vars lön under året inte uppgått till 300 kr., *dels* att hänsyn inte heller skall tagas till arbetstagares lön eller ersättning i vad den överstiger $7\frac{1}{2}$ gånger basbeloppet vid årets ingång. Motsvarighet till sistnämnda bestämmelse finnes för tilläggs pensioneringens del i 33 § första stycket andra punkten TPL. För sjukförsäkringen, där f. n. en övre gräns vid 15 000 kr. gäller, grundas förslaget om gränsdragning vid $7\frac{1}{2}$ gånger basbeloppet på socialförsäkringskommitténs betänkande (20 kap.).

Andra punkten i fjärde stycket i förevarande paragraf är hämtad från 38 § första stycket andra punkten SFL, varjämte en justering gjorts med hänsyn till överenskommelsemöjligheten enligt 3 kap. 1 § andra stycket sista punkten i förevarande förslag. Bestämmelsen i tredje punkten i 38 § första stycket SFL om att hänsyn inte skall tagas till arbetstagare, som jämlikt Konungens beslut undantagits från tilläggs sjukpenningförsäkringen enligt 28 § SFL (3 kap. 16 § första stycket förslaget till lag om allmän försäkring) har såsom saknande praktisk betydelse inte medtagits i förslaget.

I sista punkten av fjärde stycket återfinnes bestämmelserna i 33 § tredje stycket TPL med undantag av den förut nämnda 300-kronorsregeln.

Femte stycket motsvaras av 38 § andra stycket SFL och 33 § sista stycket TPL.

2 §.

Denna paragraf innehåller reglerna om skyldighet för försäkrade, som är inskrivna hos allmän försäkringskassa, att erlägga sjukförsäkringsavgift och motsvaras närmast av 33 § SFL.

Avgiftsskyldigheten fastslås i paragrafens första stycke. I andra stycket regleras skyldigheten att betala avgift avseende utgifterna för sjukpenning jämte barntillägg samt för moderskapspenning. I överensstämmelse med socialförsäkringskommitténs förslag (20 kap.) har bestämmelserna utformats så att envar som är placerad i sjukpenningklass, även om det blott är den lägsta som berättigar till enbart grundsjukpenning, skall erlägga avgift. Med hänsyn härtill har det ansetts lämpligt att även när det gäller försäkrad, som endast är berättigad till grundsjukpenning, beräkna avgiften för månad. Den nuvarande bestämmelsen om att, då försäkringsplikt upphör, avgift avseende tilläggs sjukpenning inte utgår för löpande månad har ingen motsvarighet i förslaget.

Tredje stycket motsvarar 33 § andra stycket SFL, och i fjärde stycket återfinnes de nuvarande reglerna i 33 § femte och sjätte styckena SFL. Då frågan om den inkomstgräns, som medför befrielse från skyldighet att erlägga avgift avseende utgifter för sjukvårdsersättning, kan komma att be-

röras av överväganden rörande en ortsavdragsreform och i andra aktuella beskattningssammanhang, har gränsen i förevarande förslag bibehållits vid 1 200 kr. taxerad inkomst.

3 §.

Paragrafen motsvaras av 34 § första och andra punkten TPL.

4 §.

Motsvarigheterna till denna paragraf återfinnes i 38 § första stycket och 39 § första stycket SFL ävensom 12 § lagen om moderskapshjälp. Procentsatsen 1,3 för arbetsgivares avgift till sjukförsäkringen utgör summan av den i socialförsäkringskommitténs betänkande (20 kap.) föreslagna procentsatsen avseende sjukförsäkringen med uteslutande av moderskapshjälpen, 1,18, och socialpolitiska kommitténs förslag om avgiftsprocenten vad angår enbart moderskapshjälp, 0,12.

5 §.

Paragrafen motsvarar 31 § andra och tredje styckena samt 32 § TPL.

6 §.

Denna paragraf innehåller reglerna om beräkning av sjukförsäkringsavgiftens storlek och motsvarar i nuvarande lagstiftning 34 och 35 §§ SFL.

Första stycket är avsett att ersätta 34 § fjärde stycket och tredje stycket sista punkten samt 35 § tredje stycket SFL.

Andra stycket handlar om avgifterna avseende sjukpenning. Från 33 § första stycket sista punkten SFL och 11 § lagen om moderskapshjälp har överförts reglerna om att avgiften för grundsjukpenning skall avse jämväl utgifterna för barntillägg och moderskapspenning (i nuvarande lag grundpenning). Vidare har i fråga om avgiften för tilläggssjukpenning beaktats socialförsäkringskommitténs förslag om obligatorisk tilläggssjukpenning-försäkring på grundval av inkomst av annat förvärvsarbete än anställning. Stadgandet om avgiftsdifferentiering med hänsyn till de försäkrades ålder, i fall då återinträde efter undantagande eller karenstidsförkortning äger rum efter fyllda 40 år, grundas på förslag i 18 kap. i socialförsäkringskommitténs betänkande.

Bestämmelsen i tredje stycket om avgiftsnedläggning för den, vars sjukhjälpstid är begränsad till mindre än nittio dagar, föreslås i socialförsäkringskommitténs betänkande (20 kap.). Vidare innehåller tredje stycket den nuvarande regeln i 35 § andra stycket SFL.

I fjärde stycket av förevarande paragraf upptages stadgandena om beräkning av avgift i vad avser sjukvårdsersättning.

Femte stycket innehåller en bestämmelse om avgiftsnedläggning motsvarande 35 § första stycket SFL med den ändring däri som socialförsäk-

ringskommittén föreslår i 20 kap. av sitt betänkande. Fjärde stycket i 35 § SFL har ansetts kunna undvaras.

7 §.

Enligt nuvarande regler i 41 § SFL och 13 § lagen om moderskapshjälp utgår statsbidrag, för sjukförsäkringens del benämnt *sjukhjälsbidrag*, med 50 procent av sjukkassornas utgifter för dels läkarvård (dock ej sjukvårdande åtgärder enligt 18 § SFL) samt resor till och från läkare och sjukvårdsinrättningar (förlossningsanstalter), dels grundsjukpenning och grundpenning ävensom med 75 procent av kassornas utgifter för barntillägg. Vidare utgår enligt 42—44 §§ SFL till sjukkassorna statsbidrag i form av *medlemsbidrag* med per sjukkasemedlem 4 kr. i städer, som utgör särskilda sjukkasoområden, 5 kr. i de fyra nordligaste länen och 4 kr. 50 öre i riket i övrigt, *avgiftslindringsbidrag* med belopp, varmed sjukförsäkringsavgift nedsatts till följd av den s. k. 2-procentsregeln i 35 § första stycket SFL, samt *avgiftsersättningsbidrag* med 10 kr. för varje sjukkasemedlem, som enligt 33 § andra stycket SFL är befriad från avgift till sjukvårdsförsäkringen på grund av att hans taxerade inkomst inte uppgår till 1 200 kr. eller på grund av att han upphört att vara medlem eller fyllt 67 år eller åtnjuter folkpension i form av invalidpension eller sjukbidrag.

Den av socialförsäkringskommittén föreslagna höjningen av grundsjukpenningen från 3 till 4 kronor förorsakar enligt kommitténs beräkningar en nettoökning av sjukkassornas utgifter för sådan sjukpenning och för grundpenning med omkring 66 milj. kr. I kommitténs betänkande (20 kap.) anföres, att därest man önskar bibehålla statsbidraget vid ungefär nuvarande nivå, det synes kunna övervägas att nedsätta statens bidrag till 40 procent i vad avser utgifterna för grundsjukpenning och grundpenning. Socialförsäkringskommittén har gjort sina kostnadsberäkningar från denna utgångspunkt. Socialpolitiska kommittén räknar också med ett statsbidrag på 40 procent till den föreslagna höjda grundpenningen inom moderskapshjälpen.

Om man vill tillgodose önskemålet att höjningen av grundsjukpenningen och moderskapspenningen inte skall medföra någon nämnvärd ökning av statens bidrag till sjukkassorna, är man inte hänvisad enbart till alternativet med sänkning av bidragsprocenten för dessa båda ändamål från 50 till 40. Med hänsyn till att socialförsäkringskommitténs antagande på denna punkt inte torde vara att fatta som ett formligt förslag, synes även en annan metod kunna övervägas.

Det torde sålunda vara skäl att undersöka om inte det nuvarande systemet med ett stort antal olika utformade statsbidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringen skulle kunna förenklas och ersättas med en enda enhetlig bidragsform. Härvid torde man böra stanna för ett bidrag av det nuvarande sjukhjälsbidragets typ, som alltså utgår i procent av kassornas

utgifter för vissa ändamål. Procentsatsen synes böra vara en och samma beträffande samtliga dessa ändamål.

Vid övergång till ett enhetligt procentuellt statsbidrag kommer de nuvarande i kronor beräknade bidragen, medlemsbidrag, avgiftslindringsbidrag och avgiftsersättningsbidrag, att försvinna. Socialförsäkringens administrationsnämnd föreslog i sitt betänkande II Socialförsäkringens organisation (SOU 1960: 35), att avgiftslindrings- och avgiftsersättningsbidragen skulle avskaffas och att samtidigt medlemsbidraget skulle höjas. Vid bedömningen av frågan om medlemsbidragets bibehållande bör beaktas, att ett procentuellt bidrag leder till högre inkomster för kassorna i samma mån som utgifterna för de ifrågavarande ändamålen stiger. Ett sådant bidrag efter en högre procentsats torde därför vara att föredraga framför ett lägre procentuellt bidrag i förening med ett bidrag beräknat i vissa kronor per försäkrad.

Mot bakgrunden av det nu anförda föreslås i förevarande paragraf, att statsbidrag skall utgå med 50 procent av allmän försäkringskassas utgifter för sjukvårdsersättning utom ersättning för sjukhusvård, för grundsjukpenning, för barntillägg och för moderskapspenning. Vad sålunda föreslagits innebär i fråga om sjukvårdsersättning dels att bidrag utgår jämväl för utgifter för s. k. merprestationer enligt 2 kap. 7 §, vilket inte är fallet med utgifter enligt 18 § SFL, dels att bidrag för sjukhusvård utom riket utgår med 50 procent av utgivet belopp i stället för som nu med 100 procent av vad som överstiger 3 kr. per dag.

I nedanstående tablå göres en sammanfattning av det här framlagda förslaget beträffande statsbidragen i jämförelse med dels beräkningarna i årets statsverksproposition, dels socialförsäkringskommitténs och socialpolitiska kommitténs förslag tillsammans. I de delar, som beröres av nämnda kommittéers förslag, följes deras beräkningar, vilka avser år 1963, medan i övrigt siffrorna i 1961 års statsverksproposition behålles. Beloppen anges i milj. kr.

Av tablå framgår, att det här framlagda förslaget i förhållande till socialförsäkringskommitténs och socialpolitiska kommitténs förslag tillsammans leder till en minskning av statens bidrag med ett belopp i storleksordningen 20 milj. kr. och en motsvarande merbelastning på de försäkrade. I avgiftshänseende motsvarar en sådan ökning av de försäkrades kostnader en höjning av sjukförsäkringsavgiften med i genomsnitt 5 kr. om året för varje avgiftspliktig försäkrad. Därest det skulle anses lämpligt att minska de försäkrades kostnader och i motsvarande mån öka statens bidrag, låter sig detta lätt göra genom en justering av procentsatsen för det föreslagna statsbidraget.

Den nuvarande möjligheten enligt 41 § andra stycket SFL och 13 § andra stycket lagen om moderskapshjälp att höja sjukhjälpbidragets procentsats för viss sjukkassa, vilken möjlighet aldrig utnyttjats, har inte fått någon motsvarighet i förslaget.

	Kostnad	De försäkrade	Staten
<i>1961 års statsverksproposition</i>			
Läkarvård m. m.	220,4	109,9	110,5
Merprestationer enligt 18 § SFL	15,1	15,1	0,0
Grundsjukpenning	165,1	82,6	82,6
Barntillägg till sjukpenning	16,3	4,1	12,2
Grundpenning	28,1	14,1	14,1
Barntillägg till moderskapspenning.....	1,2	0,3	0,9
Medlemsbidrag (1)			25,3
Avgiftslindringsbidrag (2)			12,7
Avgiftsersättningsbidrag (3)			12,4
	Summa	226,1	270,7
<i>Socialförsäkringskommittén + Socialpolitiska kommittén</i>			
Läkarvård m. m.	220,4	109,9	110,5
Merprestationer enligt 18 § SFL	15,1	15,1	0,0
Tandläkarvård till barnaföderskor	15,0	7,5	7,5
Grundsjukpenning	222,5	133,5	89,0
Barntillägg till sjukpenning	33,3	8,3	25,0
Grundpenning	86,1	51,7	34,4
Barntillägg till moderskapspenning.....	0,0	0,0	0,0
Bidragen 1—3			50,4
	Summa	326,0	316,8
<i>Förslag</i>			
Läkarvård m. m.	220,4	110,2	110,2
Merprestationer enligt 2 kap. 7 § lagen om allmän försäkring (= 18 § SFL)	15,1	7,5	7,5
Tandläkarvård till barnaföderskor	15,0	7,5	7,5
Grundsjukpenning	222,5	111,3	111,3
Barntillägg till sjukpenning	33,3	16,7	16,7
Moderskapspenning (= grundpenning) ..	86,1	43,0	43,0
Barntillägg till moderskapspenning	0,0	0,0	0,0
Bidragen 1—3		50,4	0,0
	Summa	346,6	296,2

8 §.

Bestämmelserna om folkpensioneringens finansiering avses så som inledningsvis nämnts inflyta i en särskild lag. En hänvisning härtill upptages i denna paragraf.

9 §.

I denna paragraf stadgas, att envar av de tre försäkringsgrenarna sjukförsäkring, folkpensionering och försäkring för tilläggspension skall bära sina förvaltningskostnader, vilka alltså får finansieras på samma sätt som övriga försäkringsgrenarna i fråga åvilande utgifter. Ett undantag göres för sjukförsäkringens del, såtillvida som denna försäkringsgren liksom hittills endast skall svara för de förvaltningskostnader, som sammanhänger med sjukkasseadministrationen.

Vad angår de allmänna försäkringskassornas förvaltningskostnader avseende folkpensionering och försäkring för tilläggspension innebär förslaget att kassorna skall erhålla bidrag härför av sådana medel, som av-

ses för bestridande av dessa båda försäkringsgrenars utgifter. För folkpensioneringens del blir detta liktydigt med statsbidrag. Med hänsyn till att försäkringsnämndernas verksamhet till betydande del torde komma att avse handläggning av inkomstprövade folkpensionsförmåner, till vilka kommunerna bidrar, bör det därjämte övervägas att i någon form låta kommunerna bidra till försäkringskassornas kostnader i denna del. I vad mån försäkringskassornas kostnader skall anses belöpa på de olika försäkringsgrenarna får ankomma på Kungl. Maj:t att med stöd av 20 kap. 17 § meddela närmare föreskrifter om.

Bestämmelsen i 34 § första stycket SFL om att sjukkassas förvaltningskostnader i sin helhet skall fördelas på sjukvårdsförsäkringen och försäkringen för grundsjukpenning har ingen motsvarighet i förslaget. Avsikten är att de allmänna försäkringskassornas förvaltningskostnader för sjukförsäkringen skall slå igenom på sjukförsäkringsavgifterna i vad avser såväl sjukvårdsersättning och grundsjukpenning som tilläggssjukpenning. Fördelningen på de tre delarna av sjukförsäkringsavgiften får göras i samband med att riksförsäkringsverket fastställer avgiften. Tillgängliga erfarenheter rörande de kostnader, som är förenade med kassornas arbetsuppgifter i avseende på sjukvårdsersättning, grundsjukpenning och tilläggssjukpenning, torde kunna tjäna som ledning vid beräkningen.

10 §.

Paragrafen motsvarar 38 § sista stycket SFL samt 35 § och 34 § sista punkten TPL.

11 §.

Bestämmelserna i första och tredje styckena är överförda från 36 § SFL. Andra stycket motsvarar 37 § första stycket SFL.

12 §.

Stadgandet ersätter 37 § andra stycket och 39 § andra stycket SFL.

20 kap. Gemensamma bestämmelser i övrigt

1 §.

Enligt denna paragraf skall, där ej annat framgår, i lagen med år avses kalenderår och med månad kalendermånad. Motsvarande stadgande beträffande år återfinnes i 4 § andra stycket TPL.

2 §.

I förevarande paragraf har sammanförts bestämmelser, som nu återfinnes i 22 § andra stycket och 25 § TPL samt 1 § andra och tredje styckena lagen om barnpensioner.

3 §.

Första stycket i paragrafen har motsvarighet i 27 § första stycket SFL och 21 § TPL.

Andra stycket motsvarar 27 § andra stycket SFL, 16 § sista stycket FPL och 20 § TPL.

4 §.

Paragrafen motsvarar 106 § SFL, 39 § FPL och 50 § TPL.

5 §.

Denna paragraf motsvarar 27 § tredje stycket SFL och 38 § 3 mom. tredje stycket första punkten FPL. Bestämmelsen föreslås nu komma att avse jämväl tilläggspension.

6 §.

Preskriptionsbestämmelser finnes nu bl. a. i 30 § SFL, 15 § lagen om moderskapshjälp, 38 § 3 mom. sista stycket FPL och 49 § TPL. Bestämmelserna föreslås i denna paragraf bli enhetliga för sjukförsäkringen och pensioneringen. Den föreslagna texten innebär regelmässigt en förlängning av preskriptionstiden.

Ersättning från sjukförsäkringen är att anse som förfallen i och med att den blir tillgänglig för lyftning. Vad gäller läkarvårdsersättning inträffar detta i och med att den försäkrade för sin del erlagt den betalning, som grundar rätt till ersättning från försäkringen. I fråga om sjukpenning blir de av vederbörande kassa tillämpade utbetalningsterminerna avgörande.

Bestämmelsen i 30 sista stycket SFL har ej upptagits i förslaget.

7 §.

Paragrafen motsvarar 105 § SFL, 40 § FPL och 51 § TPL. Genom stadgandet blir rätt till ersättning från sjukförsäkringen liksom rätt till pension fredad från utmätning.

De nuvarande bestämmelserna i FPL och TPL avser icke belopp som förfallit till betalning men inestår hos försäkringsorganet. Härför finnes särskilda regler i 67 § utsökningslagen. Enligt dessa skall av förfallen pension eller livränta, som tillkommer gäldenär såsom vederlag för egen eller annans arbetsanställning och som förfaller till betalning efter det att gäldenären fyllt 55 år eller blivit varaktigt oförmögen till arbete, från utmätning undantagas vad som erfordras för nödigt underhåll fram till nästa förfalldag åt gäldenären, hans make och oförsörjda barn. Är pensionen lyftad, skall av penningar, som gäldenären innehar eller äger inestående i bank, undantagas motsvarande belopp. Med avseende å annan pension eller livränta än nu sagts får undantagas högst 1 500 kronors årsränta.

Reglerna i 67 § utsökningslagen om utmätningssfrihet för pensioner som förfallit till betalning är inte lämpligt utformade med hänsyn till den all-

männa pensioneringen. Bestämmelserna skyddar inte heller inestående förmåner från sjukförsäkringen. Sådant skydd erbjuder däremot 105 § första stycket SFL. Med hänsyn till det anförda har bestämmelsen i sistnämnda stadgande överförts till förevarande paragraf och gjorts tillämpliga jämväl på pensionsförmåner. Frågan om utmätningsskyddet för försäkringsförmåner torde komma att ytterligare övervägas vid den revision av utsokningsrätten, som förberedes inom lagberedningen.

8 §.

Denna paragraf avhandlar frågan om rätt att vid sidan om den ersättning som lagen ger göra gällande rätt till ersättning enligt allmänna skadeståndsregler och motsvarar 107 § första stycket SFL. Innebörden av det föreslagna stadgandet är att en försäkrad kan enligt gällande regler om skadestånd av en skadevållare utkräva ersättning för liden skada i den mån denna överstiger den gottgörelse försäkringen ger. Bestämmelsen avser även pensioneringen, där för närvarande uttrycklig lagreglering av denna fråga saknas. Vid TPL:s tillkomst torde dock motsvarande regel ha ansetts gälla även för tilläggspensioneringens del.

I 107 § andra stycket SFL stadgas om regressrätt för allmän sjukförsäkring. Sålunda föreskrives att vad allmän sjukförsäkring enligt lagen utgivit i sjukhjälp äger kassan återkräva av den som uppsåtligt eller av grov vårdslöshet vållat sjukdomen eller, där denna uppkommit i följd av trafik med motorfordon som avses i 2 § lagen den 10 maj 1929 om trafikförsäkring å motorfordon, enligt lag är skyldig att utgiva skadestånd evad han är vållande till sjukdomen eller ej. Några motsvarande regressregler finnes däremot inte i FPL eller TPL, varför det enligt nu gällande rätt exempelvis inte är möjligt för staten såsom representerande folkpensioneringen att göra regresskrav gällande i anledning av utgiven folkpension. Ursprungligen innehöll ej heller SFL några regressregler. Nuvarande bestämmelser tillkom år 1954 och var betingade närmast av önskemålet att få lika regler inom sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen i anslutning till samordningen mellan dessa båda försäkringsgrenar. Regressregler hade tidigare funnits i 1916 års lag om försäkring för olycksfall i arbete och den nya yrkesskadeförsäkringslagen utgår också från att möjlighet till regress skall föreligga för försäkringsgivarna.

Då nu sjukförsäkringen och pensioneringen sammanföres i en gemensam lag och tillsammans bildar ett system, där de olika försäkringsformererna griper in i varandra, är det knappast tänkbart annat än att samma regressregler skall gälla över hela området. Man kan då välja mellan att antingen slopa regressmöjligheterna för sjukförsäkringens del eller också införa regressmöjligheter för försäkringen i dess helhet. Till ledning för bedömandet kan det vara av värde att något beröra effekten av de nuvarande regressreglerna inom sjukförsäkringen.

Enligt inhämtade uppgifter tillgodofördes sjukförsäkringskassorna under år 1960 regressvägen ett sammanlagt belopp av drygt 5 milj. kr. fördelat på knappt 15 000 poster. Medelvärdet av varje post uppgick alltså till mellan 300 och 400 kr. Till helt övervägande del hänförde sig regressfallen till skador i anledning av motorfordonstrafik, vilka reglerats via trafikförsäkringen. Handläggningen av regressärendena är därför i första hand en angelägenhet mellan sjukförsäkringskassorna och trafikförsäkringsbolagen. I vilken utsträckning bolagen sedan i sin tur av vederbörande skadevällare regressvis återfått vad de utgivit till sjukförsäkringskassorna är icke känt. Man torde kunna utgå från att omfattningen av återkraven är relativt ringa.

Den nämnda siffran, 5 milj. kr. per år, i till sjukförsäkringskassorna regressvis återförda medel, är lägre än den man räknade med vid bestämmelsernas införande år 1954. Då kalkylerade man med en årlig summa av cirka 10 milj. kr. Det bör tas i betraktande att det tillgodoförda beloppet icke återspeglar sjukförsäkringskassornas nettovinst till följd av regressbestämmelserna. Bland annat måste hänsyn tagas till de administrationskostnader, som är förenade med att spåra upp och bevaka återkravsfallen. Vad gäller återkrav från trafikförsäkringsbolagen bör man också beakta, att bolagen åsamkas förvaltningskostnader, som i sin tur kommer att belasta trafikförsäkringen.

Önskvärt vore att man även kunde få en närmare uppfattning om vilken den ekonomiska effekten för socialförsäkringens del skulle bli av att regressmöjligheterna utvidgas till pensioneringen. Att här framlägga några siffror med anspråk på att de tillnärmelsevis skall ge en riktig bild låter sig emellertid inte göra. Alltför många faktorer är osäkra. Allmänt kan dock sägas att det skulle komma att röra sig om betydligt större belopp än för sjukförsäkringens del.

Sammanfattningsvis torde kunna sägas att frågan i vad mån regressmöjligheter skall förefinnas inte är betydelselös för försäkringen ur ekonomisk synpunkt. Därmed är emellertid inte sagt att regressregler bör finnas för försäkringen. Bland annat är följande synpunkter att beakta.

Såsom framhållits har nuvarande regressregler betydelse nästan uteslutande när det gäller krav mot trafikförsäkringsbolagen i anledning av skador uppkomna vid trafik med motorfordon. Det finns ingen anledning att tro annat än att förhållandet skall bli detsamma för framtiden i den händelse regressreglerna bibehålles och utsträcker till pensioneringen. Det blir då fråga om i första hand ett överflyttande av kostnaderna till trafikförsäkringsbolagen och därifrån via försäkringspremierna till motorfordonsägarna, till den del icke regress från bolagen gentemot skadevällarna kan ge täckning. Detta senare kan dock icke väntas ske i någon större omfattning. I den mån kostnaderna sålunda icke slutligen kan återföras till skadevällarna bortfaller helt den preventiva effekt, som brukar åberopas som ett av de starkaste argumenten för att regress skall få utövas. I de fall skadevällaren nås, skulle de krav som riktas mot honom för försäkringsgiva-

rens utgifter i anledning av regress från socialförsäkringen i regel vara kombinerade med krav från försäkringsgivaren för vad denne för egen del direkt utgivit till den skadelidande. De preventiva hänsynen torde redan genom sistnämnda krav vinna tillräckligt beaktande. För övrigt torde den preventiva effekt som kan uppnås på denna väg inte böra överskattas. Bland annat bör beaktas att när det gäller trafikförsäkringar regeln torde vara att försäkringsavtalen stipulerar regressrätt för försäkringsgivaren endast i fall av uppsåt, grov vårdslöshet, rattfylleri, färd utan körkort och dylikt. För dessa fall torde straffsanktioner vara lämpligast ur preventiv synpunkt.

Av det anförda följer att problemet om regress inom socialförsäkringen till sist blir en fråga om trafikförsäkringen — och därmed motorismen — eller den allmänna försäkringen skall slutligt stå vissa kostnader. Vid ställningstagande till detta spørsmål synes stor vikt böra läggas vid det förhållandet att den allmänna försäkringen avser att ge skydd åt alla och att dess kostnader bärs av landets hela befolkning. Det är naturligt och rationellt att betrakta det skydd den allmänna försäkringen ger som primärt och grundläggande och låta dess kollektiv slutligt bära de risker som systemet avser att täcka. Övriga jämförliga skyddsanordningar i samhället får då en kompletterande uppgift allt efter de särskilda behoven i olika avseenden. Med dessa utgångspunkter ligger det närmast till hands att helt slopa regressmöjligheterna. Det bör framhållas att problemet blir av mindre betydelse ju allmännare bilägandet blir och ju större roll biltransporterna spelar för näringslivet. Det blir då alltmer likgiltigt om de kostnader det nu är fråga om slås ut på det ena eller det andra försäkringskollektivet, när dessa kollektiv i stora delar sammanfaller. I stället gör sig då andra hänsyn gällande, såsom att det bör undvikas att de totala kostnaderna för det skydd, som det här är fråga om, fördyras genom i och för sig ofruktbara anordningar för överföring av pengar från den ena försäkringen till den andra. I den mån det befinnes önskvärt att bilismen lämnar bidrag till samhällskostnaderna ordnas detta lämpligen efter rationellare grunder än genom regress i nu föreliggande avseende.

Med beaktande av det anförda föreslås att regressreglerna inom sjukförsäkringen slopas, varigenom för försäkringen i dess helhet kommer att gälla detsamma som nu gäller inom folk- och tilläggspensioneringen. Motsvarande problem för yrkesskadeförsäkringens del kan inte lösas i detta sammanhang. De olägenheter som kan vara förenade med att tills vidare en annan ordning råder inom yrkesskadeförsäkringen än inom socialförsäkringen i övrigt kan dock inte anses vara sådana att de nu bör utgöra hinder mot en lösning i den angivna riktningen.

9 §.

Innehållet i denna paragraf motsvarar 45 § andra stycket SFL.

10 §.

Denna paragraf ersätter 46 § SFL, 41 § FPL samt 52 § TPL.

11 §.

Statsmakterna har under vårriksdagen 1961, i anslutning till prop. 45/1961, tagit ställning till utformningen av besvärssystemet inom socialförsäkringen. De besvärregler, som innehålles i denna och följande paragrafer, innebär därför i första rummet ett fullföljande av redan givna riktlinjer.

En allmän försäkringskassa fattar sina beslut i olika sammansättning beroende på ärendenas art. Somliga ärenden avgöres av en tjänsteman hos kassan eller av styrelsen, andra av en pensionsdelegation (förtidspensionsärenden) och andra åter av en försäkringsnämnd (ärenden rörande inkomstprövad folkpension). Oavsett i vilken form beslutet tillkommit skall fullföljd ske hos riksförsäkringsverket. Riksförsäkringsverket har, även om besvär ej anförts, rätt att i sin egenskap av tillsynsmyndighet ex officio upptaga en kassas beslut till överprövning. Regeln att beslut av pensionsdelegation skall underställas riksförsäkringsverket om ordföranden eller föredraganden i delegationen haft från beslutet avvikande mening har i prop. nr 45 motiverats med att riksförsäkringsverket bör få tillräcklig överblick över pensionsdelegationernas praxis och möjlighet att påverka denna i erforderlig omfattning. Genom underställningsregeln motväges också den svaghet som må ligga däri att det i första instans inte finns någon partsrepresentant som tillvaratar det allmännas intresse.

12 §.

Paragrafen motsvarar 102 § SFL.

13 §.

Fullföljd från riksförsäkringsverket sker till försäkringsdomstolen. Bestämmelserna i 103 § SFL, 37 § FPL och 53 § TPL löser inte frågan om vem som är berättigad att föra talan i sjukförsäkrings- och pensionsärenden hos försäkringsdomstolen. Det torde vara klart att det särskilt i pensionsärenden ofta saknas någon som i försäkringens eller det allmännas intresse kan föra målet upp till försäkringsdomstolen. För att bota denna brist har i de anförda lagrummen intagits vissa bestämmelser om att riksförsäkringsverket, när det för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning är av synnerlig vikt att en fråga prövas av försäkringsdomstolen eller eljest särskilda skäl förefinnes för sådan prövning, skall underställa sitt beslut domstolens prövning. Vid tillkomsten av dessa bestämmelser (se prop. 45/1961 och L²U 45/1961) anförde lagrådet vissa betänkligheter mot att ett underställningsförfarande tillämpades i processen vid en domstol, och lagrådet förordade att i stället tillskapades en särskild partsrepresentation för det allmänna. Departementschefen uttalade sympati för denna tanke men ansåg sig böra låta anstå någon tid med en lösning av frågan. Under riksdagsbehandlingen väcktes motioner i ämnet, och andra lagutskottet anförde i sitt av riksdagen i denna del godkända utlåtande bl. a., att ett system med två

motstående parter i processen vid försäkringsdomstolen skulle vara för- enat med fördelar och att det även vore av betydande värde om tillström- ningen av besvärsmål till domstolen inte uteslutande blev beroende av överklagande av enskild part. Tiden intill dess domstolen skulle börja sin verksamhet (den 1 juli 1961) var emellertid enligt utskottets mening för knapp för att medge de ytterligare överväganden av frågan som erfordra- des innan definitivt beslut fattades. Utskottet förutsatte dock att frågan skulle bli föremål för förnyad prövning.

De processuella synpunkterna på spørgmålet om lämpligheten av ett två- partsförfarande i socialförsäkringsmål torde i och för sig ha blivit till- räckligt belysta i prop. nr 45 och under den efterföljande riksdagsbehand- lingen. De ytterligare överväganden som riksdagen efterlyste torde inte heller kunna antagas ha avsett så mycket sakens processuella sida som fast- mer — i anslutning till ett uttalande av departementschefen — den lämp- liga organisatoriska formen för en partsrepresentation för det allmänna. Tvekan kunde sålunda råda om denna partsrepresentation borde vara helt fristående eller på ett eller annat sätt anknuten till riksförsäkringsverket. Numera torde det stå klart att praktiska förutsättningar knappast finns för någon annan lösning än anordningen med en tjänsteman hos riksför- säkringsverket som partsrepresentant för det allmänna. Liknande anord- ningar förekommer även på annat håll i förvaltningsprocessen.

Mot bakgrunden av vad nu anförts föreslås i denna paragraf, att talan mot riksförsäkringsverkets beslut skall för det allmännas räkning föras av ett allmänt ombud som förordnas av Kungl. Maj:t. Härefter torde något behov inte finnas att låta även andra än detta ombud tillvarata allmänna intressen i socialförsäkringsprocessen vid domstolen. Dock bör givetvis vid tvist mel- lan försäkringskassor kassorna kunna klaga hos domstolen.

Då en representant för det allmänna får besvärsmätt och partsställning i försäkringsdomstolen, bortfaller behovet av regler om underställning av vissa riksförsäkringsverkets beslut, och några sådana regler har ej heller influtit i förevarande lagförslag.

14 §.

SFL och FPL innehåller nu särskilda bestämmelser om besvärstid vid fullföljd av talan mot ett lokalt organs beslut till riksförsäkringsverket. I övrigt skall — utan att detta uttryckligen föreskrivits i de olika lagarna — vid besvär i sjukförsäkrings- och pensionsärenden tillämpas den i lagen den 4 juni 1954 (nr 355) om besvärstid vid talan mot förvaltande myn- dighets beslut stadgade besvärstiden. Särbestämmelserna i SFL och FPL föreslås nu slojade, och besvärstiden i 1954 års lag skall i stället bli gene- relt tillämplig. Denna ändring kräver en uttrycklig hänvisning till 1954 års lag såvitt gäller besvär över försäkringskassas beslut. Försäkringskassa torde nämligen inte vara att anse som förvaltande myndighet i den mening 1954 års lag använder detta uttryck.

15 §.

Beträffande besvär över vissa särskilda beslut rörande tilläggs pensioneringen skall liksom hittills tillämpas särskild instansordning. Se härom 11 § förordningen den 18 december 1959 (nr 551) angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggs pension samt 38 och 42 §§ förordningen den 18 december 1959 (nr 552) angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggs pension, m. m. Klagan beträffande debitering och uppbörd av sjukförsäkringsavgifter följer reglerna i uppbördsförordningen. I andra punkten av förevarande paragraf har vidare upptagits bestämmelsen i 36 § sista stycket SFL.

16 §.

Bemyndigandet i denna paragraf för Kungl. Maj:t att träffa vissa överenskommelser med främmande makt har skrivits med 54 § TPL som mönster. Bestämmelser med liknande innehåll finns i 110 § andra stycket SFL och 42 § FPL.

17 §.

Motsvarigheter till denna paragraf finns i 125 § SFL, 43 § FPL och 55 § TPL.

SJUNDE AVDELNINGEN

Frivillig försäkring

21 kap. Om frivillig sjukpenningförsäkring

1 §.

Paragrafen motsvarar 47 § andra stycket och 48 § SFL och innehåller de grundläggande bestämmelserna för den frivilliga sjukpenningförsäkringen.

Genom tillägget i tredje stycket klargöres att summan av sjukpenningen enligt den klass, som den försäkrade tillhör på grund av den obligatoriska försäkringen, och tillägget inte får överstiga 10 kr. Sistnämnda belopp har för hemmafruförsäkringen föreslagits i 18 kap. av socialförsäkringskommitténs betänkande.

2 §.

Det kan inte anses lämpligt att tynga förevarande lag med detaljbestämmelser rörande den frivilliga sjukpenningförsäkringen. Inte heller kan de regler det här är fråga om anses vara av den natur, att de behöver upptagas i en av Konung och riksdag gemensamt antagen författning. Det har därför i första stycket av förevarande paragraf överlämnats åt Konungen att utforma de närmare bestämmelserna.

Enligt 53 § SFL utgår för närvarande statsbidrag till centralsjukkassorna för den frivilliga försäkringen med 20 procent av vad kassan utgivit i sjukpenning och sjukpenningtillägg samt med sjuttiofem procent av utgifterna för barntillägg. Även i fortsättningen torde det vara ofrånkomligt med statsbidrag till den frivilliga försäkringen. Om statsbidrag skall som framgår av andra stycket Konung och riksdag gemensamt besluta.

Bestämmelsen i tredje stycket om en särskild fond för den frivilliga sjukförsäkringen anknyter till nuvarande stadganden i 79 § SFL.

22 kap. Om frivillig pensionsförsäkring

1—2 §§.

Innehållet i detta kapitel motsvarar bestämmelserna i lagen den 29 juni 1946 (nr 433) om frivillig statlig pensionsförsäkring. Denna försäkring är för närvarande föremål för översyn av särskilt tillkallad utredningsman.

Motivering till förslaget till lag angående införande av lagen om allmän försäkring

1 §.

De övergångsbestämmelser, som blir erforderliga i samband med den nya lagstiftningens genomförande, blir så omfattande, att det har ansetts lämpligt att sammanföra dem i en särskild promulgationslag.

De nya lagreglerna siktar — i den mån de inte innebär en konfirmering av vad nu gäller — genomgående till ett förstärkt skydd och till bättre förmåner. Omstöpnigen av vissa delar av systemet skulle dock i några fall, åtminstone temporärt, kunna få som resultat att en tidigare förmån minskas. Det har varit en angelägen uppgift att vid utarbetande av övergångsbestämmelserna se till att sådana fall inte uppkommer. Hinder bör dock icke föreligga att, i de fall då familjemedlemmars förmåner kan sägas vara avsedda för ett gemensamt behov, låta en minskning av förmånerna för en familjemedlem uppvägas av en ökning för en annan familjemedlem.

I enlighet med vad som förutsatts i samband med tillkomsten av försäkringen för allmän tilläggspension föreslås den nya lagen träda i kraft den 1 januari 1963. Ett ikraftträdande vid denna tidpunkt förutsätter att proposition i ämnet kan behandlas av 1962 års vårriksdag. Även om så sker kommer dock att krävas stora arbetsinsatser från de administrativa organens sida och lojal medverkan från de enskilda försäkringstagarna för att det skall lyckas att genomföra reformen till den angivna tidpunkten. Inte minst sjukförsäkringens nydaning kräver omfattande förberedelser. Företagarnas obligatoriska sjukpenningförsäkring förutsätter en ny klassplacering av nära nog alla försäkrade med inkomst av annat förvärvsarbete än anställning. Utökningen av sjukpenningsskalan medför också att ett stort antal försäkrade på en gång skall flyttas upp i ny sjukpenningklass. När det gäller pensioneringen är det framförallt de nya invalidbedömningsreglerna som ställer stora krav på de administrativa organen.

Andra stycket i denna paragraf innehåller en uppräknig av lagar och förordningar som kan upphävas genom den nya lagens tillkomst, sammanlagt elva stycken.

2 §.

En bestämmelse av förevarande slag är nödvändig, då det av praktiska skäl är uteslutet att vidtaga ändringar i alla de författningar som kan komma i fråga.

3 §.

Genom denna paragraf klargöres att, sedan basbeloppet fastställts för januari 1963, skall vid tillämpning av spärreglerna i 1 kap. 6 § lagen om allmän försäkring anses som om basbeloppet undergått ändring nämnda månad.

4 §.

Särskild bestämmelse är erforderlig för att vid lagens ikraftträdande säkerställa behövliga uppgifter från dem, vilka har en anställningsinkomst som berättigar till inplacering i de nytillkommande högre sjukpenningklasserna eller har inkomst av annat förvärvsarbete och på grund därav beröres av de ändrade reglerna för sjukpenningklassplaceringen.

5 §.

Denna paragraf har motsvarighet i 122 § SFL.

6 §.

Bestämmelserna i de två första styckena bygger på förslag av socialförsäkringskommittén i kap. 17 i betänkandet.

Enligt förslag av socialförsäkringskommittén i kap. 18 av dess betänkande skall den obligatoriska försäkringen för tilläggsjukpenning inte utsträckas till företagare, som vid de nya bestämmelsernas ikraftträdande fyllt 67 år. Tredje stycket i förevarande paragraf är avfattat i enlighet härmed.

Fjärde stycket innehåller en likaledes i 18 kap. av socialförsäkringskommitténs betänkande föreslagen övergångsbestämmelse för företagare, som vid ikraftträdandet uppbär sjukpenning på grund av frivillig försäkring enligt SFL.

7 §.

Första och tredje styckena har viss motsvarighet i 122 § SFL.

Bestämmelserna i andra stycket anknyter till förslag av socialförsäkringskommittén i kap. 19 i betänkandet.

8 §.

Bestämmelserna i denna paragraf bygger på socialpolitiska kommitténs förslag. Effekten av stadgandet i paragrafen blir bl. a. att om barnaföderska i anledning av barnsbörd före den nya lagens ikraftträdande blir berättigad till tilläggspenning för tid efter ingången av år 1963, denna skall beräknas enligt äldre bestämmelser.

9 §.

I lagen om allmän försäkring har folkpensionsförmånerna genomgående angivits i procent av basbeloppet. Det administrativa handhavandet av en

sålunda utformad indexreglering förutsätter emellertid tillgång till maskinell utrustning och andra resurser, som inte kan beräknas vara att tillgå vid tidpunkten för den nya lagens ikraftträdande. I denna och de två närmast följande paragraferna föreslås provisoriska bestämmelser, innebärande att under en övergångstid nu gällande regler inom folkpensioneringen med indexreglering via pensionspristalet bibehålles. För detta ändamål föreskrives i denna paragraf, att pensionspristal med tillämpning av 6 § 2 mom. FPL skall fastställas för tiden t. o. m. juni 1968, såvida inte Konungen med riksdagen annorlunda förordnar. Samma konstruktion vid användande av övergångstidens längd användes i 10—12 §§. Statsmakterna har alltså möjlighet att före 1968 besluta om övergång till indexreglering av folkpensionerna via basbeloppet, då förutsättningarna härför föreligger.

10 §.

De båda första styckena i denna paragraf normerar storleken av ålderspension, då den börjar utgå vid 67 års ålder, hel förtidspension och änkepension. I de i första stycket angivna beloppen är inberäknade de belopp, som angives i 4 § FPL och i lagen den 1 juni 1956 om höjning av folkpensioner m. m. Vidare har räknats med att standardtilläggen före lagens ikraftträdande skall undergå höjning med 250 kronor om året för ensam pensionär och 340 kronor för två pensionsberättigade makar. Bestämmelserna om indextillägg i andra stycket motsvarar 6 § FPL.

Tredje och fjärde styckena ersätter för övergångstiden stadgandena i 6 kap. 2 § första stycket sista punkten och 7 kap. 4 § sista punkten lagen om allmän försäkring.

Beloppen i första stycket avser tiden intill dess standardhöjning av folkpensionerna sker första gången efter den nya lagstiftningens ikraftträdande. De belopp som skall gälla efter varje standardhöjning fram till 1968 fastställas av statsmakterna vid varje särskilt tillfälle. Göres en övergång till indexreglering över basbeloppet får statsmakternas beslut avse procent-satserna i förhållande till basbeloppet.

11 §.

De i andra stycket angivna beloppen för barnpension är desamma som nu återfinnes i lagen den 5 maj 1960 om barnpensioner. Övriga förmånsbelopp upptages i enlighet med socialförsäkringskommitténs förslag i kap. 7 i betänkandet.

Det får anses ändamålsenligt att under övergångstiden folkpension till den som icke tillika uppbär tilläggspension — med vilken folkpension i förekommande fall skall sammanläggas på grund av stadgandet i 16 kap. 3 § andra stycket — beräknas och utbetalas enligt äldre bestämmelser. Stadgande härom återfinnes i tredje stycket.

I fjärde stycket upptages en regel till förhindrande av att blind, som en-

ligt nuvarande bestämmelser uppbär invalidpension jämte blindtillägg men som inte är att bedöma som invalid enligt de nya reglerna, får en försämring då de tidigare förmånerna utbytes mot enbart blindhetsersättning. Stadgandet bygger på förslag av socialförsäkringskommittén i kap. 7 av betänkandet.

Sista stycket upptar ett stadgande som under övergångstiden bibehåller det s. k. fickpenningbeloppet för folkpensionärer som är intagna på vissa anstalter vid nuvarande nivå i kronor räknat.

12 §.

Den i 17 kap. 2 § lagen om allmän försäkring intagna maximeringsregeln är konstruerad med utgångspunkt från pensionsvärdena år 1968, då folkpensionen till ensamstående pensionär kommer att uppgå till 90 procent av basbeloppet. Under övergångstiden bör bestämmelserna i nämnda paragraf anpassas till de pensionsvärden, som kommer att gälla under varje särskilt skede. Med hänsyn härtill stadgas i förevarande paragraf att procenttalet nittio i 17 kap. 2 § för tiden intill utgången av juni 1968 skall utbytas mot 70. Detta procenttal får givetvis genom beslut av statsmakterna justeras i samband med att folkpensionsbeloppen upptrappas fram till 1968.

13 §.

Denna paragraf motsvarar 3 § andra punkten och 4 § sista stycket lagen den 29 juni 1946 angående införande av nya lagen om folkpensionering.

14 §.

Stadgandena i denna paragraf anknyter till andra stycket av ikraftträdandebestämmelserna till 1960 års ändringar i FPL (SFS nr 99).

15 §.

I fråga om inkomstprövningen av änkepension till kvinna, som blivit änka före den 1 juli 1960, föreslår socialförsäkringskommittén i kapitel 10 i betänkandet en uppmjukning på så sätt att den s. k. avdragsfaktorn ändras till att alltid, över det avdragsfria beloppet, utgöra $\frac{1}{3}$, varjämte den s. k. skärpningsprocenten vid förmögenhetsinnehav sänkes från 20 till 10. Stadgande härom återfinnes i första stycket.

Genom stadgandet i andra stycket uteslutes tillämpning av samordningsreglerna i 17 kap. 4 § lagen om allmän försäkring för de fall då inkomstprövad änkepension utgår. Stadgandet bygger på förslag av socialförsäkringskommittén (kap. 22 i betänkandet).

16 §.

Genom den nya lagen införes i vissa fall rätt till änkepension för frånskilda kvinnor. Givetvis kan inte komma i fråga att utgiva sådan pension

för tid före lagens ikraftträdande. I princip bör tillämpligheten av de nya reglerna begränsas till fall, då den efter vilken pension utgår avlidit efter lagens ikraftträdande. En viss retroaktivitet kan dock vara motiverad, bl. a. med tanke på att familjepensionsfrågorna i övrigt inom folkpensioneringen redan tidigare fått sin lösning. I denna paragraf föreslås ett stadgande av innebörd att änkepension från folkpensioneringen till frånskild kan utgå i anledning av dödsfall som inträffat efter ingången av år 1962. Samma tidpunkt blir enligt 21 § i promulgationslagen gällande för tilläggspensioneringen.

17 §.

Genom stadgandet i första stycket fastslås att folkpension enligt äldre lag utan särskild ansökan skall utbytas mot motsvarande förmån enligt den nya lagen, varvid givetvis rätten till förmånen från 1963 års ingång skall bedömas efter de nya reglerna. Det må anmärkas att särskilt barnbidrag, som nu tillkommer barnet och regelmässigt utbetalas till barnets förmyndare, enligt den nya lagstiftningen ersättes av ett till försörjarens folkpension utgående barntillägg, som utbetalas till denne även om han ej har barnet i sin vård.

Bestämmelsen i andra stycket förhindrar sådan försämring av utgående förmåner till följd av den nya samordningsregeln i 17 kap. 4 § lagen om allmän försäkring, som eljest övergångsvis skulle kunna uppstå i enstaka fall.

Paragrafen ansluter till socialförsäkringskommitténs förslag.

18 §.

Enligt 9 kap. 2 § lagen om allmän försäkring utgår barntillägg till folkpension endast under förutsättning att pensionären stadigvarande bor tillsammans med eller har vårdnaden om barnet eller är skyldig att utge underhållsbidrag till detsamma. Särskilt barnbidrag till pensionärens barn kan enligt nuvarande bestämmelser utgå även om dessa förutsättningar inte är uppfyllda. Övergångsbestämmelsen i denna paragraf är avsedd för sådana fall.

19 §.

Genom denna paragraf ges full rättsverkan med avseende å tilläggspensioneringen enligt den nya lagen åt alla åtgärder som företagits i kraft av TPL.

20 §.

Paragrafen motsvarar 57 § första stycket TPL.

21 §.

Tilläggspensioner kan utgå tidigast från och med år 1963. De nya reglerna om beräkning av sådan pension kommer, i den mån ej annorlunda

föreskrives, att bli tillämpliga även då pensionsfallet inträffat före sagda tidpunkt. Enligt 13 kap. lagen om allmän försäkring kan rätt till förtidspension — och därmed familjepension — inträda redan efter det att pensionspoäng tillgodoräknats den försäkrade för ett år, under det att enligt TPL alltid krävs minst två års poäng. Vid tillkomsten av TPL förutsattes, att förtids- och familjepension från tilläggs pensioneringen skall kunna utgå i anledning av pensionsfall, som inträffat tidigast år 1962. Som framgår av förevarande paragraf är avsikten inte att göra någon ändring härutinnan.

22 §.

Om den försäkrade vid pensionsfallets inträffande inte är placerad i sjukpenningklass som avses i 13 kap. 2 § första stycket lagen om allmän försäkring, kan likväl pension enligt nämnda paragraf utgå, om pensionspoäng tillgodoräknats honom för minst tre av de fyra år som närmast föregått året för pensionsfallet. Sistnämnda villkor kan inte uppfyllas då pensionsfallet inträffar under 1962. Motsvarande pensionsberäkning skall enligt 16 § TPL göras om pensionspoäng tillgodoräknats svensk försäkrad för två år. Med hänsyn härtill ger förevarande paragraf en möjlighet att, då pensionsfallet inträffar under 1962, beräkna pension enligt 13 kap. 2 § lagen om allmän försäkring, därest pensionspoäng föreligger för 1960 och 1961.

23 §.

Vid poängberäkning enligt 13 kap. 2 och 3 §§ lagen om allmän försäkring och hänsynstagande enligt 15 kap. 2 § till sjukdomstid skall givetvis inte beaktas tid före tillkomsten av TPL. Första stycket i denna paragraf klargör detta.

Andra stycket hänför sig till socialförsäkringskommitténs uttalande (13 kap.) att de regler, som i lagen om allmän försäkring återfinnes i 15 kap. 2 §, inte skall få tillämpas med avseende på mer än högst hälften av det antal år, för vilka den försäkrade med hänsyn till sin ålder vid TPL:s ikraftträdande maximalt kunnat förvärva pensionspoäng.

24 §.

De särskilda övergångsbestämmelserna i anslutning till 1961 års ändringar i TPL skall enligt denna paragraf i tillämpliga delar gälla även i fortsättningen.

25 §.

Ansökan om folkpension enligt FPL, om barnpension enligt lagen om barnpensioner eller om särskilt barnbidrag bör behandlas enligt nuvarande regler, även om den göres efter ingången av år 1963. För tid efter 1963 års ingång skall förmånerna efter vanliga regler omräknas till förmån enligt nya lagen, varefter de nya reglerna blir gällande även i administrativt hänseende.

26 §.

Sedan den nya lagen varit i kraft ett halvt år bör det vara möjligt att helt avveckla pensionsnämnderna och riksförsäkringsverkets ortsombud liksom mödrahjälpsnämnderna.

27 §.

I denna paragraf ges de kompletterande regler som är erforderliga på grund av att beteckningen allmän sjukkasse ändras till allmän försäkringskassa.

28 §.

Första stycket i denna paragraf hade motsvarighet i 111 § tredje stycket SFL i detta lagrums lydelse vid lagens ikraftträdande den 1 januari 1955.

Bestämmelsen i andra stycket syftar till skydd mot missbruk av nu inarbetade sjukkassebeteckningar.

29 §.

Pensionsdelegationerna bör träda i verksamhet i god tid före den nya lagens ikraftträdande, bl. a. med tanke på att de kan få att behandla ansökningar om förtidspension från tilläggs pensioneringen i anledning av pensionsfall, som inträffat under 1962 och där pension skall utgå från och med den 1 januari 1963. Med hänsyn till att landstingen skall utse vissa ledamöter i delegationerna och då detta lämpligen bör ske vid lagtima landstingsmöte i början av oktober 1962, har tidpunkten för verksamhetens påbörjande satts till den 15 oktober 1962. Ordförande och föredragande i delegationerna bör redan dessförinnan kunna förbereda arbetet.

30 §.

Stadgandet i denna paragraf innebär ingen saklig ändring i förhållande till vad som nu gäller enligt 34 § första stycket SFL.

31 §.

Denna paragraf motsvarar 59 § andra stycket TPL.

32 §.

Denna paragraf avser pension på grund av avgifter enligt äldre bestämmelser om frivillig statlig pensionsförsäkring.

33 §.

I samband med den nya lagens ikraftträdande kommer behov att föreligga av ett stort antal föreskrifter som inte kunnat intagas här. Det ligger i sakens natur att vid en reform av den omfattning, som det här rör sig om, Kungl. Maj:t och centralmyndigheten i stor utsträckning måste få befogenhet att utforma kompletterande bestämmelser.

Motivering till förslaget till lag om vissa tillägg till folkpension

1 §.

Såsom inledningsvis framhållits har reglerna om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg brutits ut till en särskild lag, som fått rubriken lag om vissa tillägg till folkpension. Båda förmånerna är alltså att betrakta som tillägg till en annan folkpensionsförmån. Hustrutillägget tillkommer visserligen hustrun själv men är dock konstruerat som ett tillägg till makens pension och kan endast utgå till hustru, vars make uppbär pension.

2 §.

Denna paragraf innehåller de grundläggande bestämmelserna om hustrutillägg. Motsvarande regler finns nu i 5 § FPL. Bestämmelserna bygger på de förslag som socialförsäkringskommittén framlagt i 9 kap. av sitt betänkande. Hustrutilläggets storlek anges i andra stycket som skillnaden mellan ålderspensionen till två makar, å ena, samt ålderspensionen till en ensamstående pensionär, å andra sidan. Denna relation gäller oavsett ändringar i folkpensionsnivån. Vid stadgandets tillämpning skall alltså, så länge enligt promulgationslagen till lagen om allmän försäkring nuvarande metod för indexregleringen av folkpensionerna tillämpas, i folkpensionsbeloppen inräknas indextillägg.

3 §.

Reglerna om kommunalt bostadstillägg i denna paragraf motsvarar 7 § FPL.

4 §.

Inkomstprövningsreglerna inledes med denna paragraf, som motsvarar 8 § FPL. Hithörande regler behandlas av socialförsäkringskommittén i 10 kap. i betänkandet.

5 §.

I denna paragraf återfinnes bestämmelserna om inkomstuppskattning vid inkomstprövningen. Motsvarande bestämmelser upptages nu i 13 § FPL. I enlighet med socialförsäkringskommitténs förslag har den s. k. skärpningsprocenten vid förmögenhetsinnehav sänkts från 20 till 10, d. v. s. samma värde som före 1957 års lagändring.

6 §.

Bestämmelserna i denna paragraf har motsvarighet i 14 § 2 mom. första och andra styckena FPL.

7 §.

Denna paragraf motsvarar de båda första styckena i 16 § FPL.

8 §.

Paragrafen ersätter 15 § och 16 § tredje stycket FPL.

9 §.

Innehållet i denna paragraf överensstämmer med 12 § FPL och 10 kap. 1 § i förslaget till lag om allmän försäkring samt får betydelse för rätten till hustrutillägg och vid tillämpning av inkomstprövningsreglerna.

10 §.

Enligt 18 kap. 23 § lagen om allmän försäkring skall i den utsträckning så föreskrives frågor rörande folkpension prövas av försäkringsnämnd. Enligt statsmakternas principbeslut år 1961 skall frågor om inkomstpröva- de folkpensionsförmåner hänföras till försäkringsnämndernas prövning. I enlighet härmed anges i förevarande paragraf, att ärende angående hustru- tillägg eller kommunalt bostadstillägg skall i allmän försäkringskassa prö- vas av den försäkringsnämnd inom vars verksamhetsområde den pensions- berättigade är mantalsskriven.

11 §.

Bestämmelserna i denna paragraf om vad ansökan om hustrutillägg eller kommunalt bostadstillägg skall innehålla är utformade i anslutning till vad nu gäller enligt 33 § andra stycket FPL.

12 §.

Hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg är enligt 9 kap. 8 § lagen om allmän försäkring att betrakta som folkpension. Genom bestämmel- serna i förevarande paragraf blir stadgandena om folkpension i lagen om allmän försäkring gällande även för dessa tillägg, där ej annat följer av bestämmelser i lagen om vissa tillägg till folkpension.

13 §.

Denna paragraf är likalydande med 20 kap. 17 § i förslaget till lag om allmän försäkring.

Den nya lagen avses skola träda i kraft den 1 januari 1963, samtidigt med lagen om allmän försäkring. Genom särskilt övergångsstadgande, som är utformat i anslutning till 17 § i promulgationslagen till sistnämnda lag, sörjes för att förmån enligt äldre lag, d. v. s. FPL, utan särskild åtgärd från den pensionsberättigades sida omvandlas till förmån enligt föreva- rande lag.

Motivering till förslaget till lag om finansiering av folkpensioneringen

1 §.

Föreliggande lagförslag innehåller dels bestämmelser om folkpensionsavgifter dels stadganden om kommunbidrag till folkpensioneringen, vilka regler i allt väsentligt ansluter till vad nu gäller. De ändringar som föreslås bygger på förslag av socialförsäkringskommittén.

2 §.

Denna paragraf motsvarar 19 § 1 mom. FPL. I enlighet med förslag av socialförsäkringskommittén i 15 kap. i betänkandet har andra stycket formulerats så att befrielse från skyldighet att erlägga avgift föreligger jämväl för den som tar ut ålderspension före den ordinarie pensionsåldern.

Vissa redaktionella jämkningar har skett i denna och följande paragraf med hänsyn till att enligt nu gällande beskattningsregler samtaxering i vissa fall kan ske vid sammanlevnad under äktenskapsliknande förhållande utan att legalt äktenskap föreligger.

3 §.

Paragrafen motsvarar 19 § 2 mom. FPL.

4 §.

Denna paragraf motsvarar 20 § FPL.

5 §.

Paragrafen motsvarar 22 § FPL.

6 §.

Med denna paragraf inledes avsnittet om kommunernas bidrag till folkpensioneringen. Innehållet i denna paragraf motsvarar 1 § i lagen den 30 juni 1947 (nr 398) om kommunernas bidrag till kostnaderna för folkpensioneringen. Vissa ändringar i de materiella reglerna föreslås. Ändringarna hänför sig till förslag av socialförsäkringskommittén i kap. 14 i betänkandet.

7 §.

Motsvarande stadgande återfinnes nu i 2 § i 1947 års lag.

8 §.

Denna paragraf motsvarar första punkten i 3 § i 1947 års lag.

9 §.

Liksom hittills får det ankomma på Konungen att meddela föreskrifter bl. a. om sättet för betalning av kommunbidragen.

Motståndande utskottets utlåtande om 1962 års lag

8 §

Enligt utskottets utlåtande förslaget till lag

8 §

Liksom billigt för det ankomna på Kongliga allmänna förvaltningen
att på sin sida förbehålls för utskottets utlåtande.

RÄTTELSE

På sid. 80 raderna 10 och 15 står 1962; skall vara 1963.

KUNGL. BIBL.
15 AUG 1961
STOCKHOLM

NORDISK UDREDNINGSSERIE (NU) 1961

1. Den nordiske husholdshøgskolen
2. Nordens folkelige akademi
3. Nordisk filmsamarbeid
4. Internordiske flytteattester.

STATENS

OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1961

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen)

Justitiedepartementet

Begravningsplatser och gravar. [5]
Underrätterna. [6]
Den allmänna brottsregistreringen. [11]
Pensionsstiftelser. I. [14]
Kriminalvård i frihet. [16]
Vissa frågor rörande allmänna val. [20]
Författningsutredningen. V. Organisationer.
Beslutsteknik. Valsystem. [21]
Redareansvarets begränsning. [33]

Utrikesdepartementet

Den svenska utvecklingshjälpens administration. [22]

Försvarsdepartementet

Enhetlig ledning av krigsmakten. [7]
Totalförsvarets upplysningsverksamhet. [18]
Flygbuller som samhällsproblem. [25]

Socialdepartementet

Byggnadsindustrins arbetskraft. [19]
Förtidspensionering och sjukpenningförsäkring
m. m. [29]
Handläggning av bostadslån. [32]
Ändamålsenliga studentbostäder. [35]
Stöd åt barnaföderskor. [38]
Lag om allmän försäkring, m. m. [39]

Kommunikationsdepartementet

Statliga belastningsbestämmelser av år 1960 för
byggnadsverk. [12]
Svensk trafikpolitik. I. [23]
Svensk trafikpolitik. II. [24]

Finansdepartementet

Sparstimulerande åtgärder. [2]
Automatisk databehandling inom folkbokförings-
och uppborrdsväsendet. [4]
Preliminär nationalbudget för år 1961. [10]
Reviderad nationalbudget för år 1961. [26]
Stämpel- och expeditionsavgifter. [37]

Ecklesiastikdepartementet

1957 års skolberedning. 5. Hjälpmedel i skolarbetet.
[17] 6. Grundskolan. [30] 7. Läroplaner för grund-
skola och fackskolor. [31]
Kungl. Teatern. Verksamhet och ekonomi. [28]
Tandsjukvården vid de odontologiska läroanstal-
terna. [36]

Jordbruksdepartementet

Totalsatorverksamheten. [1]
Lantbrukets yrkesskolor. [13]

Handelsdepartementet

Effektivare prisövervakning. [3]
Skifferoljefrågan. [27]

Inrikesdepartementet

Om läkarbehov och läkartillgång. [8]
Principer för en ny kommunindelning. [9]
Polisens brottsbekämpande verksamhet. [15]
Huvudmannaskapet för polllsväsendet m. m. [34]